

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1931.

Andra kammaren.

Nr 15.

Fredagen den 27 februari.

Kl. 4.30 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 20 och den 21 innevarande februari.

§ 2.

Föredrogos var för sig följande Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till statsutskottet propositionerna:

nr 110, angående godkännande av ett markbytesavtal mellan kronan och Göteborgs stad m. m.; och

nr 111, angående uppförande av en vapenförrådsbyggnad för Göta artilleriregemente m. m.;

till bankoutskottet propositionen, nr 112, angående ersättning till vissa personer i anledning av sjukdom, ådragen under militärtjänstgöring;

till jordbruksutskottet propositionen, nr 115, angående dispositionen av återstående delar av förutvarande mötesplatsen Sannahed;

till behandling av lagutskott propositionen, nr 101, med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården m. m.;

till statsutskottet propositionerna:

nr 118, angående bidrag till nybyggnad för Stockholms vanförestalt m. m.; och

nr 119, angående anslag till försöksverksamhet beträffande för- och eftervård vid barnsbörd;

till bankoutskottet propositionen, nr 107, angående förtidspension och avskedsersättning åt vissa tjänstemän vid statens järnvägsbyggnader;

till behandling av lagutskott propositionen, nr 108, angående försäljning till skatte av lägenheterna Lerbrotorp nr 2 och 3 i Nysunds socken; samt

till bankoutskottet propositionerna:

nr 116, angående pensionsålder för chefen för arméns underofficersskola samt för musikdirektörer vid armén och marinen; och

nr 117, angående ändrad pensionsålder för vissa beställningshavare vid marinläkarkåren.

Vid härpå skedd föredragning av propositionen, nr 79, med förslag till stadsplanelag m. m. begärdes ordet av herr **Björkman**, som yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att tiden för avgivande av motioner i anledning av

förevarande kungl. proposition måtte utsträckas till det sammanträde, som infaller näst efter 20 dagar från den kungl. propositionens avlämnande.

Denna hemställan bifölls.

Ifrågavarande proposition överlämnades, såvitt anginge förslagen till lag om ändrad lydelse av 9 § lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet och till lag angående ändrad lydelse av 9 § lagen den 29 juni 1926 om enskilda vägar, till jordbruksutskottet och i övrigt till behandling av lagutskott.

Slutligen föredrogs och hänvisades till statsutskottet propositionen, nr 120, angående anslag till bestridande av kostnaderna för Sveriges deltagande i en blivande internationell nedrustningskonferens.

§ 3.

Vidare föredrogs var för sig de på kammarens bord liggande motionerna; och remitterades därvid

till statsutskottet motionen nr 353 av herr *Höglund* i Göteborg *m. fl.*; och till bankoutskottet motionen nr 354 av herr *Lundstedt*.

§ 4.

Härefter föredrogs, men blevo ånyo bordlagda statsutskottets utlåtanden nr 23 och 24, bankoutskottets utlåtanden nr 13—19, första lagutskottets utlåtanden nr 7 och 8 samt andra lagutskottets utlåtande nr 11.

§ 5.

Herr statsrådet *Gärde* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 136, med förslag till lag om ändrad lydelse av 5, 6, 7 och 8 §§ förordningen den 16 maj 1884 angående patent.

Nämnda proposition bordlades.

§ 6.

Herr talmannen gav härpå ordet till herr *Eriksson* i Stockholm, som yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att kammaren måtte besluta, att sist bland två gånger bordlagda ärenden på föredragningslistan till morgondagens plenum måtte uppföras bankoutskottets utlåtande nr 13 och bankoutskottets utlåtande nr 14 i nu nämnd ordning.

Denna hemställan bifölls.

§ 7.

Interpellation. Herr *Vougt*, som nu på begäran erhöll ordet, anförde: Herr talman! Vid föregående års riksdag framställde jag till dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet vissa frågor med anledning av de på senare åren under uppseendeväckande former förekommande vapenövningarna vid läroverken. Mina frågor belystes med aktuella exempel å krigiska övningar, som företagits antingen i samband med den frivilliga skytterörelsen eller genom föranstaltande av de vid läroverken arbetande ungdomsavdelningarna av landstormen. Samtidigt framdrog jag bevis för att den politiska neutralitet, som bör råda vid

läroverken, åsidosatts för en hänsynslöst bedriven agitation till förmån för ett visst partis försvarspolitiska uppfattning. *Interpellation.*
(Forts.)

Min interpellation föranledde från statsrådets sida uttalandet att en försvarspolitisk agitation som den av mig exemplifierade icke borde få förekomma, men statsrådet fann för övrigt icke skäl att företaga något ingripande emot de påtalade militärovningsarna, ej heller med anledning av skolöverstyrelsens medgivande åt läroverkens rektorer att låta idrottsdagarna upptagas av sådana övningar.

Sedan dess ha en del händelser inträffat, som synas mig motivera att denna sak underställes även den nuvarande chefen för ecklesiastikdepartementet och på nytt kommer upp till debatt i riksdagen. De farhågor för skolungdomens militarisering, som av mig och mina meningsfränder i fjol uttalades, ha i många avseenden besannats. Vapenövningarna bland skolungdomen ha ytterligare tilltagit och nya fall bringas oavlåtligt till allmänhetens kännedom.

Själva principfrågan, huruvida sådana vapenövningar överhuvud taget böra förekomma, synes mig i detta fall vara det viktigaste, och då efter skolöverstyrelsens medgivande till rektorerna idrottsdagarna allt allännare börjat ägnas åt militär drill, förefaller det knappast nödvändigt att nu draga fram en större samling exempel. Jag nöjer mig därför med att ur tidningen Dala-Demokraten för den 19 februari citera ett fall, som väckt särskilt upseende. Tidningen förtäljer att landstormens ungdomsavdelning vid Falu allmänna läroverk företagit övningar i handgranatkastning och att idrottsloven i övrigt erhållit en klart militaristisk tendens. Dessa förhållanden togos, då en förfrågan av tidningen gjordes till skolans rektor, av denne i varmt försvar. Något oriktigt hade icke förekommit, och om handgranatkastning övats, vore, förmenade rektorn, detta förmodligen beroende på att den ingått som ett tekniskt moment i de övningar, landstormspojkarna haft. En läroverksadjunkt, som haft något slag av kontrollantskap över vad som på idrottsdagarna förekommit, erkände att handgranatkastning förekommit en gång, men att ett upprepande förbjudits av honom. En samtidigt tillfrågad militär gymnastiklärare vid skolan upplyste emellertid att handgranatkastning inginge som en del av de prov landstormspojkarna finge avlägga för att erhålla ett visst märke.

Det är alltså härmed bevisat, att handgranatkastningen kommit att tillhöra de ordinarie övningar, som anordnas med läroverkspojkarna under landstormens ledning, med skolöverstyrelsens bemyndigande och under den förutvarande ecklesiastikministerns auktoritativa skydd.

Att militärovningsarna väckt till liv allvarliga bekymmer hos ansvarigt kännande lärare framgår av ett uttalande, som i dagarna gjorts för tidningen Arbetarbladet i Gävle av rektorn för Högre allmänna läroverket i Gävle, och vari det bl. a. heter:

»För det första gäller det beväpningen. På mig gjorde det ett beklämmande intryck att se hela raden av halvstora pojkar komma skidande en vacker vintersöndag med var sin karbin dinglande på ryggen. Jag kan ej finna det annat än i högsta grad olämpligt att sätta armékarbiner i händerna på dessa unga pojkar. Någon mening om användning skall det dock vara med gevären, och det kan inte vara något annat än att de unga skola lära sig skjuta till måls mot en inbillad fiende. Själva tycka de förstås, att det är karlaktigt, men det synes mig vara på tiden att utrota den gamla föreställningen, att det ligger något särskilt karlaktigt att handskas med mordvapen. Vapenutbildningen tillhör värnplikten. Vårt lands försvar, som förvisso ligger oss alla om hjärtat, står eller faller icke med dessa ungdomars större eller mindre skjutskicklighet.

Detta är dock icke det viktigaste. I en tid, då de största ansträngningar göras för att trots alla vidrigheter bevara världsfreden, då förkastelsen

Interpellation. (Forts.) Över kriget från alla håll genljuder över jorden, kan det icke vara riktigt att människor, innan de nått mogen ålder, utbildas för krigets yrke. Naturligtvis invändes det att ungdomens militärutbildning icke avser att skapa en aggressiv krigisk stämning utan en försvarsvänlig fosterländsk anda, och jag vill icke underkänna ledningens goda uppsåt, men man kan dock icke komma ifrån, att ungdomen genom själva utbildningen och sysslandet med dessa för tidigt väckta frågor bibringas en mentalitet, en inställning till det egna samhället och till främmande nationer, som går stick i stäv mot den, som vi med världskrigets förbannelser i färsk hågkomst äro skyldiga att inympa hos de unga: fredens och den goda viljans.

De, som nu äro unga, ha icke upplevat det stora kriget, som för dem ligger i ett töcknigt fjärran. Måtte icke töcknet övergå till ett rosenfärgat skimmer! Då är olyckan skedd.»

Detta uttalande torde med all önskvärd tydlighet återspegla den oro, som många ungdomsfostrare förnimma över ungdomsbeväpningen. Den enquête, som den nämnda gävtidningen föranstaltat, ger emellertid vid handen, att en del lärare hysa helt andra meningar i denna sak än den här refererade. De militära övningarna i skolorna ha sålunda blivit ett element, som är ägnat att skapa splittring inom lärarkåren. Som jag i fjol framhöll måste de likaså bli ett tvistämne bland skolornas elever — vilkas syn på saken ofta är beroende på de hem, varifrån de komma, och deras sociala standard — och en orsak till misshälligheter mellan föräldrarna och skolorna.

Av otaliga uttalanden, vilka jag här anser onödigt att citera, framgår likaså att vapenövningarna inom vida kretsar uppfattas som ansatser till en klassbeväpning, vilket icke är att förvånas över, då det visat sig, att de mest förekomma vid de skolor, där det samtidigt finnas hemliga »fascistiska», »national-socialistiska» eller andra klubbar och föreningar, som söka hos sina medlemmar inpränta tron på våldet som det utslagsgivande medlet i de politiska och sociala striderna. Under senaste året ha vissa politiska rörelser i utlandet, vilka sålunda betrakta våldet som sitt främsta argument, starkt utvecklats under inflytande av den materiella och moraliska misär, som den nuvarande världskrisen skapar, och känt är att för dessa rörelser uppflammat sympatier även i Sverige. Under påverkan av dessa utländska mönster inriktas de ungas blickar endast alltför lätt på liknande politiska linjer, och det måste under sådana förhållanden anses synnerligen obetänksamt att samhället utan att reagera åser hur de vänjas vid vapnets bruk. En nyligen inträffad händelse — överfallet på Ny Dags redaktion — visar vart det kan leda hän. Av den ännu pågående utredningen synes hittills ha framgått att övervåldets ungdomliga föröware icke direkt åtkommit vapnen genom skytte- eller landstormsrörelsen, men att de, eller åtminstone en av dem, inom någon av dessa organisationer inhämtat förtrogenhet med vapnets bruk. En dylik förtrogenhet, som inte är av enbart tekniskt slag utan också psykiskt, har sedermera kommit honom att lättare övervinna den hos individen i ett rättssamhälle fast rotade motviljan mot att vända ett dylikt vapen mot en annan medborgare. Detta fall synes mig klart och tydligt uppenbara vådorna av ungdomens demoralisation genom en militaristisk aktivisering av tänkesätten. Umgänget med vapnen skapar hos den en disposition för deras användande även i de inre striderna.

Självklart är också, att dessa tendenser bland läroverksungdomen, som ju ännu företrädesvis rekryteras från en viss klass, måste ge stöd åt den agitation för en väpnad klasskamp, som föres från kommunistiskt håll. Jag ber här att få åberopa ett uttalande av den kände filosofen och pedagogen Alf Ahlberg, som yttrat följande:

»Vad rätt har man att förfasa sig över de kommunistiska pionjärerna, om

man låter de ynglingar, som åtnjuta samhällets bästa skydd och uppfostran, ostört leka balilla-fascister. Man kanske skyller på 'missriktad idealism'? Vet man då, hur mycket 'missriktad idealism' det finns på andra sidan? Begriper man dessutom inte, att kommunister och fascister äro varandras förutsättningar och växa i direkt proportion till varandra?»

Herr statsrådet har, med sin ställning inom den kristna kyrkan, helt säkert icke svårt att förstå den oro, som denna växelverkan mellan krigiska ytterlighetsriktningar kan inge. För egen del är jag långt ifrån benägen att betrakta farorna för demokratiens vidkommande av dessa extrema riktningar såsom alltför överhängande i ett land med Sveriges relativt höga demokratiska kultur, men det rör sig ju här om de generationer, som få ansvaret för framtiden. Samhället bör låta sig angeläget vara att i rätt tid ingripa mot tendenser till den politiska utvecklingens snedvridande.

Riksdagen har tidigare visat sig väl förstå detta och alltsedan 1917 konsekvent vägrat anslag till militära övningar bland ungdomen, men de ha sedan dess på en bakväg smugglats in i läroverken.

Med hänvisning till vad jag här anfört, anhåller jag om andra kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet rikta följande frågor:

Har herr statsrådet observerat hurusom de militära övningar i skolorna, från vilka riksdagen en gång för alla tagit avstånd, åter införts genom den s. k. frivilliga skytterörelsen eller landstormens ungdomsavdelningar?

Finner herr statsrådet att dessa militärövningar, med sina vittgående verkningar på ungdomens sinnen och tänkesätt, böra få fortsätta och ytterligare utvecklas?

Om så icke är fallet, vilka åtgärder är herr statsrådet beredd att företaga för att för framtiden förhindra dem?

Ifrågavarande anhållan bordlades.

§ 8.

Anmäldes och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 41, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 30 maj 1919 om rätt till litterära och musikaliska verk m. m.; och

nr 42, i anledning av väckt motion med förslag till lag angående slakt av husdjur.

Vidare anmäldes och godkändes riksdagens kanslis förslag till

dels riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 32, angående val av riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare; och

nr 35, angående val av riksdagens militieombudsman och hans efterträdare; dels ock riksdagens förordnanden:

nr 33, för revisionssekreteraren m. m. S. E. Ekberg att vara riksdagens justitieombudsman;

nr 34, för revisionssekreteraren m. m. P. H. Forssman att vara riksdagens justitieombudsmans efterträdare;

nr 36, för revisionssekreteraren m. m. E. H. Elliot att vara riksdagens militieombudsman; och

nr 37, för byråchefen m. m. F. G. S. Centerwall att vara riksdagens militieombudsmans efterträdare.

§ 9.

Föredrogs ett från första kammaren överlämnat protokollsutdrag, nr 211, in-
nefattande delgivning av nämnda kammares beslut över dess andra tillfälliga
utskotts utlåtande, nr 1, i anledning av väckt motion, I: 138, om utredning
angående övergång till högertrafik; och beslöt andra kammaren hänvisa detta
ärende till sitt tredje tillfälliga utskott.

§ 10.

Till bordläggning anmäldes andra kammarens första tillfälliga utskotts ut-
låtanden:

nr 1, i anledning av väckt motion, II: 233, angående införande i stadgan för
rikets allmänna läroverk och i folkskolestadgan av bestämmelser om skyldighet
för lärare att i vissa fall underkasta sig läkareundersökning m. m.;

nr 2, i anledning av väckt motion, II: 328, angående beredande åt ungdomen
av tillgång till kroppsarbete och uppfostran till sparsamhet; och

nr 3, i anledning av väckt motion, I: 178, om införande i förordningen an-
gående expeditionslösen av bestämmelse, att protokoll över borgerlig vigsel-
förrättning icke behöver lösas av kontrahenterna.

§ 11.

Justerades protokollsutdrag.

§ 12.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Nilsson* i Karlstad under 5
dagar från och med den 5 nästkommande mars.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.54 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Lördagen den 28 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Upplästes ett till kammaren inkommet sjukbetyg, så lydande:

Att riksdagsman P. S. Hedlund, på grund av influensa, är förhindrad deltaga i riksdagsarbetet tills vidare, intygas.

Stockholm den 28 februari 1931.

Nils Hafsten,
leg. läk.

§ 2.

Avlämnades följande Kungl. Maj:ts propositioner, nämligen:

av hans excellens herr ministern för utrikes ärendena, friherre *Ramel*, propositionen, nr 147, angående inköp av beskickningshus i Tokio;

av herr statsrådet *von Stockenström* propositionerna:

nr 122, angående avstående i vissa fall av mark från kronoegendomar eller upplåtande av nyttjanderätt eller servitutsrätt till sådan mark;

nr 129, angående försäljning av vissa områden från Borgholms kungsladugård i Kalmar län;

nr 139, angående godkännande av avtal rörande disposition av viss mark under Strömsholms kungsgård i Västmanlands län;

nr 141, angående ytterligare statsunderstöd till Hornborgasjöns sjösänkingsföretag;

nr 143, angående den högre lantbruksundervisningens ordnande m. m.; och

nr 152, angående ersättning till innehavarna av kronohemmanet Holgryte nr 1 i Jönköpings län för erlagda kommunalutskylder; samt

av herr statsrådet *Gyllenswärd* propositionerna:

nr 121, angående rätt för medarbetaren vid landsmålsarkivet i Uppsala L. J. Levander och föreståndaren vid landsmålsundersökningarna i Lund A. N. Lindqvist att för placering i löneklass tillgodoräkna viss tidigare tjänstgöring;

nr 130, med förslag till lag om kyrklig samfällighet i Göteborg;

nr 131, angående nybyggnad för statens historiska museum m. m.;

nr 132, angående uppförande av byggnader för karolinska sjukhuset m. m.;
och

nr 133, angående omorganisation av gymnastiska centralinstitutet.

Ovannämnda propositioner bordlades.

§ 3.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande proposition, nr 136, med förslag till lag om ändrad lydelse av 5, 6, 7 och 8 §§ förordningen den 16 maj 1884 angående patent.

§ 4.

Vidare föredrogs herr *Vougts* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet få framställa spörsmål angående vid skolorna förekommande militära övningar; och blev berörda anhållan av kammaren bifallen.

§ 5.

Härefter föredrogs, men bordlades åter andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtanden nr 1—3.

§ 6.

*Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.*

Till avgörande företogs sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets utlåtande, nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för den inhemska sockerbetsodlingens uppehållande jämte i ämnet väckta motioner.

Genom en den 23 januari 1931 dagtecknad proposition, nr 42, vilken hänvisats till jordbruksutskottet, hade Kungl. Maj:ten, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att för utlämnande, i huvudsaklig överensstämmelse med av chefen för jordbruksdepartementet tillstyrkta grunder, av visst tillägg till priset för 1931 års sockerbetsodling anvisa för budgetåret 1931/1932 ett extra förslagsanslag av 3,800,000 kronor.

I samband med denna proposition hade utskottet till behandling förehaft följande inom riksdagen väckta motioner, nämligen

inom första kammaren:

nr 118, av herrar *Westman* och *Löfvander*;

nr 121 av herr *Trygger m. fl.*; och

nr 203 och 204 av herr *Löfvander m. fl.*; samt

inom andra kammaren:

nr 159 av herr *Lindman m. fl.*;

nr 336 av herr *Herou m. fl.*;

nr 337 av herr *Sköld m. fl.*;

nr 340 och 341 av herr *Olsson* i *Kullenbergstorp m. fl.*; och

nr 343 och 344 av herr *Månsson* i *Erlandsro m. fl.*

Av dessa motioner hade de med nummer I: 118, I: 121, I: 204, II: 159 och II: 344 hänvisats till bevillningsutskottet samt de övriga I: 203, II: 336, II: 337, II: 340, II: 341 och II: 343 till jordbruksutskottet.

Jämlikt därom träffad överenskommelse mellan bevillningsutskottet och jordbruksutskottet hade förenämnda proposition och motioner hänskjutits till behandling i sammansatt bevillnings- och jordbruksutskott.

Utskottet hemställde,

I) att riksdagen måtte — med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition samt i anledning av motionerna I: 203, II: 337, II: 340 och II: 343 ävensom med avslag å motionerna I: 121, I: 204, II: 159, II: 336, II: 341 och II: 344 — för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra förslagsanslag av 3,800,000 kronor att användas för utlämnande, i huvudsaklig överensstämmelse med i propositionen tillstyrkta grunder, av visst tillägg till priset för 1931 års sockerbetsodling;

II) att motionen II:337, i den mån den ej kunde anses besvarad genom vad utskottet under I) hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens särskilda åtgärd; samt

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.

III) att motionen I:118 ej måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vid utlåtandet voro fogade reservationer:

av herrar *Johan Nilsson* i Kristianstad, *Johan Bernhard Johansson*, *Gabrielson*, *Wohlin*, *Johansson* i Krogstorp och *Pettersson* i Bjälbo, vilka ansett, att utskottet bort hemställa,

1) att riksdagen måtte — med bifall till motionerna I:121 och II:159 samt i anledning av motionerna I:204, II:341 och II:344 ävensom med avslag å Kungl. Maj:ts förevarande proposition och motionerna I:203, II:337, II:340 och II:343 — besluta, att för socker, hänförligt till tulltaxenummer 120 i den vid tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316) fogade tulltaxa, skulle under tiden från och med den 1 mars 1931 till och med den 28 februari 1932 eller den tidigare dag i februari 1932, Kungl. Maj:t bestämde, tullen utgå med 18 kronor för 100 kilogram, att bestämmelse härom skulle såsom en anmärkning till nämnda tulltaxenummer intagas i tulltaxan, samt att därvid de i ovannämnda båda motioner I:121 och II:159 angivna grunder skulle tillämpas,

2) att motionen II:336 måtte anses besvarad genom vad utskottet under I) hemställt, samt

3) att motionen I:118 ej måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

av herrar *K. Oscar Ericson*, *Nilsson* i Hörby och *Pehrsson* i Bramstorp, vilka ansett, att utskottet bort hemställa.

1) att riksdagen måtte — med bifall till motionerna I:203 och II:340 och i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition samt motionerna II:337 och II:343 ävensom med avslag å motion II:336 — för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra förslagsanslag av 3,800,000 kronor att användas för utlämnande, i huvudsaklig överensstämmelse med i reservationen angivna grunder, av visst tillägg till priset för 1931 års sockerbetsodling;

2) att riksdagen måtte — med bifall till motionerna I:204 och II:341 samt i anledning av motionen II:344 — besluta, att för socker hänförligt till tulltaxenummer 120 i den vid tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316) fogade tulltaxa skulle under tiden från och med den 1 mars 1931 till och med februari månad 1932 eller den tidigare dag i februari månad 1932, som Kungl. Maj:t bestämde, tullen utgå med 14 kronor för 100 kilogram, att bestämmelse härom skulle såsom en anmärkning till nämnda tulltaxenummer intagas i tulltaxan, samt att Kungl. Maj:t skulle äga att fastställa de grunder, som härvid skulle tillämpas, och utfärda härför erforderliga bestämmelser;

3) att motionerna I:121 och II:159, i den mån de ej kunde anses besvarade genom vad utskottet under 2) hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; samt

4) att motionen I:118 ej måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

av herrar *Månsson* i Furuviik, *Aström* och *Carl E. Eriksson*, som hemställt, att riksdagen måtte

1) avslå såväl Kungl. Maj:ts förevarande proposition som även de i motionerna I:121, I:203, I:204, II:159, II:337, II:340, II:341, II:343 och II:344 väckta förslagen om åtgärder för sockerbetsodlingens uppehållande; och

2) förklara, att motionerna I:118 och II:336, i den mån de ej vore besvarade i punkten 1), icke skulle föranleda någon riksdagens åtgärd; samt

av herrar *Björnsson*, *Lövgren*, *Linders*, *Johansson* i Uppmälby och *Sköld*, vilka ansett, att utskottets motivering bort hava annan i reservationen angiven lydelse.

(Forts.)

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.

(Forts.)

Sedan utskottets hemställan föredragits anförde:

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet **von Stockenström**: Herr talman! Då riksdagen nu går att hålla den sedan en följd av år sedvanliga debatten i sockerfrågan, har jag knappast anledning att erinra om denna frågas historia, ekonomiskt och politiskt, och detta så mycket mindre som i sockersakkunnigas betänkande, avgivet i december förra året, förefinnes en både omfattande och intressant redogörelse för betodlingens och sockertillverkningens uppkomst och utveckling i vårt land. För övrigt torde väl också de allra senaste årens tilldragelser på detta område vara i friskt minne. Jag vill endast göra den reflexionen, att förklaringen till all den uppmärksamhet och alla de upprepade överläggningar, som denna fråga påkallat, närmast bottnar däri, att hela denna näringsgren, odlingen och fabrikationen, allt från dess uppkomst för omkring 80 år sedan varit till stor del betingad av att stöd i olika former, växlande efter förhållandena, givits från statsmakternas sida.

Har jag alltså knappast anledning att närmare gå in på frågans förhistoria, så vill jag i stället något redogöra för de synpunkter, som av regeringen anlagts på saken med hänsyn till det just nu föreliggande läget. De skäl, som bruka anföras för betodlingens och den inhemska sockerproduktionens uppehållande, äro ju för oss alla väl bekanta. Det är förefintligheten av en hel del för betodlingen lämpad jord. Det är befintligheten av kunskap och erfarenhet om själva odlingens bedrivande. Vidare är det fördelar för jordbruket ur växtodlingens och växtföljdens synpunkter i allmänhet. Det är vidare värdet av avfallsprodukterna, befintligheten av en stor, modernt utrustad industri och vidare önskvärdheten av beredande av de ökade arbetstillfällena som betodlingen erbjuder i jämförelse med annan odling, och slutligen också betydelsen av att kunna inom landet förse folkhushållet med ett viktigt näringsmedel. Allt detta är emellertid synpunkter, som ofta upprepats, ehuru med huvudvikten lagd än på det ena och än på det andra av dessa argument. Vi ha vidare att vid bedömandet av läget i dag taga hänsyn till det femåriga avtalet mellan fabriker och betodlarna, vars löptid utgår med detta år — ett avtal, som visserligen är tillkommet under medverkan av en statlig medlingskommission men som ju dock har karaktären av en mellan enskilda näringsidkare ingången uppgörelse om produktion och priser, — om också av mycket stor räckvidd även näringspolitiskt och nationalekonomiskt sett. Frågeställningen för dagen skulle jag närmast vilja formulera så: i vad mån bör den inhemska betodlingen och sockerproduktionen tillmätas en sådan betydelse, socialt och ekonomiskt sett, att det nu kan anses påkallat, att statsmakterna ingripa med extra ordinära åtgärder för att ej avtalets bestämmelser skola föranleda en ur allmän synpunkt icke önskvärd produktionsinskränkning? Ställd inför den frågeställningen har regeringen ansett att även i år ett särskilt ingripande kan anses vara befogat och påkallat och då har det närmast gällt att överväga formen och omfattningen av detta extraordinära stöd. Vid ett bedömande av denna fråga, som alltså närmast är en avvägningsfråga, har man givetvis haft anledning att taga i betraktande bland annat och i främsta rummet den under senaste tiden inträffade prisutvecklingen för socker och vidare har man också att taga hänsyn till verkningarna och utfallet av de statliga åtgärder, som under närmast föregående år vidtagits. Vad prisutvecklingen på socker angår behöver jag knappast ingå på en siffermässig belysning härav, då ju ett rikligt material föreligger i utredningar och utlåtanden, liksom det väl ej heller tjänar mycket till att upptaga en mera teoretisk diskussion huruvida det starka, knappast förutsedda priset på socker förra året berott till väsentlig del på överproduktion, underkonsumtion, rubbningar i handeldens normala gestaltning eller kanske i viss mån i företeelser på den interna-

tionella guldmarknaden. Vi få emellertid konstatera, att priset på socker varit så starkt, att en tillämpning enbart av det nu löpande avtalets regler för betprisets bestämmande leder till ett prisläge, som helt säkert ligger under betornas produktionskostnad.

I fråga om sättet för en på grund av dessa förhållanden påkallad åtgärds vidtagande ha ju de två senaste riksdagarna bestämt avvisat förslag om tullförhöjningar och 1930 års riksdag har i stället fattat beslut om direkt subvention. När denna fråga, tull eller subvention, diskuteras, så förefaller det mig, som om man åtminstone på vissa håll glömde bort eller åtminstone ogärna ville låtsas om att vi redan sedan långt tillbaka ha en tull och denna tull utgår till och med till en sådan höjd, att jag icke vet, om det överhuvud taget finns någon vara som i förhållande till dess pris är belagd med så hög tull. Förra året inträffade t. o. m., att den svenska tullsatsen kom att uppgå till ett värde fullt motsvarande det, som sockret betingade ute på världsmarknaden. Förra året beräknade också det utskott, som behandlade sockerfrågan, att »genom sockertullen och melasstullen pålägges det svenska folkhushållet under nuvarande förhållanden en årlig kostnad av omkring 25,000,000 kronor». Av detta belopp kommer i vanliga fall närmare en tredjedel eller 7 à 8 miljoner kronor statskassan till godo i form av tullinkomster och återstoden, 17 à 18 miljoner kronor, tillfaller i en eller annan form betodlarna och sockerindustrien tillhopa. Även den mest långtgående protektionist måste väl ändå medge, att det inte är lätt att påvisa någon annan produkt, där tullskyddet utgör en procentuellt så väsentlig del av varupriset. Om vi göra en beräkning av totalvärdet av det socker, som härrör från inhemsk odling av sockerbeter, torde detta totalvärde med nuvarande priser utgöra omkring 43,000,000 kronor för år räknat, men detta belopp, detta värde ernås genom att ett merpris à 15,000,000 kronor kan uttagas genom förefintligheten av sockertullen. Enligt denna beräkning kan man alltså säga, att sockertullen utgör inte långt ifrån 40 % av den färdiga varans värde. Om man sålunda kan säga, att redan nu folkhushållet — jag använder detta uttryck för att beteckna samtliga konsumenter i riket — i hög grad bidrager till betodlingens och sockerfabrikationens uppehållande genom att betala ett väsentligt högre pris än om tullfrihet rådde, så uppställer sig givetvis den frågan, huru ett ytterligare stöd lämpligen bör ordnas, då ett sådant stöd nu påkallas för odlingsens bedrivande, ett uppehållande, som befinnes önskvärt icke minst med hänsyn till de arbetstillfällena, som därigenom beredas, alltså till stor del av rent sociala skäl. Vill staten i ett extraordinärt läge av vissa näringspolitiska och framför allt sociala skäl ge ett särskilt bidrag till denna näringsgren, så har jag åtminstone svårt att förstå, varför det skulle ligga något motbjudande i att kostnaderna för detta stöd eller denna extraordinära åtgärd, som vidtages, slås ut inte på konsumenterna genom varans fördyrande, då dennas pris redan i så hög grad påverkas av den gällande tullen, utan i stället slås ut på skattebetalarna efter deras förmåga, vilket i princip sker, om beloppet uppföres på riksstaten. Nu är det ju så, att konsumenterna och skattebetalarna äro samma personer, och praktiskt taget äro alla svenska medborgare både det ena och det andra. De allra flesta äta socker och betala skatt. Vad det då här gäller är egentligen en avvägningens fråga. För det första gäller det att avväga, huru stor sammanlagd börda eller, om man inte vill använda detta ord, merutgift, som alla medborgare böra påtaga sig till förmån för en viss grupp näringsidkare, nämligen betodlarna. Inom parentes vill jag erinra om att även betodlarna i själva verket betala skatt och konsumera socker. Det andra som det här gäller att avväga är, huru denna merutgift bör fördelas och bäras. Med hänsyn till anordningens provisoriska karaktär och därtill att åtgärden till icke ringa del betingas av sociala hänsyn, har det syntts regeringen, som om

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

denna extra hjälp i år borde ges i samma form som skedde under förra året, nämligen i form av subvention och alltså kostnaderna påföras budgeten, med andra ord bäras av skattebetalarna. Nu har jag sett, att i den av herr Nilsson i Kristianstad m. fl. avgivna reservationen man gör gällande »att subventions-systemet blir till sin natur svårberäkneligt och ej sällan otillräckligt». Ja, mina herrar, jag undrar, om inte en erinran av just det slaget kan göras mot tullsystemet och mot tullarna i allmänhet — resultatet av en tullhöjning är omöjligt att med säkerhet förutse på grund av varuprisens växlingar. Förra året krävdes av den då sittande regeringen en tullhöjning på 3 öre. I år nöjer man sig inte med mindre än 8 öre. De 3 örena har man tydligen ansett otillräckliga. Det förefaller emellertid, om man läser fortsättningen av samma reservation, som om reservanterna tyckte, att konsumenterna sluppit för lindrigt undan. Det talas sålunda om att sockeraccisen, som tidigare belastat folkhushållet, successivt nedsatts och slutligen helt slopats. När jag läste detta, kunde jag dock icke låta bli att tänka på att det dock icke är mer än två år sedan, som sockeraccisen, då utgörande 4 öre per kilogram, helt och hållet borttogs, och att detta skedde just på förslag av en regering, som var uppbu- ren av den politiska meningsriktning, som reservanterna själva representera.

I fråga om subventionens belopp ber jag här att få erinra om att förra årets riksdag anslag 3.8 miljoner i direkt understöd för betodlingen. Men genom de bestämmelser, som knötos till detta förslagsanslags utgående, har ett betydligt överskridande av anslaget skett, ja, det verkliga beloppet, som utgått, har blivit mer än dubbelt så stort som förra året beräknats och avsetts. Då regeringen nu i år ansett, att ett understöd ånyo bör ges, har regeringen stannat vid att samma belopp, som av förra årets riksdag avsågs att utgå, även i år borde anvisas, eller 3.8 miljoner kronor. Det har emellertid av statsfinansiella skäl ansetts påkallat, att för undvikande av ett alldeles oformligt överskridande av ett förslagsanslag vissa nya bestämmelser knötos härtill. Dessa ha utformats på det sättet, att man fixerat ett visst belopp per deciton att utgå tills ett visst prisläge ernåtts, och vidare har föreslagits en högsta arealgräns för understödets åtnjutande. Härigenom kan subventionsbeloppet om icke med full säkerhet beräknas så dock hållas inom vissa gränser. Skulle en lika omfattande odling ske i år som förra året och skulle hektarskördarna bli lika stora, vilket skulle innebära något ovanligt då vi förra året hade en sällsynt stor avkastning per hektar, så skulle beloppet komma att uppgå till 4.8 miljoner kronor. Vid lägre skörd på 800 à 900 tusen ton skulle återigen beloppet understiga den nu föreslagna siffran 3.8 miljoner. Avgörande blir givetvis i vilken omfattning betodlarna komma att utöka odlingen utöver de 50 %, som kontraktet föreskriver.

I fråga om den föreslagna subventionens verkningar så ankommer det först på betodlarna själva att avgöra, i vilken mån de vilja utöka odlingen utöver kontraktensliga minimiareal och därvid medverka till de syften, som avses att vinna. Betprisets läge kommer emellertid att till ganska stor del bestämmas av utvecklingen å den internationella sockermarknaden, och att fälla något omdöme eller uttalande om dennas gestaltning under den närmaste tiden vore väl allt för djärvt, då många ovissa faktorer som kunna inverka härpå. Man kan emellertid icke undgå att fästa särskild uppmärksamhet vid att de flesta stora sockerproducerande staterna kommit till tals med varandra, om det också ännu icke kan klart överblickas vilka verkningar den s. k. Chadbourne-planens genomförande kan medföra, eller om denna omfattande reglering av i främsta rummet de olika ländernas exportmängder visar sig möjlig att helt realisera. Chadbourne-planen, som talats om så mycket under de senaste månaderna och som synes hava fått åtminstone allmän principiell anslutning från alla de stora sockerbetsodlande länderna, går närmast ut på att vissa stora

överskottslager av råsocker, som finnas på Java och Kuba, icke på en gång skola kastas ut i marknaden utan sockret skall försäljas under loppet av 5 års tid med en viss mängd om året, och vidare skall en begränsning av själva produktionen ske, som åtminstone så vitt angår Kuba förefaller att vara rätt så avsevärd. Kubas produktion av råsocker under de senaste 3 åren har i medeltal varit omkring 4.7 miljoner ton om året. Men enligt Chadbourne-planen, som även ifrån Kuba erhållit anslutning, skulle produktionen under de närmaste fem åren uppgå till allenast 3.5 miljoner ton, alltså en ganska väsentlig inskränkning i jämförelse med de senaste årens produktion. Vidare avses det att genomföra en reglering av exportmängderna även från de europeiska staterna. Så länge som ett överskott av tidigare producerat socker förefinnes — jag tänker särskilt på Kuba — är det möjligt att någon mera påtaglig förbättring av priserna icke kommer till stånd, men det kan också mycket väl tänkas, att en stabilisering av hela marknadsläget kan bli följden av planens genomförande och att i samma mån som marknaden stabiliseras därmed också prisläget påverkas. Skulle så ske — och det förefaller mig, som om utsikterna härför i varje fall ej vore sämre än tidigare — så röner genast även betpriset hos oss inverkan därav.

Nu vet jag mycket väl, att det för betodlarna liksom för producenter i allmänhet kan vara en fördel att i förväg, redan då produktionen planlägges, veta, vilket pris den färdiga varan kommer att betinga. Men då få vi komma ihåg, att det för jordbrukarna i allmänhet är ytterst sällan, som detta kan äga rum. Den, som sår höstsäd det ena året vet inte alls vilket pris han kommer att få för sin säd ett eller ett halvt år senare, och den, som odlar vallväxter — en odling, som upptager en mycket väsentlig del av vårt lands jord — vet ännu mindre vilket pris han kan erhålla två à tre år fram i tiden för den mjölk, som produceras av det skördade höet. I en tid av prisfall och i allmänhet ovissa utsikter må det väl synas icke alldeles orimligt, att även betodlarna, som bedriva sin odling på en areal, som i själva verket utgör mindre än 1 % av landets åkerareal, även få finna sig i att vissa risker vidlåda jämväl denna odling. Jag vill i detta samband också erinra om de mycket påtagliga indirekta fördelar, som betodlingen medför. Jag tänker då först på fördelar med hänsyn till växtföljden, jordens rationella bearbetning m. m., fördelar, som av på detta område sakkunniga i vårt land beräknas till ett belopp av 60 à 90 kronor per hektar. Jag vill nämna att i Danmark brukar man beräkna dessa fördelar till en ännu högre siffra, eller omkring 100 kronor per hektar. Vi få också komma ihåg, att det i fråga om vissa andra viktiga grenar av jordbruket — liksom också i vad det rör skogsbruket — knappast visat sig möjligt och i vissa fall kanske är helt ogörligt att från det allmännas sida bereda något som helst stöd, direkt eller indirekt, i de rådande svårigheterna.

I fråga om betodlingens framtid och beträffande utsikterna att efter det nu gällande betavtalets utgång få till stånd en ordning, som tryggar en fortsatt odling, härom är ju svårt att nu göra något annat uttalande än att en noggrann och allsidig prövning av hela detta problem synes böra ske. Ett vidare underlag för bedömandet av hithörande frågor bör också vinnas, sedan bl. a. den pågående undersökningen jämlikt den s. k. monopollagen rörande sockerbolagen slutförts.

Sedan den kungl. propositionen nu blivit tillstyrkt av utskottet, vågar jag uttala den förhoppningen, att denna kammares majoritet skall bifalla propositionen och därmed bidra till lösningen detta år av denna fråga — en lösning, som, om också icke allas önskemål kunna bli fullt tillgodosedda, dock ur det allmännas synpunkt må befinnas godtagbar och främjande de syften, som därmed avsetts. Jag tänker därvid icke minst på de sociala synpunkterna med hänsyn till de ökade arbetstillfällena.

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang.
ägårderna för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Herr Wohlin: Herr talman! Herr statsrådets och chefens för jordbruksdepartementet anförande ger mig icke anledning till någon sådan erinran, som man kan rikta till dem, vilka såväl i år som föregående år motsatt sig varje form av stöd till betodlingen. Jag bemärker detta med tillfredsställelse, och jag bemärker ytterligare med stor tillfredsställelse, att herr statsrådets anförande, såvitt jag fattade det rätt, icke innehöll några som helst frihandels-synpunkter. Det var från mina utgångspunkter och från deras, vars uppfattning jag företräder, så lagt, att det fullt ut försvarade sin plats på den protektionistiska sidan i en näringspolitisk diskussion. Jag hoppas, att den menings-skiljaktighet, som förefinnes mellan den riktning, som herr statsrådet företräder, och den, till vilken jag räknar mig, rörande formen för den nya agrarprotektionismen i Sverige skall vara en underordnad fråga i förhållande till det gemensamma, som uppstår bådadera vår uppfattning, nämligen nödvändigheten av att i en ytterst kritisk tid finna medel för det svenska jordbrukets skyddande. Därest herr statsrådet framdeles kommer att finna, att de vägar för ett sådant skyddande, som man på vårt håll finner vara att föredraga, även ur hans synpunkt så småningom skola framstå som de bättre, så kommer min tillfredsställelse över hans ståndpunkt att bli helt och hållet fullständig.

Emellertid är det mig bekant, att åtskilliga ledamöter av denna kammare och likaså i bevillningsutskottet företräda uppfattningen, att något som helst extra stöd åt betodlingen icke bör ifrågakomma. Med anledning av detta tillåter jag mig i förbigående i alla fall erinra därom, att den frihandelsuppfattning, som torde vara den förnämsta orsaken till deras ståndpunkt i sockerfrågan, ju är ur principiell och logisk synpunkt fullt förklarlig även från mina utgångspunkter. Det är så mycket naturligare, att en principiellt fullföljd sådan uppfattning finns i vårt offentliga liv, som ju denna stora ekonomiska doktrin en gång i tiden gått segrande fram över världen och skapat de moderna storindustriella staterna, möjliggjort de miljoner ökade arbetstillfällen, som den moderna ekonomiska hushållningen innebär och höjt väståndet såväl i Europa som annorstädes. Att det alltjämt i innevarande tid finns representanter för denna, jag måste säga ur historiska synpunkter mycket förnämliga doktrin är ingenting att förvåna sig över. Jag måste från mina utgångspunkter skänka den all den respekt, som en genomtänkt och konsekvent åskådning alltid måste ges.

Emellertid kan jag icke underlåta att i förbigående erinra om att det är ganska länge sedan, som denna ekonomiska doktrin satt i högsätet i Europa, att det har gått en lång tid sedan dess och att djupa omvälvningar i samhällsförhållandena ha framdrivit den europeiska skyddspolitik, som alltjämt omfattas av flertalet länder i världen. Penningvärdets förändringar med därav följande prisfall på olika produkter, den industriella arbetarklassens naturliga och historiskt betingade framrykning mot högre reallön och den väldiga europeiska jordbrukskrisen på sin tid bidrogo ju härtill.

Går jag från dessa något avlägsnare förhållanden över till situationen efter kriget, är det ganska begripligt, att under denna väldiga period av överproduktion på livsmedel i förhållande till de stora massornas konsumtionsförmåga och köpkraft de olika länderna i världen ha inrättat sig såsom de gjort till skydd för sina inhemska lantbruksgrenar och deras vidmakthållande. Jag förstår mycket väl, att man alltjämt ur principiella synpunkter gärna vill hålla fast vid 1927 års Genèveidéer såsom det lysande blöset i mörkret, och jag skulle själv gärna vilja räkna mig till dem, som kunde göra detta, om jag icke såge — liksom alla på den sida, där jag står — att detta blöset icke är något, som har betraktats som en vägledande och lysande fackla i det ekonomiska kriget, som nu råder mellan nationerna. Om icke Sverige som ett litet land skall trampas sönder under de stora nationernas protektionistiska stövelklackar, går

det icke an, att vi lägga armarna i kors och föra en passiv tull- och handelspolitik. Vi måste åtminstone i viss mån aktivt möta en sådan situation även på vår sida. Lika litet som jag kan biträda uppfattningen, att man i ett läge som det nuvarande är försvarad på det militära området med isolerad avrustning, lika litet kan jag — och det är ju en gammal och ofta använd bild — biträda uppfattningen, att en tull- och handelspolitisk nedrustning i tider som de nuvarande kan försvaras.

Jag kommer ur dessa olika utgångspunkter till det resultatet, att de ärade ledamöter av denna kammare, som här komma att företräda den rena avslagsståndpunkten i sockerfrågan, icke ha tillbörligt beaktat det utomordentligt kritiska och man kan säga i många hänseenden alldeles förtvivlade läge, som jordbruket i världen och icke minst i vårt land för närvarande befinner sig uti, och att man under sådana förhållanden måste låta även de teoretiskt mest tilltalande doktriner fara inför den praktiska nödvändigheten att göra något positivt för jordbrukets stödande. En annan huvudsynpunkt, som dessa avslagsreservanter torde särskilt företräda, är en mycket avancerad pessimistisk uppfattning om den svenska och förmodligen även den europeiska betodlingens framtida möjligheter överhuvud taget. Jag vill gärna erkänna, att jag i detta avseende står på samma ståndpunkt som herr statsrådet, nämligen att man i nuvarande läge icke kan fälla något omdöme vare sig i den ena eller den andra riktningen rörande den utveckling, som vi ha att vänta, i det att förhållandena för närvarande äro så oklara, och läget på den internationella sockermarknaden betingas av så många ovissa faktorer i skilda länder i världen, att man i innevarande stund praktiskt taget ingenting vet om sockermarknadens utveckling under de kommande åren.

Emellertid bör det väl för dem, som företräda den rent negativa ståndpunkten i sockerfrågan, icke vara obegripligt, att vi, som sett denna svenska sockerindustri utvecklas under hägnet av statsmakternas skydd till en stor och betydelsefull gren av den sydsvenska och även i viss mån den mellansvenska jordbruksproduktionen, ha tagit starkt intryck av vad denna produktion betyder icke blott för jordbruket, som herr statsrådet med sin sakkunskap särskilt underströk, utan även för alla andra grenar av ekonomiskt liv i de berörda provinserna och slutligen för det icke föraktliga antal arbetare, som äro sysselsatta såväl på betfälten som i råsockerbruken. Det bör väl vara för dessa avslagsreservanter i sin negativa inställning till hela denna fråga åtminstone begripligt, att man på vår sida icke gärna vill ännu släppa tron och förhoppningarna på att den svenska betodlingen — om den kris, vari vi nu befinna oss, kommer att utvecklas i något gynnsammare riktning — skall kunna bestå för framtiden åtminstone i en viss icke alltför liten omfattning. Denna vår ståndpunkt är sålunda icke dikterad av någon förmäten tro på att vi sitta inne med någon större förutsättning att bedöma sockermarknadens utveckling än våra ärade motståndare, utan den är uteslutande dikterad av åsikten, att vi icke lika gärna som de vilja släppa förhoppningarna på att få behålla inom vårt lands gränser produktionen av det ytterst högvärdiga och förnämliga näringsmedel, som sockret utgör.

Jag kommer sålunda till uppfattningen, att vad som än kommer att sägas här under debattens fortsättning om högerns protektionistiska tendenser i sockerfrågan eller om rent av reaktionära tendenser i det förslag i sockerfrågan, för vilket jag nu kommer att uttala mig, och vilka svartmålningar som än komma att göras under debattens fortsättning rörande det ekonomiska läget i åtskilliga länder, som ha slagit in på en ganska avancerad tullpolitik, så hålla dessa invändningar och dessa svartmålningar enligt min mening icke streck som bärande motiv för vårt handlande i en situation som den nuvarande. Gärna skulle jag vilja förena mig med dem i förhoppningen, att den handelspolitiska

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

motsättning, som för närvarande råder i världen, måtte genom initiativ av de stora ledande nationerna kunna mildras i riktning mot ett friare handelsutbyte. Lika gärna som vi alla vilja företråda den internationella nedrustningens linje, lika gärna vilja vi bidraga, i den mån vi kunna, till en handelspolitisk internationell nedrustning. Men det är en sak. En annan sak är, att vi icke kunna taga på vårt ansvar i ett läge som det nuvarande att för Sveriges vidkommande företråda en handelspolitik av helt annat slag än den, som de stora ledande nationerna i världen och överhuvud taget större delen av världen i innevarande stund föra.

Med dessa erinringar har jag velat i korthet angiva, varför även jag i likhet med herr statsrådet anser, att ett tillfälligt stöd alltjämt bör utgå för innevarande år åt den svenska sockerbetsodlingen. Det råder sådan samstämmighet i dessa principiella utgångspunkter mellan utskottsmajoriteten och herr statsrådet å ena sidan samt högerreservanterna å den andra, att högerreservanterna kunnat ord för ord i sin reservation avtrycka de två första huvudstyckena i utskottsutlåtandet som motivering för sin ståndpunkt, i vilka båda huvudstycken man finner de principiella riktlinjerna uppdragna med avseende å frågan, huruvida staten bör giva sockerbetsodlingen ett extra stöd eller icke under innevarande år. Nu är det emellertid klart, mina herrar, att jag måste komma till den punkt, där vi högerreservanter på grund av övertygelse måste intaga en annan ståndpunkt i detta ämne än den, som utskottet intar och som herr statsrådet nu i sitt anförande utvecklade. Det gäller här alltså icke principen, utan det gäller formen för detta extra statsunderstöd, och med denna fråga om formen är också frågan om omfattningen av understödet av naturliga skäl ganska nära förknippad. Det är i själva verket icke så länge sedan, som denna tanke om en protektionistisk politik, baserad på statssubvention, trängt fram och vunnit rotfäste i svensk riksdagspolitik. Ännu för ett tiotal år tillbaka, när vi resonerade om sockerfrågan i riksdagens kamrar, var något sådant aldrig under diskussion, och ännu i mitten på 1920-talet var det icke heller något tal därom. Men nu har det kommit fram under de senaste åren på sätt, som vi alla känna, denna nya form av protektionism. Det är protektionism, och den är bara till formen olik den, som man hittills under mansåldrar tillbaka lärt känna och som jag alltjämt i närvarande stund anser vara den mest rationella. Vad är det nu, som gör, att vi på vår sida ha så utomordentligt svårt att inse fördelarna av denna form av statsunderstöd åt sockernäringen och även åt andra näringar, som kunna komma att pretendera på dylikt understöd i en eller annan form, och ha så svårt att kunna ansluta oss till den av den nuvarande regeringen och dess meningsfränder framförda formen av protektionism? Ja, det är nog icke så mycket den omständigheten, som herr statsrådet kanske mest tryckte på, att man skulle vara så särskilt rädd för att de medel, som inflyta genom inkomst- och förmögenhetsskatten, komma till användning vid understödsaktioner av skilda slag. Jag behöver endast erinra därom, att arbetslöshetsunderstöd och andra anslag till arbetslöshetens bekämpande sedan gammalt brukat och alltjämt brukat tagas i form av anslag på statsbudgeten, och sålunda bekostas dessa anslag av skattebetalarnas medel på samma sätt, som enligt utskottets förslag sockersubventionen skulle bekostas, och såvitt jag vet, har det icke väckt någon invändning eller givit anledning till särskilda reflexioner, att arbetslöshetsunderstödet på detta sätt tagits på budgeten av skattebetalarnas medel. Men vad som strider åtminstone mot min personliga uppfattning i detta ämne är, att den näringspolitik, som syftar till produktiva och viktiga näringsgrenars upprätthållande inom ett land, skall få grundas på samma form av understöd, som hittills brukat förbehållas de rena arbetslöshetsunderstöden i kritiska situationer. Det är dock icke alldeles detsamma detta, utan när man vill stödja något, som i och för sig är produktivt och vars utveckling man vill

hålla uppe, då förefaller det ganska egendomligt och irrationellt, att man skaffar detta stöd i form av en utgift på statsbudgeten, vilken ju ingenting annat är än ett samlat resultat av statsverkets inkomster och utgifter, och sålunda för denna uppbyggande näringspolitik belastar statsbudgetens utgiftssida till förfång för skattebetalarnas medel och till skada för många andra på utgiftssidan liggande och såsom erforderliga ansedda eller till och med alldeles nödvändiga utgifter. Vad säga t. ex. de ärade ledamöter av den frisinnade gruppen här i kammaren — som känna till att vi på statsbudgeten i mycket hög grad taga ut de pengar, som gå till understöd åt jordbruket i de mest skilda former ävensom till vägväsendet och mycket annat — om en subventionspolitik, fortsatt efter de linjer, som dragits upp av vänstern här i riksdagen, skulle leda till allt knappare marginal för sådana jordbruksanslag, utgående under följande år, och en allt mera brydsam situation för alla dem, som på statsbudgetens utgiftssida vilja bereda plats för åt jordbruket i form av understöd utgående anslag av de mest skilda slag? Jag tror även, att under tider som de nuvarande, när statsinkomsterna sina och herr statsrådet och chefen för finansdepartementet fått göra djupa grepp ur skilda fonder för att få budgeten att gå ihop, perspektivet för det kommande året av en politik av detta slag måste ställa sig rätt beklämmande, icke minst för de grupper av lantmän, som på denna statsbudget hava så många anslag liggande och komma att med fog kräva allt mera sådana för jordbrukets skilda ändamål. Jag kan icke förstå annat, än att i en situation som den innevarande, när det statsfinansiella läget är så ansträngt, som förhållandet är, denna politik är ganska betänklig. Och när jag tänker på konsekvenserna av en sådan politik i form av liknande anspråk från andra näringar på skilda håll i riket, förefaller mig den politiken i många hänseenden synnerligen tivelaktig och synnerligen betänklig till sina verkningar.

Herr statsrådet gjorde nu i sitt anförande liksom i sitt yttrande till statsrådsprotokollet egentligen icke några erinringar gällande gentemot den av mig och mina meningsfränder företrädde uppfattningen, att sockerbetsodlingens upprätthållande i huvudsak i samma omfattning som under senare år är en angelägenhet av stor betydelse. Herr statsrådet har i departementschefsyttandet, som jag läst ganska noga, icke låtit någon synpunkt komma fram, som innebär ett uttalande till förmån för önskvärdheten av en avveckling av detta extra stöd åt sockerbetsodlingen, utan herr statsrådets motivering för det nu givna anslaget begränsning och för de speciella villkor, som äro knutna till detta anslag, denna motivering är praktiskt taget uteslutande byggd på den statsfinansiella situationen och på olämpligheten av ett sådant överskridande av ett reservationsanslag, som herr statsrådet, om jag hörde honom rätt, i dagens anförande betecknade som oformligt. Jag kan icke förstå annat, än att man här har den mest kardinala bristen i den nuvarande subventionspolitiken från sockerbetsodlingens synpunkt, och det är det, som vi reserverar i vår reservation understrukit, nämligen att ett dylikt understöd, lagt på budgeten i form av förslagsanslag, med nödvändighet måste rätta sig efter statsverkets ekonomiska ställning. Det är därför, det blir fråga om att begränsa detta understöd under tider av ansträngda statsfinanser, mera än föredragande departementschefen innerst i sitt hjärta, om jag förstår honom rätt, skulle vilja göra, därest han hade fria händer på detta område. Varför då resa så starkt motstånd mot den tullförhöjningslinje, som jag och mina meningsfränder företrädde? Vi ha, som herr statsrådet nämnde, redan en tull, som enligt hans uppfattning är ganska avsevärd. Någon principiell skillnad mellan att bibehålla tullen och öka den föreligger icke, och någon principiell skillnad mellan en tullförhöjning på 8 öre och på 4 öre, som föreslås i vissa motioner, finnes heller icke, utan det är väl så, att det här i grund och botten är den gamla motsättningen mellan dem, som

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang.
 utgåder för
 den inhemska
 sockerbets-
 odlingens
 uppehållande.
 (Forts.)

anse tullvägen vara den mest ändamålsenliga för en närings skyddande, och dem, som av skilda skäl och därav i hög grad doktrinära skäl anse en sådan linje förkastlig och oacceptabel. Sockerkonsumenterna i detta land kunna i närvarande stund räkna med ett grossistpris på socker, som efter avdrag av grossistrabatt och skatt uppgives vara 26 öre. En tullförhöjning på 8 öre innebär, såsom det står i reservationen, en förhöjning i detta pris icke ens till den nivå, på vilken det stod i slutet av år 1928. Sockerkonsumenterna kunna icke med skäl sägas under innevarande världssituation å sockermarknaden och med hänsyn till sockeraccisens totala slopande under föregående år vara bragta i ett läge, som gör en tullförhöjning av den omfattning, jag talat om, oskälig och obillig, så att den kan sägas för dem innebära en så betänklig utgift, att man med hänsyn till deras intresse på denna punkt bör kasta bort denna linje såsom en lösning av frågan.

Jag har visserligen sett, huru man i olika tidningar, och jag tror, att även herr finansministern i sitt anförande nyss gjorde detsamma, sökt räkna ut, huru mycket pengar en statshjälp av denna natur betyder per hektar odlade betor här i landet. Med sådana siffror för åskådarnas ögon vill man söka visa, hur orimlig den begäran är, som ligger i en framställning om en tullförhöjning av denna omfattning på raffinerat socker. Jag skulle till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet, som nyligen i ett uppmärksammat tal gjorde vissa sådana beräkningar, liksom även till de övriga herrar, som kunna förväntas under debattens fortsättning komma att göra liknande kalkyler, vilja göra den lilla erinran, att detta sätt att räkna ut, vad det kostar per hektar, väl ändå icke är det, som mest pregnant ger uttryck för en tullförhöjnings berättigande eller icke. Det är väl snarast så, att man icke ens bör räkna en tullförhöjning i procent av priset, såsom herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet i sitt anförande nyss gjorde, utan man bör undersöka produktionskostnaderna för den näring, varom fråga är, och undersöka dessa produktionskostnaders storlek i förhållande till priset på den förädlade produkten. Det är den jämförelsen, som ger den rätta bakgrunden för bedömandet av en tullförhöjnings berättigande eller icke. Jag vill ytterligare till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet och till alla dem, som företräda den regleringspolitik i spannmålsfrågan med avseende å brödsäd, som för närvarande är införd i landet, framställa den lilla stilla undran, om det kan vara så alldeles riktigt att på det viset starkt poängtera dessa beräkningar och de på dessa beräkningar fotade kritiska uttalandena mot högerms tullförhöjningslinje i sockerfrågan. Ty om jag håller mig till denna fraktion i kammaren, vad är det då jag iakttaget? Jo, ett regleringssystem för brödspannmål, som åtminstone i fråga om vete anses vara någorlunda effektivt och som innebär, att en artificiell prisbildning upprätthålles inom riket för vete, sådant att vetepriset för närvarande ligger kanske 8 kronor utöver världsmarknadspriset på samma artikel. Räkna då lika väl ut, vad dessa 8 kronor betyda i subvention åt veteodlarna! Jag är övertygad om att det icke är svårare än att rikta dylika beräkningar enbart mot oss, som företräda tullförhöjningslinjen, ty både tullförhöjningen och regleringssystemet för brödspannmålen ha med avseende å konsumenterna precis samma effekt. Jag kommer alltså till sist till uppfattningen, att det finnes starka skäl för att i det läge, vari vi befinna oss, vidhålla den under de föregående riksdagarna från det håll, jag företräder, förfäktade meningen, att sockerbetsodlingen bäst stödes genom en lämpligt avpassad tullförhöjning, och jag tillfogar på tal därom, att med denna linje behövs icke ett sådant övervägande med hänsyn till statsbudgetens ställning och reservationsanslags överskridande, som dikterat herr jordbruksministerns hållning. Kan man lägga en på detta sätt ordnad hjälp sålunda, att betodlarna i avsevärt större omfattning få nytta av denna statshjälp, att betod-

lingen i större omfattning upprätthålles, att de med denna odling förknippade näringarna få bättre hjälp samt att de på betfälten sysselsatta arbetarna få större och mera omfattande stöd i sitt läge, då har all den svaghet, som är förknippad med regeringsförslaget och utskottsförslaget på denna punkt och som närmast framspringer ur de hänsyn, som herr jordbruksministern måst taga till herr finansministerns naturliga omsorg om budgeten, då har all denna svaghet fallit bort. Detta förslag måste dessutom med nuvarande världsmarknadspris på socker icke kunna anses på något sätt orimligt tynga de svenska konsumenterna och innefattar sålunda enligt min mening från de olika synpunkter, man kan anlägga på denna fråga, otvetydiga fördelar framför Kungl. Maj:ts förslag.

Jag slutar sålunda detta inlägg med uttalandet av den meningen, att inga efterföljande svartmålningar, inga anklagelser för reaktionära tendenser och intet tal om sockerkonsumenternas brydsamma läge kan rubba mig i övertygelsen, att det är ett rimligt och rättvist förslag, som innehålles i högerreservationen, och att detta förslag dessutom ger betodlingen och alla därmed förknippade intressen ett bättre stöd och en bättre hjälp, än vad utskottet och Kungl. Maj:t föreslagit.

Jag ber, herr talman, att på dessa grunder få yrka bifall till den av herr Johan Nilsson m. fl. vid utskottsutlåtandet fogade reservationen.

Herr **Engberg**: Herr talman! För åtskillig tid sedan var jag jämte en del andra av denna kammars och medkammarens ledamöter med om att i konstitutionsutskottet formulera ett omdöme, som gällde den föregående ärade talaren. Vi skrevo, att han brustit i skicklighet o. s. v. Det hänförde sig till en riksbekant fråga. Med avseende på hans anförande i dag vill jag säga, att han än en gång visat, att han icke brister i skicklighet, när det gäller att hantera debattörens florett, även när han föredrager att icke hålla sig till ämnet. Ty med den gamle förfarne seglarens förmåga stack herr Wohlin i denna fråga ut på de större farvatten, som intressera honom i högre grad än det föreliggande ärendet. Han lät sockerfrågan spela mot bakgrunden av striden mellan frihandel och protektionism och inkasserade för den rent protektionistiska falangens räkning varje ståndpunkt, som innebär ett godkännande av subvention överhuvud. Jag förmodar, att när han stämplade alla, som finna sig böra gå med på ett stöd i subventionens form, såsom protektionister, den följande debatten skall visa, att åtskilliga önska skaka honom av sig. Det finns nämligen i denna kammare en och annan som är fullgod frihandlare men som av särskilda sociala skäl anser sig böra förorda en subvention. Till deras skäl och synpunkter skall jag återkomma.

Jag skall om den föregående ärade talarens anförande i övrigt endast säga, att det förefaller en smula vågat att i andra kammaren vid nuvarande tidpunkt påstå, att den bästa handelspolitik, som vi kunna föra här i landet, är den protektionistiska och att frihandelspolitiken är skadlig. Det är icke länge sedan, herr Wohlin, som en de främste målsmännen för det svenska näringslivet vid Arosmötet i Västerås anhöll att få tacka riksdagsmajoriteten för att den i striden mellan tullkrävarna och frihandlarna förblivit frihandelslinjen trogen. Och han försäkrade, att detta gjort det svenska näringslivet bättre rustat att möta den nuvarande stora krisen än vad fallet varit, om man följt högerns protektionistiska linjer. Ett sådant vitsord från en av de förnämsta målsmännen för näringslivet synes, med all respekt för den föregående talarens kunnskap och insiktsfullhet, dock väga vida tyngre än hans omdöme.

Jag skall emellertid icke fördjupa mig i en diskussion med den föregående ärade talaren. Jag skall be att med några ord få utveckla motiven för den

*Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.*
(Forts.)

Ang.
ätgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

avslagslinje, som herr Wohlin betecknade som den negativa och passiva linjen.

Det kan då vara skäl att först börja med själva sakkunnigbetänkandet. Vid fjolårets riksdag förelåg en kungl. proposition, som enligt min mening var vida läsvärdare än de så kallade sockersakkunnigas betänkande, dock med den restriktionen, att det läsvärda började, där dåvarande statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet herr Johansson i Fredrikslund slutade. Det läsvärda låg nämligen i bilagorna. I dessa bilagor gavs en bild vida fylligare, instruktivare och intressantare än den, de sockersakkunniga åstadkommit. Jag sträcker mig så långt, att jag ifrågasätter, huruvida pappers- och arbetskostnaderna för de sockersakkunnigas betänkande varit väl använda pengar. Ty vad som där är sant, är icke nytt, och vad som är nytt, är i allo icke sant. Det omdömet torde man kunna stå för.

Jag vill fästa uppmärksamheten på det läge, vari vi befinna oss i riksdagen. Vi begärde förra gången, denna fråga var före, att få vissa saker utredda. Vi ville hava utredd möjligheten av sockernäringsens koncentration både beträffande odlingen och industrin. Vi ville hava utredda sockerbolagets ekonomiska förhållanden, och så vidare. Vad hava vi fått utrett? Redan i förordet till sitt betänkande nödgas de sakkunniga säga, att om sockerbolaget och dess affärer kunna tyvärr inga mera ingående upplysningar lämnas, ity att sockerbolaget ännu den 15 december — den dag, då de sakkunnigas utlåtande dagtecknats — ej avlämnat material till de sakkunniga. För bedömandet av denna fråga lärer det betyda, att riksdagen nu går att taga ställning till de nya miljonkraven utan att hava fått svar på den avgörande frågan, huruvida och i vad mån sockerbolaget har råd att betala betodlarna sådana priser för betorna, att icke statens mellankomst behöver påfordras. Det var på den frågan, som vi hade förväntat ha ett besked, när vi i år skulle fatta beslut.

Herr talman, jag vill icke snudda vid gränserna ens för § 90 regeringsformen, ty klandertalan mot regeringen bör föras enligt denna paragraf uti den ordning, som grundlagen själv föreskriver. Men så långt anser jag mig kunna uttala mig utan att bryta mot § 90, att jag uttrycker den allra största förvåning över att regeringen tillmötesgått den av sockerbolaget framställda önskan att få sina affärer undersökta enligt lagen om monopolundersökningar. Vad som skett är, att de sakkunniga konstituerats som den undersökningsmyndighet, varom sagda lag talar. Följden blir, att det hela blir hemligstämplat, bildligt sagt, och att de affärsförhållanden, som det är av vikt att för riksdagen och betodlarna att känna till, de förhållandena komma att fortfarande vara dolda bakom en järnridå. Jag vill också säga, att vi hade haft rätt att få en någorlunda fullständig framställning av de sociala verkningarna av 1926 års inställda betodling. Det sakna vi. Det är sant, att byråchefen Nyströms högst intressanta bilaga ger åtminstone indirekt en rad hållpunkter för omdömet. Men det vi begärt, nämligen en någorlunda klar framställning huru det verkat 1926 ekonomiskt och socialt i betodlarområdena, därom sakna vi alltjämt tillräcklig upplysning.

Och en annan huvudfråga: huru fördelar sig i själva verket den redan utgående tullen mellan betodlarna och staten? Ja, vi känna, hur den redovisas till staten. Denna summa är uppslagen för alla, år efter år. Men huru de 23 miljonerna i övrigt fördelas, vad som går till betodlarna och vad som går till sockerindustrin, därom sakna vi ännu någon utredning. Det enda, vi hava att hålla oss till i det fallet, är en upplysning i förbigående av doktor Åmark i hans utredning i ett annat betänkande, som inom parentes sagt jag betraktar som ett av de läsvärdaste aktstycken, som någonsin kommit på denna kammares bord, nämligen fjolårets särskilda utskotts betänkande om hela spannmålsfrågan, till vilket man ofta har anledning att återkomma på grund av

dess förtjänstfulla bilagor. Där få vi — det skall jag återkomma till sedan — en antydning om, hurudan denna fördelning möjligen är. Men en särskild utredning, som ger fullt pålitliga hållpunkter i det stycket, sakna vi alltså. Jag måste beklaga, att riksdagen ännu en gång skall gå att fatta beslut i denna fråga och famla i mörkret utan hållpunkter i de avgörande stycken, där vi haft rätt att få vägledning.

Jag vill i detta sammanhang fästa uppmärksamheten jämväl på en annan sak. Herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet påpekade, att betodlingskontraktet utgår den 31 december i år. Det blir min vän herr Axel Pehrsson i Bramstorp, som, sedan han avsatt högern inom betodlarnas centralstyrelse, får taga nappataget med sockerbolaget. Jag undrar, huru rustad han känner sig inför den förestående kraftmätningen, där det gäller att tvinga sockerbolaget till ett avtal, som blir förmånligare för betodlarna än det gamla avtalet. Jag misstänker, att om riksdagen visar sig villig att gå efter annan giva extra miljoner utöver de tullmiljoner, som denna näring åtnjuter i stöd, sockerbetsodlarna kunna säga: »Vi få den hyggliga riksdagen att satsa skillnaden.» Sockerbolaget kan säga: »Ni skall icke vara så påstridiga; riksdagen tager sig an eder och giver eder de miljoner, som utgöra mellanskillnaden.» Jag frågar, mina herrar, med vilka bättre utsikter herr Pehrsson i Bramstorp går att föra förhandlingar med sockerindustrien, när riksdagen visat sig villig att även i år bättra på betpriset direkt ur statskassan. Jag tror, att förhandlingsläget blir vida sämre och att vi, när nästa år börjar, stå inför ett nytt avtal, som ungefär ser ut som det gamla beträffande grunderna för sockerbetspriset beräkning, och att vi nästa år som nu möta framställningar från regeringen eller enskilda om förnyad subvention. Måne man därför icke har fullgod anledning att taga sig en funderare, innan man giver nya anslag?

Jag vill i detta sammanhang beröra denna frågas förhistoria. Vi gävo också förut en subvention åt sockerbetsodlingen, nämligen den, som utgick åren 1917—1921. Men hur motiverade riksdagen den gången stödet? Jo, därmed, att landets sockerförsörjning utifrån var så vansklig, att det var rimligt och riktigt, att staten trädde emellan och garanterade betodlarna visst pris för att på det sättet säkerställa en inhemsk odling. Men redan 1921 finna vi, huru bevillningsutskottet säger ifrån, att det är mycket tveksamt, om detta understöd kan fortsätta. Och 1922 avvisades det blankt med hänvisning till, att sockerförsörjningen säkerställdes. 1923, 1924 och 1925 kom ingen framställning. Men 1926 gjorde högern en ny framstöt och ville tvinga den dåvarande socialdemokratiska regeringen att lägga fram proposition i riksdagens sista timme om stöd åt sockerbetsodlingen. Bevillningsutskottet, som behandlade saken, avvisade på det bestämdaste denna motionsledes gjorda framställning med hänvisning till, att kristiden och dess förhållanden vore över, och att det icke vore rim och reson att nu giva en i tullavseende redan så rikligt tillgodosedd näring något ytterligare stöd. 1927 kom man ej tillbaka, och 1928 vågade man sig icke heller fram. Men 1929 gjorde man en ny framstöt. På grund av att man icke kunde enas inom riksdagsmajoriteten om formen föll frågan lyckligtvis den gången. Men i följd segrade man, och subventionen gick igenom. Och med vilken motivering? Jo, medan motiveringen 1917—1921 varit, att man skulle stödja betodlingen för att säkerställa sockerförsörjningen, så hette det nu, att det vore så mycket socker i världen, d. v. s. alltför riklig sockerförsörjning och att det därför är svårigheter för den inhemska betodlingen. Jag fäster kammarens uppmärksamhet på, att subventionen i detta nya historiska skede alltså hämtar sina avgörande argument från rakt motsatt håll mot förut.

Därmed skall jag be att få övergå till den proposition, som framlagts av

*Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.*

(Forts.)

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

regeringen. Den är mager redan till omfånget. Man hade därför väntat, att den skulle bjuda så mycket bättre kvalitet. Men det gör den i själva verket ej. Det är ett ganska själlöst eko av de sockersakkunnigas utredning. Man måste giva herr Johansson i Fredrikslund det erkännandet, att han i sin proposition i fjol var vida angelägnare att informera riksdagen om fakta. Den nuvarande jordbruksministern, som nyss av den föregående talaren med all rätt komplimenterades för att han vore lika fullgod protektionist som högerreservanterna, har kanske, i förvissningen att den protektionistiska tanken skall hävdas av herr Wohlin, funnit det onödigt att kosta på trycksvärta för att utveckla sin innersta åskådning. I varje fall kan jag taga fasta på med tillfredsställelse, att orden, som förut figurerat i olika framställningar, *att man skönjer en ljusning på den internationella sockermarknaden*, försvunnit. Såväl herr statsrådet som herr Wohlin nödgas säga, att vi i det nuvarande läget icke hava hållpunkter för att fälla ett omdöme om framtiden med avseende på prisutvecklingen å sockermarknaden. Men kanske man på denna punkt kan våga uttala den förmodan, som starkt gränsar till sannolikhet, att, sådant läget är inom rörsockerodlingen, blir det nog varaktigt tämligen svårt, kanske omöjligt för en svensk sockerbetsodling att hålla sig uppe. Den konvention, som man trott på, har ännu icke kommit till stånd, och man vet icke, om den kommer till stånd. Att märka är, att särskilt den arbetskraft, som på Java står till förfogande för sockerproduktionen, är så riklig och billig, så underbetald, att, med de nuvarande befolkningsförhållandena på Java, man knappast kan tänka sig, att under överskådlig tid produktionskostnaderna skola gå nämnvärt i höjden. När man står inför det faktum, att javasockret framställes till 13 öre per kilo, bör man räkna med, att den pressning, som den svenska socker näringen kommer att vara utsatt för, upphör sannerligen icke under den närmaste tiden.

I detta sammanhang vill jag till herr Wohlin göra en liten erinran. Han talade om att den av högern föreslagna stödtullen vore bara ett tillfälligt stöd. Så sades det också i fjol av högerregeringens jordbruksminister, att det vore ett tillfälligt stöd. Då begärde man 3 öre. Kunnat herrarna räkna ut hur det blivit med tillfälligheten om högerpropositionen gått igenom? När man från samma läger bättrar på fem öre ytterligare och begär en raffinadtull på 18 öre, så säger den enklaste eftertanke, att tillfälligheten blivit bortblåst och riksdagen bundits vid den högre tullen för lång tid framåt. Det är icke fråga om tillfällighet.

Regeringen har, för att använda en bild, avkopplat en häst från det äventyrliga spann, varmed riksdagsmajoriteten körde i fjol. Då hade man grundat subventionens beräkning dels på sockerpriset, dels på betarealen, dels på skördens utfall. Nu har man kopplat ifrån sockerpriset. Det var den äventyrligaste hästen. Den är ur leken. Vad arealen beträffar, har man varit försiktig att begränsa den subventionsberättigade arealen till 90 procent av den ursprungligen tecknade. Vad skördeutfallet angår, så uppleva vi en sällsam väsensklyvning inom Kungl. Maj:t. I sina böner måste ecklesiastikministern å dragande kall och ämbetets vägnar bedja om god och tjänlig väderlek och rik skörd, medan jordbruksministern måste uppsända bönen, att skörden måtte bliva ringa och torftig, för att icke de 275 deciton per hektar, varmed han räknat, skola överskridas. — Det kapitlet kunna vi emellertid överlämna åt regeringen såsom en inre andaktsangelägenhet och gå vidare i texten.

Det har sagts i pressen litet varstädes, att det är sista gången subvention begäres. Det skulle alltså vara sista gången i år. Ja, vad var det Relling sade? Jag ber att få säga detsamma, herr talman; ty i själva verket, vad stå vi i för läge nästa år, då ett nytt betodlarekontrakt är uppgjort? Framställningar komma då lika säkert som amen i kyrkan till riksdagen. Äro

herrarna tillräckligt säkra i stövelskaften för att inför nästa års val stå pall och hävda, att intet anslag skall givas? Med det stormande frieri, för vilket den svenska jordbrukarklassen är utsatt här i landet, där alla partier, intet nämnt och intet glömt, stå som friande kavaljerer med buketten i hand runt omkring den sköna, är det fara för att vi befinna oss i alldeles samma situation nästa år. Talet, att det är sista gången subventionen ges, tar jag alltså cum grano salis.

Jag vill också säga några ord om sockerfrågans ekonomi. Vi hava 21,000 betodlare, och vi ha i runt tal 427,000 jordbrukare i hela landet. Alltså är det över 400,000 jordbrukare, som genom tullen äro indirekt skattskyldiga till de 21,000. Jag vädjar verkligen till de lantmän i kammaren, som icke äro från betodlingsdistrikten, om de kunna finna det rimligt, att de, som odla en procent av den bästa och fetaste jorden i Sverige, skola hava privilegiet att beskatta de andra på detta sätt.

Jag nämnde, att doktor Åmark sökt räkna ut, hur mycket av den nu utgående tullen kommer betodlarna direkt till godo. Han går ut ifrån att odlarna av tullen få 45 öre per deciton betor, alltså vid en skörd av 1,000,000 ton, som är den normala skörden, 4,500,000 kronor. Om vi hava 23,000,000 kronor i samlad tull och 7,500,000 gå till statskassan, såsom normalt är och 4,500,000 gå till betodlarna, återstå 11,000,000. Vart taga de vägen, mina herrar? Jo, de hamna i sockerindustriens fickor. Om vi taga de 4,500,000 kronor, som gå till betodlarna själva, till utgångspunkt och ställa frågan, hur mycket det blir i skydd per hektar, har jag räknat ut, att det måste bliva 130 kronor per hektar. Hur ställer det sig i jämförelse mellan vete och råg? Jag tager icke spannmålsregleringsförhållandena till utgångspunkt utan väljer 1929 års siffror, då man tog ut en effektiv tull, enligt vad som upplysts i fjolårets utskottsbetänkande, på 2:50 i fråga om vetet och 2:25 i fråga om råg. Enligt min kalkyl måste det bliva 56 kronor per hektar i skydd för vete och 37 kronor per hektar i skydd för råg. Jämför detta med de 130 kronorna i skydd per hektar för betodlingen vid redan utgående tull, — jag skulle tro, att lantmännen i denna kammare gjorde klokt i att taga sig en funderare angående rimligheten att fortsätta på denna olikställighetens väg!

Det kan vara skäl i att spörja, vilka kostnader odlarna få täckta redan genom tullen. Går jag till herr Nyströms bilaga så finner jag, att han vid en normal skörd räknar med en kostnad för den lejda arbetskraften vid betfälten på i runt tal 5 miljoner. Tar man den av regeringen beräknade skörden till utgångspunkt, så torde det bliva ungefär 4 miljoner kronor, som den lejda arbetskraften kostar. Med andra ord: redan vid nu utgående tull täckes för betodlarna kostnaden för den lejda arbetskraften mycket väl med vad de få in som andel av tullen. Tittar jag på industrien, som här får 11 miljoner kronor enligt denna Åmarks beräkning, så har den enligt herr Nyströms uppgift en ren arbetslönekostnad, som håller sig mellan 9 och 10 miljoner. Detta betyder, att jämväl industrien har ur tullbidraget samtliga sina arbetskostnader täckta. Alltså, herr talman, såväl odlarna som industrien ha med redan utgående tull sina arbetskostnader täckta. Jag ställer den frågan: Vilken annan näring i detta land befinner sig i den lyckliga omständigheten att hava samtliga sina arbetskostnader täckta på detta sätt? Jag känner icke till någon. Jag skall vidare be att få påpeka, att under föregående regleringsår var betpriset genomsnittligen 1.78 per deciton. Herr Nannesson, den evigt sakkunnige när det gäller att utreda produktionskostnader på jordbrukets område i detta land, hävdar i sin bilaga till årets sockersakkunnigebetänkande, att 2.78 per deciton är det lägsta, som odlaren måste lägga ut för sina odlingskostnader. Odlaren förlorar alltså, herr talman, 1 krona per deciton betor. Tar man då Kungl. Maj:ts beräknade skörd på 950,000 ton, så förlora betodlarna

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

9.5 miljoner kronor enligt herr Nannesson. Då säger sunnda bondförståndet: antingen har herr Nannesson orätt och det är icke en sådan förlust, eller också har han rätt, och då frestas man till ett fruktansvärt omdöme om våra betodlare, som vilja fortsätta med en odling, där de förlora icke mindre än 1 krona per deciton. I varje fall är det uppenbart, att om Nannesson har rätt, är det minsta pristillägg, som statsmakterna skulle ge, icke mindre än 9.5 miljoner kronor, och då förslå icke de 3.8 miljoner kronor, varmed Kungl. Maj:t har räknat. Men det är nog på det sättet, som det varit åtskilliga gånger förut med Nannessons kalkyler, att man gör klokt i att redan i första resan dividera dem med 2.

Jag skall vidare be att få fästa uppmärksamheten på att med 1.78 per deciton, som beräknas som ett mycket högt pris på betor, ett pris som sannolikt icke kommer att uppnås — ty med dagens pris når man blott till 1.62 — så kommer saluvärdet av betskörden att bli cirka 17 miljoner kronor. Det betyder, att vi enligt regeringsförslaget skola betala för det första 23 miljoner och därtill 4 miljoner, summa 27 miljoner kronor, för att här i landet säkerställa en skörd, vars saluvärde är högst 17 miljoner kronor. Är detta nationalekonomi? — Skulle så vara, så vädjar jag till herr Wohlin som nationalekonom av facket, om det icke är bäst att sluta upp med att ha nationalekonomi som läroämne vid våra högskolor, ty det är ändock fullkomligt abderitiskt att fortsätta med ett system, där man för att säkerställa framställningen av en skörd, vars saluvärde icke är högre än 17 miljoner kronor, skall ge ut 27 miljoner.

Jag gör tankeexperimentet, att högern finge igenom sin motion. Det betyder, såvitt jag kan räkna, c:a 42 miljoner kronor i tullskydd för sockernärningen. Antag, att vi skulle köpa hela vårt konsumtionsbehov utifrån. Med dagens pris, som med tull är ungefär 26 öre per kg. för krossad melis och med avdrag av tullen 16 öre, så bleve priset för de 232,000 ton, som torde motsvara årsbehovet av raffinad, 37 miljoner kronor i runt tal. Men högern vill enbart i tull avkräva konsumenterna 42 miljoner! Jag tycker det borde stocka sig i halsen även på herr Wohlin, om han närmare betänker, vad detta är för sorts ekonomi. Jag kan för min del icke förstå, huru en enda tänkande människa skulle kunna på rama allvaret förorda en slik politik.

Jag kommer så till de skäl, som äro ömmande skäl och som jag av alla de frambragta skälen bäst förstår. Det är de sociala skälen. Det säges att en betodlings upprätthållande spelar så stor roll ekonomiskt och socialt för dessa bygder. Låt oss då fråga först, vad är det som sker, om subventionen vägras? Det värsta, som kan ske, är, att odlingen blir 50 %, ty 50 % måste under alla förhållanden, så länge betodlingskontraktet icke utgått, odlas. Det betyder drygt 20,000 hektar. Det är enligt min mening antagligt, att det i år skulle gå på samma sätt som 1929. Hur gick det då? I stället för att gå ned till 50 %, när vi vägrade subvention, höll sig odlingen vid 67 $\frac{1}{2}$ %, d. v. s. 27,400 hektar. Om vi titta efter huru stor den lejda arbetskraft är som behövs på betfälten, så upplyser herr Nyström i sin bilaga, att man kan räkna med 0.8 person per hektar som genomsnitt. Det betyder, att, om odlingen går ned till 50 % så får man 16,240 lejda arbetare, och går den ned till 67.5 %, alltså lika mycket som 1929, blir det 22,000 lejda arbetare. Antalet lejda arbetare enligt herr Nyström var under år 1930 29,000. Det är klart, att skillnaden mellan 16,240 och 29,000 är rätt avsevärt. Det är ju 13,000 som man i det fallet finge räkna med. Jag går ut ifrån, att nedgången kommer att te sig på samma sätt som mellan 1928 och 1929, och att skillnaden alltså kommer att stanna vid omkring 7,000 lejda arbetare. 7,000 lejda arbetare äro 7,000 lejda arbetare, men, mina herrar, det är ju dock här icke fråga om helanställda arbetare, utan det är medeltalet för de lejda arbetarnas dagsverken

det kommer an på. Det utgjorde enligt undersökning, som verkställdes 1924, och på vilken herr Nyström stöder sig, 17.5 resp. 18.5 per person. 17.5—18.5 dagsverken per person är icke mycket, men naturligtvis har det betydelse i en människas budget, som är i det läge som dessa vandrande betodlare äro. Nu fäster jag ock uppmärksamheten på, att herr Nyström i sin undersökning med något av överraskning för honom själv konstaterar i vilken omfattning under senare år dessa tillfälliga betarbetare hava utgjorts av hemmasöner till föräldrar, som hålla 4—5 kor. Vid sådant förhållande tror jag man överdriver den sociala skadeverkan av odlingens inskränkning. I varje fall skall detta ses som ett arbetslöshetsanslag, kan jag icke finna annat, än att det vore en oerhörd orättvisa mot andra delar av detta land att ge arbetslöshetsanslag efter slika linjer. Jag tittade i den senaste statistiken angående skogs- och flottningsarbetarförbundets arbetslöshet. Jag fann, att den gick upp till 47 %. Det är ungefär hälften som där äro arbetslösa av de i förbundet organiserade. Betänk ödet för denna väldiga norra landsända, där skogsdriften är praktiskt taget inställd, där sågverk efter sågverk nedläggas, och där det råder i bokstavlig mening verklig nöd! Jag frågar: äro ni beredda på den borgerliga sidan att, när det gäller att ge arbetslöshetsanslag till denna landsända, utskifta dem efter samma princip som ni utskifta just till denna landsända? Jag kan icke tänka mig, att någon enda av er är beredd att gå in för något sådant.

Herr talman, jag vill icke förlänga mitt anförande, jag vill icke taga kammarrens tid längre i anspråk. Jag vill sluta, och jag vill sammanfatta mina skäl för avslagslinjen ungefär så här. Jag yrkar på avslag därför att vi ännu sakna vägledning i de väsentliga punkterna beträffande sockerbolaget och allt vad därmed sammanhänger; jag yrkar avslag därför att vi sakna vägledning, huru tullen här i själva verket fördelas; jag yrkar avslag därför att jag finner det orimligt, att en näring, som är den mest skyddade av alla i landet, skall hava nya extra miljoner; jag yrkar avslag, därför att jag med allt erkännande av den sociala synpunkten icke kan tillmäta den så avgörande betydelse i detta fall, att vi för dess skull fortsätta med en huvudlös subventionspolitik; jag yrkar slutligen avslag, därför att det är min övertygelse, att betodlareföreningen vid sin uppgörelse med trusten kommer i sämre ställning vid förhandlingarna, om riksdagen visar sig medgörlig även denna gång.

Alltså, herr talman, jag hemställer om bifall till den reservation, som herr Fabian Månsson m. fl. fogat vid detta betänkande.

I detta yttrande instämde herrar *Pettersson* i Hällbacken, *Lindqvist* i Stockholm, *Eriksson* i Stockholm, *Höglund* i Stockholm, *Johanson* i Stockholm, *Ahl*, *Höglund* i Göteborg, *Ström*, *Bäcklund*, *Ericsson* i Sörsjön, *Månsson* i Furuvik, *Vahlstedt*, *Johansson* i Sollefteå, *Berg*, *Hage*, *Wiklund* i Byske och *Lindberg*.

§ 7.

Herr statsrådet *Larsson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 123, angående försäljning av vissa kronan tillhöriga ägolotter i Mölltorps socken av Skaraborgs län;

nr 137, angående uppförande av en brännoljecistern och anskaffande av ett tankfartyg för flottan;

nr 134, angående anslag till socialstyrelsen m. m.;

nr 140, angående anslag till hospitalsbyggnader;

nr 150, med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 8 april 1927 om försäkringsavtal;

Ang.
ägårderna för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

nr 161, angående förslag till stadga angående enskilda sjukhem och förlossningshem;

nr 127, angående förstärkning av hyresbidragen till vissa beställningshavare av manskapsgrad vid försvarsväsendet;

nr 142, angående godkännande av visst avtal mellan kronan och Karlsborgs kommun;

nr 148, angående befrielse för löjtnanten A. G. Molin från viss betalningskyldighet;

nr 151, med förslag till förordning om understöd i vissa fall åt värnpliktigs hustru och barn (familjeunderstöd); och

nr 156, angående tillbyggnads- och ändringsarbeten för skeppsgossekärens i Marstrand förläggning i Karlstens fästning.

Dessa propositioner bordlades.

§ 8.

*Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppkäallande.*

Fortsattes föredragningen av sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets utlåtande nr 1; och lämnades därvid enligt förut skedd anteckning ordet till

Herr **Pehrsson** i Bramstorp, som yttrade: Herr talman! Jag skall till en början söka rätta till den missuppfattning, som tyckes råda hos herr Engberg, att ett personskifte i betodlarföreningens styrelse skulle innebära någon politisk förändring. Jag vill särskilt framhålla, att styrelsen har varit angelägen de sista åren att icke blanda sig i olika politiska uppfattningar eller försöka taga ståndpunkt till den ena eller andra politiska uppfattningen, och jag förutskickar, att styrelsen kommer att i fortsättningen handla på det sättet.

Då herr Engberg berörde den situation, som föreligger beträffande sockerbetodlingen, hade han precis samma svartmålning av läget, som vi tidigare hava hört från det hållet. Det är naturligtvis ganska svårt att förespä, huruvida situationen på sockermarknaden och världsmarknaden visar utsikter att förändras till det bättre. Jag skall icke här inlåta mig på någon gissning, men jag vill säga, att om man dömer efter de åtgärder, som åstadkommits genom internationella överenskommelser, så kan man åtminstone förutskicka, att en ljusning är skönjbar. Herr Engberg nämnde, att under vissa år, han började med att draga fram 1921, hade riksdagen varit befriad från att behandla sockerfrågan ända till år 1926, då, som herr Engberg nämnde, det gjordes en framstöt, och man ville hava den då sittande socialdemokratiska regeringen till att framlägga en proposition i frågan. Jag vill rätta detta, därför att det icke är riktigt. Det hade pågått underhandlingar angående ett nytt betkontrakt, som skulle gälla betleveranser under år 1926. Betodlareföreningen hade varit fullt på det klara med att med hänsyn till det stöd som socker näringen hade, var det bäst att försöka räkna ut vilken del av sockerpriset som sådant som borde tillkomma odlarna, och det var på grund av meningskiljaktigheter mellan dem som företrädde bolagets uppfattning och betodlareföreningen som dessa underhandlingar strandade på våren 1926 och följaktligen ingen överenskommelse träffades, utan betodlingen blev i huvudsak nedlagd. Om jag icke missminner mig, tillhörde herr Engberg den gången den press, som fördömde betodlarnas åtgärder ganska hårt, därför att genom nedläggandet av sockerbetodlingen tillfogades en stor del av den arbetande klass, som var sysselsatt däri, rätt stora förluster genom minskade arbetsinkomster. När därför herr Engberg särskilt i sista delen av sitt anförande uttalade att, då han nu icke kunde gå med på detta eller något bättre förslag, det var med tanke på betodlarnas intressen, kunde jag icke följa honom med hänsyn till

de uttalanden han den gången gjorde, då betodlareföreningen ansåg sig i sitt eget och landets intresse böra lägga ned betodlingen.

Att frågan blev aktuell i riksdagen år 1926 berodde icke på någon framstöt åtminstone från betodlareföreningens sida, och efter vad jag har mig bekant berodde det icke heller på något intresse från det ena eller andra hållet, utan det berodde på en undersökning, som sattes i gång av den då sittande socialdemokratiska regeringen, då förhandlingarna strandade. Det gick nämligen så, att betodlareföreningens ledning och sockerbolaget enade sig om att utse en utomstående person, som man satte förtroende till, för att denna skulle försöka leda förhandlingarna såväl med bolagets ledning som med betodlareföreningens ledning, och på grundval av dessa förda förhandlingar och andra, som fördes enskilt mellan de olika representanterna, skulle man försöka komma fram till ett resultat utan statens mellankomst. Det visade sig emellertid, att en sådan överenskommelse icke gick att träffa, och det var efter det dessa förhandlingar strandat, som den då sittande regeringen tog hand om frågan och försökte åstadkomma någon medling för att få betodlingen till stånd.

Orsaken till att förhandlingarna strandade var, som jag tidigare nämnt, frågan om det repartitionstal, som skulle bestämma vad som av sockerpriset skulle utgå till betodlarna. På hösten 1926 gjordes en sammanslutning av ungefär liknande slag, som den vi nu kunna skönja vid horisonten, mellan olika sockerproducerande och exporterande länder. Denna sammanslutning hade till följd, att sockerpriset började stiga, och nya förhandlingar inleddes. Sockerbolaget gick den gången med på att höja repartitionstalet till $6\frac{1}{2}$ gånger sockerpriset i stället för 6 gånger sockerpriset, på vilken punkt förhandlingarna strandade på våren 1926. Att förhandlingarna ledde till resultat berodde på en medlingskommission även den gången, som den dåvarande Kungl. Maj:t hade tillsatt. För att kontraktet eller överenskommelsen skulle komma i tillämpning förutsattes eller förutskickades emellertid, att kontraktet eller avtalet skulle ingås på fem år. Man förmenade, att man skulle få bättre stadga i förhållandena, och då borde ett avtal träffas för fem år, och med hänsyn till det läge, vari sockermarknaden befann sig vid tillfället och med tanke på att de sockerexporterande länderna skulle komma till bättre ekonomiskt förnuft beträffande sin export och näringen som sådan, ehuru man kanske därvid var för optimistisk från båda hållen, gick man in för fem års kontrakt. Det är med anledning av detta femårskontrakt som denna fråga blivit aktuell här under tre år i följd.

Till en början uppfattade jag herr Engberg på det sättet, att han icke ville vara med om att hjälpa, därför att det anslag som utskottet gått in för icke är mer än hälften så stort som det borde vara enligt herr Nannessons beräkning, och det glädde mig, då jag tänkte, att herr Engberg går säkerligen över på vår reservation för att därmed tillgodose betodlarnas och arbetarnas intressen. Herr Engberg sade, att det finns principiella frihandlare, som av sociala hänsyn vilja stödja detta anslag, men han anslöt sig icke till dem, som hade den sociala känslan för denna stora grupp av dåligt betalade människor med rätt små inkomster, och följaktligen menade han, att han icke kunde gå med på detta, helst som han menade, att under alla förhållanden skulle dock 50 % av den kontrakterade arealen bliva odlad. Om jag tänker på den stora grupp av människor, som herr Engberg talade om, den som var »den sköna» i valtider ifrån allas synpunkt. Tänk på den samhällsgrupp, arbetarna, vars bästa herr Engberg åtminstone borde intressera sig för, så förstår herr Engberg lika väl som jag, att dessa vid väsentligt minskad betodling måste få sina förut små inkomster väsentligt reducerade. För det första blir det icke tillräcklig tillgång på arbete, och för det andra är det naturligtvis så, att om det är mind-

Ang.
ägårderna för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.

(Forts.)

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

re tillgång på arbete, så finns det heller icke samma möjlighet för dem att få den ersättning för utfört arbete, som de kunna få, då det är större odling.

Sedan försökte herr Engberg draga upp denna klyfta, som man alltid får höra talas om, mellan sockerbetodlande och icke sockerbetodlande jordbrukare och anförde, att det finns 400,000 icke sockerbetodlande jordbrukare i detta land, som få vara med och betala till de 21,000 sockerbetodlande jordbrukarna. Men herr Engberg borde i detta sammanhang tänka på den stora överproduktion, som för närvarande råder på allting. Vi stå mången gång frågande inför varandra, då det gäller att hjälpa alla andra grenar inom jordbruket, och det är alldeles givet, att om man tar bort en så viktig gren inom jordbruket som sockerbetodlingen, eller om denna minskas väsentligt, så måste man öka produktionen på någonting annat. Man kan nämligen icke helt enkelt låta åkrarna ligga nere, liksom när det icke går att köra vidare inom en industrigren. Då stänger man fabriksportarna och låter maskinerna stå stilla och samhället sörja för de arbetare som behöva hjälp. Där kan ju detta gå, men här måste man odla någonting annat, och det är alldeles givet, att för de 400,000 jordbrukare, som herr Engberg talade om, måste detta innebära, att det som sedan produceras på den areal, där sockerbetodlingen nedlagts, måste ytterligare tränga på den marknad, där de andra hava att avsätta sina alster.

Med undantag av herr Engberg och de många, som hysa samma uppfattning som han, synas samtliga övriga här hava den uppfattningen, att frågan ur såväl ekonomisk som social synpunkt är av den vikt, att man bör göra något för att försöka hålla betodlingen i gång i så stor utsträckning som möjligt, och det är ju endast om vägarna härvidlag, som meningarna skilja sig. Det har ju från statsrådsbänken framförts de synpunkter, som varit vägledande för Kungl. Maj:t, och man har därifrån sagt, att det statsfinansiella läget är sådant, att det icke av regeringen ansetts tillrädligt att föreslå något högre bidrag. Från vår synpunkt hava vi förmenat, att det är ett socialt intresse såväl som ett ekonomiskt, att betodlingen hålles i gång i högsta möjliga utsträckning. Det är ett socialt intresse, att så stora grupper arbetare som möjligt få sysselsättning genom produktivt arbete. Detta intresse får man icke tillgodosett genom att lämna det bidrag, som i den kungliga propositionen föreslås. Av den anledningen hava vi framfört vår uppfattning, att med hänsyn till det stora prisfall på sockermarknaden, som inträtt sedan vi senast här diskuterade frågan, borde man förutom här föreslagna bidrag bevilja ett ytterligare bidrag i form av tullökning. Nu hava vi, som framburit denna motion, alltid sett frågan på det sättet, att om man vill åstadkomma ett positivt resultat, skall man icke använda större våld, än nöden kräver. Och i detta fall bör man givetvis försöka gå fram på den väg, som är mest framkomlig. Det gäller givetvis här att åstadkomma någonting, som kan hålla betodlingen i gång, och som kan tillgodose de intressen, man i detta fall avser. De föreslagna 3,800,000 kronorna räcka, som jag nämnde, icke. Om man vill komma dithän att en betodling i full utsträckning skall komma till stånd, behövs en utökning av detta belopp med en tull på 4 öre. Ifall man kunde räkna med att hela tullbeloppet skulle inflyta och komma sockerbetodlingen till godo, skulle det icke erfordras ett belopp av fullt 4 öre, men i likhet med vad som redogjordes för i 1929 års proposition i sockerfrågan, hava vi förutsett, att storleken av det belopp, som flyter vid sidan därom, är omöjligt att på förhand beräkna. Om man vill ha ett betpris på 2 kronor 45 öre, står man följaktligen säkrast, ifall man går in för en tullförhöjning av 4 öre per kilogram.

Det är alldeles klart, att en tillfällig tull, som genomföres för att träda i kraft en bestämd dag, och som, därest riksdagen icke annorlunda beslutar, skall upphöra en viss dag, den stimulerar till spekulation. Att den så gör har erkänts och klargjorts även i 1929 års proposition. Men det är alldeles givet, att

ju större denna prisskillnad blir på en bestämd dag, desto mera stimulerar denna tullhöjning till spekulation, och desto större belopp rinner då vid sidan om och blir icke till deras bästa, som man åsyftar att hjälpa. Det är av den anledningen, som vi icke från vårt håll hava ansett oss kunna ansluta oss till den motion, som här föreligger och som innebär en tullförhöjning av 8 öre per kilogram socker. Det är nämligen tydligt, att där föreligger ett så mycket större spekulationsmoment. Man beräknade i 1929 års proposition med tre öres tullförhöjning, att omkring 1,000,000 kronor då skulle sippra ut, som icke komme denna näringsgren till del. Den av högerpartiet föreslagna tullhöjningen på 8 öre måste lända till att ett ännu större belopp tillförsäkras affärspekulation och således inte tjänar det syftet man förutsett, nämligen att stödja betodlingen, varför bondeförbundets representanter icke kunna biträda detta förslag.

Man säger, att det icke är riktigt att taga så stora belopp från statsbudgeten för dylikt ändamål, särskilt under en ekonomisk kris, och jag har här tidigare uttalat som min uppfattning, att om det gäller ett varaktigt stöd, så är givetvis tulinjen den enda riktiga. Men å andra sidan skulle jag vilja säga, att från min utgångspunkt anser jag det icke riktigt att vid en tillfällig hjälp lägga på ett så stort belopp att inkasseras från konsumenterna. Det är icke riktigt, att betodlingen behöver hela detta stöd. Jag vill icke tala om den snön, som föll i fjol, men tänk om vi varit tillräckligt ekonomiskt förutseende 1929 och varit eniga om att vi med hänsyn till andra skattelindringar borde taga bort sockerskatten, men på grund av det ovissa läge, som då förelåg på sockermarknaden, bibehållit de 4 örena i sockerskatt som reserv? Det sades vid den tiden, att man ville ha bort den kontrollkostnad, som förelåg; jag tror, det rörde sig om 60,000 kronor årligen. Men jag är övertygad om att denna kontrollkostnad icke för framtiden behövde bli av den storlek och omfattning, som den hade vid den tiden, och i övrigt skola vi vara eniga om att även det system, som föreslås såväl i vår motion som i högerns motion, medför en kontrollkostnad, som är ofrånkomlig. Men om vi den gången haft god vilja till samförstånd och behållit denna skatt som en reserv, skulle den givit omkring 9,000,000 kronor, och i närvarande stund hade vi icke behövt mera än detta belopp för att hålla betodlingen i gång med det sockerpris, som nu gäller. Jag stöd på den ståndpunkten redan då. Det hade enligt mitt sätt att se varit riktigast, därför att då hade man åtminstone icke kunnat peka på att en del av det stöd, som gives åt denna produktion för att hålla den i gång, flyter ut till ovidkommande parter, som icke riksdagen avsett skulle få en del av detta stöd. Av den anledningen hava vi ansett, att sockerproduktionen som sådan för att hållas i gång icke behöver så högt belopp till stöd. Om man siktade på en fortsättning och tänker sig en eventuell prolongering av tullen, så ger ju den tull på 4 öre, som vi föreslagit, det belopp, som jag nämnde att sockerskatten skulle givit, och följaktligen tillgodoser den det behov, som i närvarande stund med hänsyn till sockerpriset föreligger.

Jag vill icke kritisera den andra ståndpunkten heller, ty det är klart, att man kan se olika på läget. Det är kanske för mycket realpolitik att se frågan på det sättet, ty man kan ju mena, att utöver det belopp, som här behövs för detta speciella stöd, kan det vara välbetänkt att taga in ett belopp i form av förhöjd tull för andra berättigade krav, som behöva tillgodoses. Men jag vill förutskicka, att detta har naturligtvis den olägenheten med sig, att då flyter det vid sidan om ett betydligt större belopp, än om tullförhöjningen blir mindre. Det är klart, att det inbjuder till större spekulation innan man köper, i fall det är utsikt att förtjäna 8 öre per kilogram, än om utsikten att förtjäna är något mindre.

Nu är det alldeles riktigt, som här nämnts tidigare, att med hänsyn till kon-

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang.
 älgårder för
 den inhemska
 sockerbets-
 odlingens
 uppehållande.
 (Forts.)

junkturet i övrigt är det många, som ställa sig betänksamma till detta förslag, därför att man förmenar, att sockerbetodlingen måste bära sin anpart av den lågkonjunktur, som föreligger. Och jag vill erkänna, att man naturligtvis kan se läget på olika sätt. Men vi skola komma ihåg, att detta är en produktionsgren, som kräver ett stort antal arbetare, och att det är ett berättigat krav hos denna arbetargrupp att för ett tillfälligt säsongarbete erhålla en relativt god betalning. Och det syftet kan man icke nå med mindre än att priset på sockerbetor blir detsamma som föregående år. Förutsättningen för odlingen är ungefär densamma, om vissa driftkostnader blivit billigare, så hava även priserna på vissa avfallsprodukter, såsom herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet omnämnde, blivit billigare, och följaktligen blir produktionskostnaderna desamma. Då jag har den uppfattningen, att det är önskvärt, att denna stora grupp av arbetare, som sysslar med säsongarbete, får den, som jag tycker, skäliga ersättning för sitt arbete, som de under de sista åren erhållit, och då jag är övertygad om, att de icke kunna få denna ersättning med mindre stödet åt sockerbetodlingen blir större än utskottet föreslagit, så har jag anslutit mig till den meningsriktning, som anser, att man i detta fall bör stödja sockerbetodlingen på ett mera effektivt sätt.

Nu nämnde visserligen herr Engberg, att med 50 % tvångsodling blir det ändock någon odling; och det är riktigt. Betodlingen som sådan kan ju icke strejka. Vi måste stå för ett avtal. Det finns grupper, som kunna bagatellisera ett träffat avtal och icke stå för det utan helt enkelt nedlägga rörelsen både för sig själv och andra, och på det sättet kunna de tvinga sig till en bättre ställning. Men det finns ingen möjlighet i den vägen för en näring sådan som denna.

Herr talman! Jag skall icke längre uppehålla mig vid denna fråga. Jag har här velat motivera, varför vi i utskottet anslutit oss till den motion, som är framburen av herr Olsson i Kullenbergstorp i andra kammaren och herr Löfvander m. fl. i första kammaren. Vi hava gjort det därför att vi ansett, att det skulle vara en linje, som skulle kunna förena ganska många. Vi hava ansett, att det föreslagna beloppet bör kunna lämnas som stöd till sockerbetodlingen. Men utöver detta har man ansett, att man skulle kunna öka sockerpriset genom en tullförhöjning. Och då vi icke ansett det vara lyckligt, att en sådan tillfällig tullförhöjning göres allt för stor, hava vi icke kunnat ansluta oss till den linje, som föreslår, att tullen skall ökas med 8 öre.

Av dessa skäl, herr talman, yrkar jag bifall till den reservation, som vid betänkandet är avgiven av herr Ericson i Oberga m. fl.

Under detta anförande hade herr förste vice talmannen övertagit ledningen av kammarens förhandlingar.

Härpå yttrade:

Herr **Carleson**: Herr talman! Det har naturligtvis icke varit uteslutet, att den, som förra året röstade emot alla förslag, som då förelågo, om subvention till betodlingen i ena eller andra formen, detta år dock, just med hänsyn till det i allt fall av förra årets riksdag fattade beslutet, kunnat biträda det nu framlagda förslaget om subvention. Det har naturligtvis dock icke kunnat ske annat än under en förutsättning, och den förutsättningen har varit, att Kungl. Maj:t liksom utskottet klart och tydligt sagt ifrån, att det nu gjorda förslaget åsyftade en slutlig avveckling av subventionen.

Varken regeringen eller utskottet har i motiveringen till proposition, resp. hemställan på något vis direkt givit på hand, att de tänkt sig, att det med detta år skulle vara slut med subventionen. I detta sammanhang vill jag påpeka, att det ur näringspolitisk synpunkt förefaller mig, som om det vore ett synnerli-

gen olämpligt förfaringssätt att låta en näringsgren av betodlingens storleksordning vara beroende till sitt vara eller icke vara av årliga anslag, där kanske anslaget skulle vara beroende än på en eventuell gemensam votering och än kanske på huruvida statsbudgeten förmådde bära den ifrågasatta utgiften eller icke. Jag är visserligen säker på att det finns många enskilda betodlare, som hellre taga det tillfälligt säkra i en subvention än ett beslut i en bestämd riktning, som eventuellt skulle taga bort subventionen. Men ur hela näringsgrenens synpunkt måste man betrakta denna anordning såsom någonting olämpligt.

För övrigt skulle måhända betodlarna själva, om en avveckling förestode, kunna anse, att det vid denna tid ges bättre möjligheter till en smärtfriare avveckling än eljest, ity att de under regeringens beskydd införda minimiprisen ge ett visst och icke oväsentligt skydd åt den odling av brödsäd, som efter subventionens upphävande till stor del skulle ifrågakomma på åkrar, som nu äro upptagna av betodling.

Regeringen och utskottet ha som sagt undvikit att taga bestämd ställning till frågan om en fortsatt subvention. Man hörde visserligen av herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet i hans anförande tidigare i dag, att han icke direkt droge sig för en avveckling av subventionen. Men man fick icke någon hållpunkt i fråga om när och på vad sätt en sådan avveckling skulle ske. Och till herr Skölds motion, däri yrkas, »att Kungl. Maj:t måtte vidtaga erforderliga åtgärder för att särskilt statsunderstöd för sockerbetsodlingen från och med 1932 må kunna undgås», har utskottet svarat rätt så direkt genom en hänvisning till statsrådsprotokollet, däri det yttras, att »spörsmålet om den svenska sockernärings möjligheter att i fortsättningen kunna bestå utan extra ordinarie statsunderstöd givetvis bör med största noggrannhet undersökas». Om, under det denna undersökning pågår, priset på socker mot förmodan skulle stiga så mycket att betodlingen bleve lukrativ, förfaller ju behovet av subvention. Prisstegringen kan man emellertid konstatera på enklare sätt än genom undersökning. Undersökningen kan alltså ej hava detta till ändamål. Av uttalandet om denna undersökning att döma torde emellertid den, som läser detsamma, och sålunda även våra betodlare, kunna anses ha visst fog att gå ut ifrån, att utskottet förmenar, att därest vid undersökningen det skulle visa sig vara omöjligt att i fortsättningen odla sockerbeter utan extra ordinarie statsunderstöd, utskottet vore villigt tänka på fortsatt subvention; och jag kan icke finna annat än att detta bestyrkes av den hänvisning, som utskottet sedermera gör till en undersökning jämlikt monopollagen och till en utredning, som skulle klarlägga, hur det nuvarande tullskyddet utnyttjas av de olika intressenterna. Därmed åsyftas att undersöka, huruvida sockerbolagen ekonomiskt bedriva företagen på sådant sätt, att icke genom besparingar eller rationalisering bättre pris skulle kunna vinnas för sockerbeterna, och vidare att undersöka, om icke sockerbolagen taga för stor del av tullskyddet för egen räkning och om icke betodlarna skulle kunna få litet mera. För min del synes det mig som sagt, att dessa påpekanden också vittna om att utskottet icke är motvilligt mot en fortsatt subvention. Efter förhållandena att döma i andra länder, där sockerbetsodlingen understödes genom premier eller på annat sätt, torde man nämligen i det katastrofala fallet av priserna och de stora premiebeloppen i viss mån kunna se ett bevis för att en reglering av sockerbolagens andel i nuvarande svenska tullskyddet m. m. icke kan vara tillräcklig för att ge betodlarna det skydd, som uppenbarligen nu erfordras för betodlingens fortsättande med ekonomiskt tillfredsställande resultat. Med möjligheten för att icke säga sannolikheten härav bör väl utskottet, som väl känner förenämnda förhållanden, få anses hava räknat.

Jag har, herr talman, nu velat framföra de skäl, jag har för att, trots det

*Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)*

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.

(Forts.)

att riksdagen förra året fattade beslut om subvention, dock icke nu biträda ett förnyat förslag i ämnet.

Jag hade egentligen tänkt att sluta därmed. Jag skall dock med några ord beröra den här framförda arbetslöshetssynpunkten. Man har på sätt och vis velat göra subventionen till ett slags arbetslöshetsförsäkring eller ett slags arbetslöshetsunderstöd för dem, som äro sysselsatta i denna näring. Jag är dock icke säker på att man icke skulle kunna använda det belopp om cirka 4 miljoner kronor, som här är avsett till subvention, på effektivare och lämpligare sätt till arbetslöshetens bekämpande än genom uppmuntran till en i och för sig oekonomisk produktion. Vidare skulle jag vilja fråga, om de, vilka gå in för att, förnämligast ur sociala synpunkter, biträda det föreliggande förslaget, skulle vilja fortsätta på den vägen och i dessa depressionstider på samma sätt sträcka sin hjälpande hand till andra näringsgrenar, som med stora arbetslöshetsrisker arbeta under svåra ekonomiska förhållanden eller vilka kanske redan nu ha att dragas med stor arbetslöshet.

Herr talman! Härmed ber jag, under åberopande av vad jag sagt, få yrka avslag å utskottets hemställan.

Herr Carlström: Herr talman! Vid den här tiden på dagen är ju kammaren alltid mer intresserad för kaffe än socker och allt annat, som kan förekomma; och det är därför icke vidare tacksamt att stå upp här och tala för utskottets förslag.

Då jag läste ett uttalande i en skånsk högertidning häromdagen om utskottets motivering i sockerfrågan, blev jag nästan litet ängslig, och jag tänkte: det måtte inte vara så värst trevligt att gå upp i riksdagen och tala för den här motiveringen. Det heter nämligen i detta uttalande, »att vill man ha ett utmärkt exempel på en dålig motivering för en dålig sak, så kan man gå till bevillningsutskottets förord för regeringens hållning i sockerfrågan». Och längre ned i samma artikel heter det vidare: »Den som icke har svart på vitt på att en sådan motivering är möjlig, och det i en livsfråga för *vårt jordbruk*, skulle vara benägen att uppfatta den som ett utslag av frisinnat skämtlygne. Då det nu är allvar, ställer den det frisinnade partiets självdeklarerade mänhet om *jordbruket* i en underligg dager.»

Jag har icke kunnat undgå att taga upp dessa synpunkter här i början av mitt anförande för att därmed försöka giva uttryck för min uppfattning om vad man här menar med Sveriges jordbrukare. Märkvärdigt nog har man på senare tid, såväl då det gällt spannmålsodlarna som betodlarna, alltid talat om att den, som inte vill hjälpa till att stödja dessa produktionsgrenar, han är uppenbarligen icke inriktad på att hjälpa *Sveriges bönder*. Då man talar om spannmålsodlingen och betodlingen, är det, som om de vore »huvudnäringarna» i vårt lands jordbruk och som om vad därutöver är, är egentligen inte någonting vidare att räkna med. Jag vill naturligtvis erkänna, att det är viktigt, att man hjälper de jordbrukare, som man kan hjälpa, och att man ser till att spannmålsodlarna och betodlarna få det mesta möjliga. Men det är klart, att man även måste taga hänsyn till de andra jordbrukarna i detta land. Den areal, varpå det odlas betor här i landet, utgör ju icke mer än i bästa fall 2.6 procent — under fjolåret var den 2.2 procent — av jordbruksarealen i de *betodlande* länen. Om man vill bilda sig en uppfattning om hur stor procent det är i förhållande till den sammanlagda odlade arealen här i landet, finner man, som herr Engberg alldeles nyss i sitt anförande påpekade, att det är knappt 1 procent av arealen, som användes till betodling.

Jag har i propositionen sökt ta reda på huru många brukare av jord, över 2 hektar, det finns, som odla betor. De kunna nog taxeras till knappt 18,000, tror jag, fast herr Engberg sade 20,000. Men den allmänna statistiken säger

oss att det i Sveriges land finns 307,995 stycken brukare av jord med en areal över 2 hektar. Då menar jag, att det ligger åtskillig överdrift i att säga, att den, som icke vill hjälpa betodlingen med den föreslagna tullförhöjningen eller icke vill gå längre i fråga om subvention, icke intresserar sig för Sveriges jordbruksnäring. Herr talman! Man kan intressera sig för Sveriges jordbruksnäring och därvid tänka också på de andra, på den stora del av jordbrukare i detta land, som visserligen icke missunnar vare sig spannmålsodlare eller betodlare ett bättre pris, men som givetvis får vara med om att betala detta höga pris och därigenom måste i någon mån komma i sämre ställning än förut.

I utskottets betänkande har också uttalats, att man ju icke kan förvänta, att det skall gå att hålla priset på betorna uppe på samma nivå som i fjol. Jag vill icke gå in i närmare diskussion om vilket som är sämst lönande att odla betor eller att producera mjölk eller fläsk. Båda delarna äro ju förfärligt ekonomiska hanteringar för närvarande. Men jag måste säga, att då det är fråga om att gå in för att giva stöd åt betodlarna, kan man icke undgå att taga hänsyn till hur de andra lantbrukarna här i landet ha det. Det är givetvis detta, jämsides med den ekonomiska situationen, som tvungit utskottet att stanna för det ringa — jag säger ringa — stöd, som utskottet i år kunnat gå in för.

Jag skall nu litet grand gå in på reservanternas ställning till frågan om subvention eller ökad tull.

Herr Wohlin var så säker på sin ståndpunkt, att han yttrade i slutet av sitt anförande, att vilka angrepp och vilka motskäl, man än kunde komma fram med mot vad han uttryckt vara rätt, så var det hugget som stucket: han frågade icke efter det! Och nu har han också avlägsnat sig ur kammaren, ty han anser det väl icke lönt höra på några motskäl. Han var så absolut övertygad om att han hade rätt, att det behöfdes egentligen inget vidare resonemang.

Jag kan gå med på att statsunderstöd i form av subvention är betänkligt. Jag är icke alls glad åt att vi i fortsättningen här i landet skola behöva gå in för subvention. Jag tror det är nödvändigt, att vi försöka komma ifrån subventionen. Men jag frågar mig, om det i detta ögonblick kan vara lämpligt att gå ifrån subventionen och gå in för tullförhöjning på socker med 8 öre per kilogram. Jag kan icke riktigt förstå logiken i att herr Wohlin och högerreservanternas första och andra »huvudstycket» kunnat gå med utskottet och icke bara där utan också i femte »huvudstycket». Motiveringen i dessa delar är alldeles likadan i reservanternas och i utskottets förslag. Man instämmer sålunda även från reservanternas sida i vad departementschefen sagt om att man bör försöka komma ifrån fortsatt extra statsunderstöd åt betodlingen. Men nu frågar jag herr Wohlin — som nu återkommit —: kan man verkligen tänka sig, att om man i år går in för tullförhöjning med 8 öre per kilogram, att detta blir bara för ett år? Hur rimmar det egentligen med vad man i slutet av motiveringen säger om att vi skola se till att näringen så snart som möjligt kan stå på egna ben? Herr Wohlin såväl som de andra reservanternas måste ha klart för sig att om man i år skulle gå in för en tullförhöjning av 8 öre per kilogram, skulle det vara fåfängt tala om en avveckling under något av de närmaste åren. Den saken bör vara tämligen klar, och därför menar jag, att herr Wohlins ställning i den saken icke är riktigt ärlig. Ty har man sagt, att man vill ha en tull nästan fördubblad, skall man icke komma och säga sedan, att man ett annat år kan gå med på att avveckla det här och avstå från statens extra medverkan i fråga om understöd.

Sedan är det en annan sak, som reservanternas framhållit i sin reservation. De tala om att subventionen är oberäknelig, och för övrigt om, att den i år föreslagna är otillräcklig för sitt ändamål. Ja, jag vill verkligen fråga, om icke även tullar äro oberäkneliga. Hur hade det egentligen varit, om herr Wohlins förslag om 3 öres tullförhöjning gått igenom i fjol? Var den så säkert

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

beräknad, att den givit mer än subventionen? Eller hur hade det varit om högers tullprogram över huvud genomförts? Är det mera beräkneligt och kan man lita på att det verkligen fyller behovet bättre än subvention eller andra åtgärder? Jag kan icke gå med på det. Det måste stå klart för mig, att det är betydligt oberäkneligare, såsom utvecklingen visat både med avseende på spannmålsfrågan och beträffande betodlingen hittills.

Herr Wohlin talade om att det ur statsfinansiell synpunkt är riskabelt att öka på budgeten med subventioner. Han vädjade till oss jordbrukare och undrade, om vi inte tyckte, att man nu plockade på så mycket på budgeten, att det kanhända kunde komma att tränga ut de andra anslag av olika karaktär till jordbrukets stödande, som förekomma på nionde huvudtiteln. Jag måste säga, att det är ju bra, att vi ha en hel del anslag förut, som gå ut direkt av skatter, eller, om herr Wohlin vill kalla dem »subventioner», men jag tror i alla fall icke, att man kan befara, att just på den punkten en subvention av det här slaget skulle tränga ut de andra anslagen. Jag kan vittna om att vi varit så modiga i jordbruksutskottet — man är ju ändå modigare i kamrarna, ty där har man motionerat om miljonförhöjning av dessa anslag — att vi gått med på någon liten förhöjning utöver Kungl. Maj:ts förslag, så att i varje fall riskerar man ju icke någonting i det avseendet i år.

Var skola nu egentligen pengarna tagas, herr Wohlin? Det är farligt, säger herr Wohlin, att taga ut dem på den direkta skattevägen. Men pengarna komma ju icke ovanefter, även om man tager ut dem genom tullar. Det är väl ändå ett problem, om man skall fortsätta på den vägen, att höja de indirekta skatterna för ändamål på den allmänna budgeten. Jag tror, att icke blott arbetarna utan även de lantbrukare, som jag nyss talade om — den större delen av lantbrukarna här i landet som icke odlar vare sig spannmål eller betor — få åtminstone någon känning av detta. De få hjälpa till att betala!

Och då herr Wohlin sade, att i denna onda tid gäller det att göra något effektivt för sockernäringen, framställer jag till herr Wohlin samma fråga som jag framställde i utskottet: vad vill herr Wohlin göra för effektivt för den större delen av Sveriges jordbrukare, som icke kunna hjälpas genom tullar eller subvention, nämligen animalieproducenterna? Säg mig något effektivt sätt att hjälpa dem, så skall jag lättare förstå de höga tullarnas välsignelse!

Jag skall icke längre uppehålla mig vid denna sida av saken. Jag vill bara säga det att då utskottet — de få som nu stå för detta — nödgats gå in för den beskurna subventionslinjen i år, har utskottet gjort det med den känslan, att det nu gäller icke att hålla granna tal och teoretiska deklamationer om principer utan att göra något praktiskt. När jag hörde herr Wohlin såsom den själv rättfärdige fariseén å ena sidan och herr Engberg lika själv rättfärdig å sin sida — tullvännen å ena sidan och den renodlade frihandelsvännen å den andra — frågade jag mig verkligen, om icke här behövs en förlikningsman mellan de där ståndpunkterna. Det är ju så modernt att tala om »vägmästeri», men vi kunna ju tala om förlikningsmän någon gång också. När det gäller strid på andra områden, är man ju mån om en rimlig uppgörelse. Skulle man icke kunna taga utskottets förslag, i det läge vi nu äro, såsom ett rimligt förslag, som man i varje fall kan hoppas skall gå igenom?

Jag skall sedan bara litet uppehålla mig vid vad herr Engberg sade. Herr Engberg talade ju så väldigt stiltigt och vackert, att man blev nästan medryckt, även om man icke blev »hänryckt», när man hörde honom. Jag blev ju litet rädd förstås när han började tala om grundlagens 19 §, det gällde emellertid regeringen. Men då han sade, att han ville ha en vederhäftig undersökning om sockerbolagens förmåga att betala betodlarna hyggliga pris utan extra statshjälp, var jag överens med honom. Jag undrar bara, om man kan hålla sig endast till sockerbolagen, när det gäller att verkligen få reda på, om här föres

en sådan prispolitik, så att icke arbetarna eller producenterna av råvaran få för litet. Får man icke då, herr Engberg, gå ett stycke längre, om man verkligen vill taga itu med den saken på allvar? Jag måste säga, att, om herr Engberg vore lika klar åt den ena sidan, som han är mot den andra, då skulle jag beundra herr Engberg som en stor kämpe för den fria marknaden. Men det finns ett annat avsnitt i vårt ekonomiska liv, där herr Engberg är ganska olustig, nämligen när det gäller att undersöka, om man »fabricerar» löner, som icke äro rimliga inom vissa områden. Han är ju annars redaktör för en stor huvudstadstidning, och som sådan skulle han kunna göra någonting, om han verkligen lade manken till, för att klargöra på det hållet, hur galet det är att klippa av den fria marknaden. Ty var övertygad, herr Engberg, att om det varit så, att det hade varit en fri prisbildning åt det hållet också, så att industriprodukterna i någon mån följt livsmedelspriserna nedåt, skulle säkerligen icke Sveriges bönder och särskilt Skånes betodlare stått här i dag och tiggat om subvention. Då herr Engberg säger, att subventionen är så rikligt tilltagen, så att den betalar arbetslönerna för betodlarna, vill jag icke förneka detta, men jag undrar, om det på andra områden finns någon företagare i detta land, som, även om han finge en lika duktig statssubvention, kunde åstadkomma priser på sina produkter, som vore *lägre* än priserna före 1914. Det skulle i närvarande tid — förutsatt att det är några arbetskostnader att tala om — vara ett väldigt konststycke för en fabrikant och ännu mera för en hel industri att producera varor, som kunde säljas billigare än till de priser, som gällde före kriget. Jag tror, att priset 1914 var 2:49 kronor per deciton betor, men i år få betodlarna ju nöja sig med ett betydligt lägre pris.

Man kan icke bortse från dessa förhållanden, då man talar om betodlingens resurser eller huru man på detta område skall ordna det, så att man slipper ge subvention. Jag kan gå med på herr Engbergs resonemang, då han talar om att det icke är så riktigt att upprätthålla en odling, där det skulle vara lika billigt, som han sade, att köpa varan utifrån för samma summa direkt, som att gå in för subvention. Men jag måste säga, att i närvarande tid får man taga det försiktigt, då det gäller att koppla av eller minska produktionen i landet. Det är väl ändå ett faktum, att om icke industrien med sina tjänster och nyttigheter vill följa efter i fråga om prisläget, måste arbetslösheten vid jordbruket bliva större och större. Men då, herr Engberg, gäller det att öppna dörrarna till andra områden, som bära sig bättre. Vi skola icke beklaga, om vi nödgas lämna jordbruksnäringen. Men jag frågar: Vad skola vi få för nya uppgifter, och vad väg öppna herrarna för oss att få arbete? Jag tror därför, att man får försöka se detta problem — som jag sade — ur synpunkten av det läge, vari vi nu äro, och inse, att här fordras all varsamhet, även om jag, såsom herr Engberg utlägger det, väl förstår, att om icke sockerpriset på världsmarknaden ändrar sig, kunna vi icke i fortsättningen eller i det långa loppet gå med på att uppehålla näringen genom extra statsunderstöd.

Då herr Carleson sade, att vi i utskottet försökt komma undan den saken och icke hade gått med herr Skölds motion, där han talar om att understödet borde sluta från och med nästa år, vill jag säga herr Carleson — om han är här — att icke ens de socialdemokratiska reservanterna ha i sin reservation hållit fast vid det kravet. Det visar sålunda, att man icke heller på den kanten är så bergsäker på att kunna hugga av nästa år ens. Men man måste ha det i utsikt, att med ett så lågt världsmarknadspris, som det närvarande, kan det icke få fortsättas med understöd synnerligen länge till.

Ja, jag skall nu icke uppehålla kammaren längre genom att tala om detta

Ang.
utgårdar för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

utskottsbetänkande. Jag vill bara till slut säga, att trots att man påstått, att det skulle vara ett skämtsamt aktstycke detta betänkande, ifall icke situationen vore så allvarlig, påstår jag, att man på ömse sidor om oss är ännu »skämtsammare». Ty jag har den bestämda uppfattningen, att varken till höger eller vänster, varken från herr Wohlin eller herr Engbergs sida, har man tänkt sig kunna få igenom ett annat förslag i år, än det, som från utskottets sida föreligger. Då tycker jag verkligen, att herrarna äro större skämtare än vi, som stå för utskottet, även om vi ha mindre högtidliga miner.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **Sköld**: Herr talman! Jag skall be att i korta drag få angiva, varför jag också i år kommer att rösta för ett visst understöd åt sockerbetsodlingen.

Jag kan hålla med herr Engberg däri, att det icke gärna kan anses såsom rättvist eller riktigt att ge ett speciellt stöd åt sockerbetsodlarna i deras egenkap av jordbrukare. Herr Wohlin har fällt ett i mina öron synnerligen lustigt ljudande uttalande i dag, när han sade, att han ansåg, att utgångspunkten för bedömande av statsunderstöd och näringspolitik skall vara produktionskostnaderna. Jag vill inom parentes säga, att det väl vore ur näringspolitisk synpunkt det sista man skulle göra att gå ut från produktionskostnaderna såsom en gång för alla givna fakta, och jag föreställer mig därför, att det icke är så mycket att fästa sig vid, detta yttrande. Om man skulle gå ut från produktionskostnaderna och jämföra dem med priserna, kan man i dag näppeligen säga, att det är mindre lönande att odla sockerbeter än att producera fläsk och smör och ägg eller att producera havre. Skulle man motivera ett understöd åt betodlingen med jordbrukarnas nödläge, skulle man sannerligen — alldeles som herr Engberg — kunna säga: vad skola vi då göra för animalieproducenterna? Och det veta vi alla, att beträffande dem ligger det icke i statens makt att ingripa.

Jag går icke ut ifrån, att detta understöd åt sockerbetsodlingen skall anses motiverat med hänsyn till betodlarna, de jordbrukare, som inneha så utmärkt bra jord — vilket det ju så ofta talats om. Men jag anser, att man kan reflektera på att ge detta stöd av sociala skäl, såsom jag ett par gånger förut sagt. Det strider icke alls mot en frihandelsuppfattning, om det under en övergångstid och i ett krisläge från statens sida vidtages åtgärder för att hindra onödiga sociala rubbningar under övergångstiden. Det strider icke alls mot en frihandelsuppfattning, om jag i ett läge, där på grund av den ekonomiska situationen en näring måste avvecklas, vidtager åtgärder för att lindra de sociala verkningarna under ett visst antal övergångsår.

I det läget torde vi nu vara. Antingen befinna vi oss i en tillfällig vågdal i fråga om sockerpriserna i världen, och det skulle då inom kort inträffa, att man komme upp till ett annat jämviktsläge, så att sockerindustrin skulle kunna arbeta utan ytterligare statsunderstöd, eller också ha vi kommit till ett nytt läge på sockermarknaden, som gör det omöjligt för den svenska betodlingen att hävda sig i konkurrensen. Och vilkendera situation som kan i detta avseende inträda, menar jag, att det kan finnas skäl att ingripa av sociala hänsyn och lindra övergången för den lågt betalda arbetskraften på detta område.

Nu har det från herr Engbergs sida sagts, att det är en oerhörd orättvisa, om man ger ett understöd av social natur på det sätt, som här är föreslaget, därför att man icke kan göra så inom andra områden. Jag skulle dock vilja säga, att detta icke är riktigt. Vi ha här vid ett par tillfällen voterat anslag t. ex. åt den s. k. Kalixindustrin. Jag säger detta till de tomma norrlandsbänkarna, som nyss instämde med herr Engberg: Vi ha förut voterat anslag

både till Kalixindustrien och till sågverksrörelsen på Seskarö. Vi måste väl medge, att denna subventions huvudsakliga syfte varit att motarbeta arbetslösheten och hindra därav följande nöd. Men om vi slå ut det statsbidrag per arbetare, som vi gett till Kalix och Seskarö, kanske det understödet blir ännu mera oerhört, än om vi nu slå ut subventionen åt sockerbetsodlingen på den därvid fästa arbetskraften.

För min del håller jag alltså före, att det icke kan betraktas såsom någonting orimligt, att man griper in och ger understöd i syfte att bekämpa arbetslösheten, även om det skulle vara så, att man icke på alla livets områden kan göra samma sak som här. Men jag för min del är beredd att, närhelst det inträder en sådan kritisk situation, göra vad som göras kan för att förbättra läget. Och i detta sammanhang vill jag säga till herr Carleson — när han frågar, om man icke kan tänka sig en mera effektiv anordning av arbetslöshetshjälpen för den berörda arbetargruppen — att det kan man visst tänka sig. Men vad jag är fullkomligt övertygad om, det är, att man icke vid denna riksdag kan skaffa majoritet för en effektivare anordning för arbetslöshetens bekämpande, än man får genom ett beslut här i kammaren om subvention. Och när man icke kan få det bästa, får man helt enkelt nöja sig med det näst bästa.

Jag menar, att särskilt med hänsyn till den nu inträdande industriella depressionen, då arbetsbristen blir allt starkare, det kan vara skäligt, att man uppehåller en något större sockerbetsodling, än vad annars skulle blivit fallet för att därigenom åstadkomma någon lindring i den annars inträdande arbetsbristen.

Men om det nu är så, att man här skall göra ett ingripande huvudsakligen av sociala skäl, huvudsakligen för att stödja den lågt avlönade arbetarekategorien, varom här är fråga, menar jag å andra sidan, att man också bör se till, att detta understöd, som man ger, verkligen kommer att bli en hjälp för arbetarna. Och jag menar därför, att det ligger vikt på att, om detta anslag från statens sida gives, anslaget kommer att få en sådan fördelning mellan betodlarna och arbetarna, att man kan säga, att anslaget rimligtvis fyller det avsedda syftet. Jag menar vidare, att det kanske icke kan vara tillräckligt att genom ett beslut här åstadkomma en något större betodling och därmed något ökade arbetstillfällen, om detta samtidigt förbindes med en sådan lönedepressning, att sammanlagda summan av arbetsinkomsten i själva verket skulle komma att bli lägre. Därför menar jag, att det kan finnas skäl för den ståndpunkt, som jag utvecklat i en motion och för vilken jag i dag står som reservant, den nämligen, att man försöker vidmakthålla det löneläge, som på detta område fanns under förra året. Det innebär ingen orimlighet. Det innebär i grund och botten intet mera än att av det understöd — låt mig säga 110 kronor per hektar — som sockersubventionen innebär, gives hälften till arbetarna och hälften till betodlarna. Jag kan sålunda för min del icke gå med på att icke detta skulle vara en skälig begäran.

Men det stöd, som jag för min del är beredd att rösta för i dag, det måste vara av tillfällig karaktär. Det ligger i sakens natur, att jag har den meningen på grund av den motivering jag förut givit, att detta skall vara ett stöd i en övergångstid. Och om jag vill ge ett näringspolitiskt stöd av en tillfällig karaktär, kan jag icke välja tullvägen. Ty väljer jag den vägen, kan man vara övertygad om att det blir så gott som omöjligt att få bort det stödet, helt enkelt därför, att tullens verkningar icke ligga så klara inför folkets ögon, att man reagerar emot den uppskörtning, som en tullförhöjning innebär. Subventionen är därutinnan betydligt klarare. Då får svenska folket i statsbudgeten varje år se, vad understödet kostar, och svenska folket kan därigenom avväga, huruvida det anser sig ha råd att ge detta understöd eller ej. Och

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

i detta ligger en stark garanti för att en sådan anordning alltid måste komma att avvecklas inom en icke alltför lång tid.

Jag ber att härefter få övergå till att något litet tala om högerreservationen och högermotionen. Det har ju här i dag ifrån herr Wohlins sida framkastats så där mera i förbigående ett förord för denna tullinje. Men jag är övertygad om att den, som icke gjort sig mödan att noga studera högermotionens klämmar, nog icke har klart för sig, vad denna högerns tullinje egentligen innebär. Varför vill icke högern gå in för subvention? Förra året fingo vi veta, att det var av starka principiella skäl, vilka hade sin grund däri, att man icke skulle belasta statsbudgeten, att man icke skulle lägga ett understöd av denna natur på skattebetalarna. Ty det rätta vore, menade man, att det lades på konsumenterna.

Den som i dag avlyssnade herr Wohlin, han fann nog, att det argumentet mera trängts ut i periferien. I utskottet — om jag får blotta en sådan interiör — var högerståndpunkten närmast den, att man icke kan sätta ett understöd av näringspolitisk natur på budgeten, därför att det leder till sådana våldsamma statsfinansiella konsekvenser, att det icke kan upprätthållas. Som mina ärade åhörare behagade finna, snuddade herr Wohlin även mycket lätt vid denna uppläggning av ärendet i dag. I stället hade herr Wohlin fått ett nytt argument. Han förklarade, att det icke alls var någon förskräckelse för att taga sådana penningar som dessa av inkomst- och förmögenhetsskatten, som avhöll högern, utan det var den principiella uppfattningen, att ett understöd av näringspolitisk karaktär får man icke jämställa och sätta i kategori med sådana understöd som arbetslöshetshjälp m. m. dylikt. Det är i grund och botten en helt ny motivering, som vi här få, men alla dessa motiveringar locka mig över till att en smula granska högerförslaget egentliga innebörd.

Vad innebär nu högerförslaget? Jo, högerförslaget innebär, att man skall höja tullen på raffinerat socker med 8 öre per kg. Om jag går ut ifrån, att vi här i landet konsumera ungefär 225,000 ton raffinad, och om jag såsom genomsnittssiffror angiver, att av dessa 225,000 ton 25,000 ton importerats som raffinad, 150,000 ton framställas av inhemska sockerbeter och 50,000 ton av importerat råsocker, huru är det då meningen att högerförslaget skall verka? Jo, det skall verka prisförhöjande med 8 öre per kg., d. v. s. med 18 miljoner kronor. Sockerkonsumtionen skall få en ökad utgift på 18 miljoner. Huru skola då dessa penningar fördelas? Jo, på det sättet, att cirka 1,900,000 kronor gå direkt in i statskassan i form av tullavgifter, 100,000 kronor gå till vissa större städer i form av tolagsavgifter, 640,000 kronor gå till grossisterna i grossistprovision. På grund av gällande avtal mellan betodlare och sockerbolag skall med nuvarande prisläge på sockermarknaden betodlarna få en automatisk ökning av betpriset med 50 öre per deciton eller sammanlagt 5,800,000 kronor. Sedan skall staten garantera 33 öre per deciton eller 3,800,000 kronor. Och resten, 5,760,000 kronor, skall inlevereras till statskassan. Alltså: av 18 miljoner kronor, som sockerkonsumtionen får i ökad belastning, skola 9,600,000 kronor gå till betodlarna i en eller annan form, under det att 8,400,000 kronor skola gå till staten eller grossisterna eller till vissa städer som tolagsavgifter.

Jag har, när jag tagit detta exempel här, räknat med en genomsnittsskörd av 280 deciton per hektar. Det är ingen exakt siffra, jag rör mig med, men den är tillräckligt exakt för att belysa läget.

Högern vill nu med sitt system föreslå, att svenska folket skall betala 18 miljoner kronor för att betodlarna skola få 9,600,000 kronor. Och sedan kommer man ändå och säger, att detta är ett rationellt förslag.

Men vidare: av vad jag nu sagt kanske mina åhörare finna, att förslaget är så ordnat, att den 8 öres prisförhöjning, som tullen medför beträffande

de 200.000 ton svensk raffinad, skall uppbäras av sockerbolaget. Bolaget skall med detta betala först och främst ökningen av betpriset på grund av automatiska bestämmelser och därjämte ett tillägg för att man skall komma upp till 2 kronor 45 öre per 100 kg. Vad därutöver är skall redovisas till svenska statskassan; staten skall också kontrollera, att sockerbolaget för riktiga böcker o. s. v. Ja, vad finna vi av detta? Jo, att den tull, som högern här viftar med, är ingen tull. Det är en *sockeraccis*, där staten direkt uppbär den lilla del, som kommer på importen av raffinerat socker, men sockerbolaget är skatteuppsamlingsapparat för återstoden. Av denna återstod betalas enligt bestämmelserna en viss del till betodlarna, och resten redovisas till statskassan.

Jag skulle vilja fråga herr Wohlin: vad skulle herr Wohlin säga, om vi s. k. subventioner lagt fram ett förslag om en särskild skatt på inkomst- och förmögenhet, en skatt som icke skulle gå in i statens budget utan som skulle uppbäras av sockerbolaget? Av denna skatt skulle sockerbolaget betala till betodlarna exempelvis 40 öre per deciton; resten skulle redovisas till statskassan. Vad skulle det vara för skillnad mellan ett sådant förslag och högerns förevarande förslag? Ingen skillnad alls.

Högerförslaget är alltså ingenting annat än ett förslag om införande av en indirekt skatt, som skulle hållas utanför budgeten. När man ser konsekvenserna härav, ställer man sig frågande till högerns principiella ståndpunkt. I fjol fick man enligt högern icke taga ut en subvention genom direkt skatt, utan det förordades en indirekt beskattning. Ja, den linjen vidhålles i år också, men nu talar man om hur förfärligt besvärligt det skulle vara, om man belastade skattebetalarna för ifrågavarande ändamål. Emellertid belastar man skattebetalarna även enligt högerns förslag — det kommer bara icke i budgeten. Det är ganska märkvärdigt att se en för detta finansminister i landet propagera för införandet av en skatt, som skulle hållas utanför budgeten, under det att alla finanspolitiska strävanden här i landet under senare tid i stället gått ut på, att man skulle försöka samla alla statens inkomster och utgifter i en och samma budget.

Jag måste alltså säga: högerns förslag är ett ganska märkvärdigt förslag. Jag tror också, att man kan tillägga: förslaget har sannerligen aldrig varit allvarligt menat från högerns sida. Såsom var och en känner till, ha vi ju under de sista tio åren här i riksdagen alltid gått ut från den principen, att om vi införa en ny indirekt beskattning i form av tull eller annorledes, böra vi vid själva övergången, i själva skarven, göra en efterbeskattning, så att mellanhandeln icke skall kunna lägga sig till med stora lager, som ej bli beskattade. Det finns intet sådant förslag om efterbeskattning i högerns motion och icke heller i högerreservationen. Det är väl ändå ingen som tror, att högern blundat för den möjligheten, att av de 18 miljoner kronor, varmed man vill öka svenska folkets skattebelastning, en betydande del kan försvinna i grossisternas och detaljisternas fickor därigenom, att dessa båda grupper av mellanhänder helt enkelt träffa avslut med sockerbolaget före den 1 mars i år om leveranser av sockerpartier under den följande tiden — alltså sockerpartier, som icke komme att bli belagda med denna skatt, varigenom följaktligen varken staten eller betodlarna skulle få ett öre, fastän beloppet toges ut av konsumenterna. Den omständigheten, att högern icke på något sätt försökt taga hänsyn till övergångssvårigheterna, visar enligt mitt sätt att se, att högern nog aldrig menat, att dess förslag skulle kunna bli genomfört.

Jag styrkes ytterligare i detta antagande, när jag ser de oerhört vaga formuleringar, som finnas i högermotionen, då det gäller att fastställa vad som skall anses som sålt från sockerbolaget under regleringsperioden. Så vitt jag förstår, innebär högerns förslag, att om en grossist i dag skickar ett telegram till Svenska sockerfabriksaktiebolaget med begäran om att få köpa ett parti

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

socker och anhåller om telegrafiskt svar och han får det svaret, att hans rekvisition är noterad och att leveransen skall ske då och då, så innebär detta, att ifrågavarande sockerparti skulle falla utanför den prisförhöjning, som högern föreslår skall komma staten och betodlarna till del, under det att de som köpa sockret, konsumenterna, icke skulle slippa att betala det ökade beloppet. När man från högerns sida lägger fram ett så pass irrationellt och underligt förslag som detta, tycker jag att man bör tala tyst om att subventionen till sin form är irrationell och leder till underliga konsekvenser. Om det finns något förslag, som, genomfört i verkligheten, skulle leda till underliga konsekvenser, är det väl det förslag, som högern i dag presenterat riksdagen.

Jag skall sluta med att säga några ord om denna understödspolitikens eventuella fortsättning.

Jag har tillsammans med andra motionärer framlagt ett förslag om att riksdagen skulle göra en påtryckning på regeringen i syfte att regeringen må uppbjuda alla sina krafter för att vid de stundande förhandlingarna se till, att man får fram ett sådant avtal mellan sockerfabriksaktiebolaget och betodlarna, att något särskilt stöd icke längre bör kunna påfordras. Nu säger herr Carlström, att den ståndpunkten ha vi vikit ifrån. Nej, det ha vi icke gjort, och vi anse, att utskottsutlåtandet icke ger stöd för ett sådant påstående. Utskottet understryker i sin motivering önskvärdheten av ifrågavarande syfte. Jag fäster också uppmärksamheten på att vi säga ifrån i vår motion, att vi anse att regeringen bör vidtaga åtgärder för att ett fortsatt understöd må kunna undgås. Vi ha aldrig förklarat i vår motion, att ett sådant understöd under inga omständigheter längre skall kunna lämnas, men så mycket vill jag säga, att om icke genom statens och de intresserade parternas ansträngningar under innevarande år åvägabringas en uppgörelse mellan de båda kontrahenterna, som tryggar för framtiden en sockerbetsodling utan fortsatt särskilt understöd här i vårt land, är det alldeles självklart, att då få vi i den nuvarande situationen anse det tämligen hopplost att vänta på, att sockerbetsodlingen någonsin skall kunna stå på egna ben, och då är ingenting annat att göra än att inrikta oss på att odlingen bör till en viss gräns nedbringas och avvecklas. Jag fransäger mig icke rätten att vid denna avveckling ännu någon gång vara med om att ge ett stöd från statens sida, som karakteriseras av att man utgår från nödvändigheten att nedbringa betodlingen men som för den del av denna odling, som man vill upprätthålla, medför sådana villkor, att icke arbetslöserna och arbetstillfällena i alltför hög grad äventyras.

Jag menar alltså, att min ståndpunkt i denna fråga är ganska klar. Jag tror, att den politiken kan försvaras, att man i ett övergångsläge sådant som det förevarande av sociala skäl ger betodlingen ett stöd för att man under tiden skall kunna vänta och se. Blir det då bättre konjunkturer med nya möjligheter, har man icke givit detta understöd förgäves. Blir det åter icke bättre konjunkturer utan läget i världen blir sådant, att den svenska sockerbetsodlingen är dömd till undergång, ha vi icke heller handlat förgäves, därför att vi under övergångstiden ordnat det så, att övergången blivit mjukare än den eljest skulle ha blivit, och därför att vi sett till, att de sociala svårigheterna icke alltför starkt pångterats.

Herr förste vice talman! Jag tillåter mig med dessa ord yrka bifall till utskottets hemställan med den ändring beträffande motiveringen, som innefattas i den av herr Björnsson m. fl. avgivna, vid utskottets betänkande fogade reservationen.

Häruti instämde herrar *Björk* i Tryde, *Lovén*, *Andersson* i Höör, *Bergström* i Hälsingborg, *Andersson* i Malmö, *Vougt*, *Borggren* och *Törnkvist* i Bjuv samt fru *Nordgren*.

Herr **Månsson** i Erlandsro: Herr talman! De åtgärder, som tidigare vidtagits från statsmakternas sida för att åstadkomma ett vidmakthållande av en inhemsk sockerbetsodling och sockerindustri, ha visat, att man ansett det vara en viktig angelägenhet för vårt folk att ha tillgång till denna oundgängliga del av folknäringen inom landet. Händelserna under kriget bestyrka också riktheten av denna uppfattning, men man tycks nu ha glömt att längre uppskatta densamma. Man har glömt de 200 å 300 miljoner kronor, som sparades åt folkhushållet, därför att vi hade denna vara att tillgå inom landet till då åsatta maximipriser. Man räknar nu med hur mycket betodlingen skall uppbära i understöd per hektar. Dessa beräkningar utför man på många vis; vi ha t. ex. i dag hört skillnaden mellan herr finansministerns och herr Engbergs uträkningar rörande ifrågavarande stöd. För övrigt torde frågan om skyddet för sockerbetsodlingen ha diskuterats så många år, att jag icke här skall närmare ingå på den saken.

Genom beslutet vid fjolårets riksdag om subvention med ett garanterat minimipris ha statsmakterna dock erkänt, att det alltjämt är ett allmänt intresse, att betodlingen upprätthålles. Sedan regeringen jämväl genom åsättande av minimipris å råg och vete utsträckt hjälpaktionen till jordbrukets övriga näringsgrenar, har man varit av den uppfattningen, att statsmakterna velat hjälpa vårt jordbruk genom den svåra kristid som nu råder. Dessa åtgärder äro icke mindre motiverade, sedan krisen numera hårt drabbat även den animaliska produktionen, så att en mera allmän övergång till denna produktion, som förut så varmt förordats, icke kan bringa någon lättnad. Detta tillstod nu herr Sköld, som i fjol så varmt talade för övergång till animalisk produktion.

Regeringen har nu förordat, att stöd till sockerbetsodlingen bör lämnas även under innevarande odlingsår, och herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet betecknade läget för betodlingen såsom i stort sett lika allvarligt som förra året. Prisläget är sämre, framhåller han, och framtidsutsikterna lika ovissa som tidigare, men det statsfinansiella läget medgiver icke en tillräckligt omfattande hjälpaktion, utan man har måst inskränka sig till ett bidrag, som med nuvarande sockerpris svarar mot ett betpris å 2 kr. 2 öre per 100 kilogram, därvid bidrag skall utgå för intill 90 % av den ursprungliga arealen. Denna omläggning av stödaktionen visar, såsom det också framhållits i högermotionen, subventionspolitikens svagheter. Man bestämmer icke stödet med hänsyn till näringens läge utan med hänsyn till statsfinanserna. Därmed kan dock icke betodlingen tryggas eller arbetstillgången hållas uppe. Man har även tidigare framhållit vikten av att åstadkomma en rationalisering av betodlingen, så att den kommer att bedrivas på de bättre därför lämpade jordarna och i stället minskar på de mindre bärkraftiga jordarna. Men detta vinner man icke med det förslag, som framlägges i den kungl. propositionen. Ty om än odlingen i genomsnitt uppgår till 90 %, få vi komma i håg, att den varit fördelad så, att den på de bästa jordarna varit uppe kanske vid 96 %, medan den på de sämre endast varit uppe vid t. ex. 70 %. Genom ifrågavarande bestämelse omöjliggör man i själva verket en utsträckt odling på de bättre jordarna och uppmuntrar i stället till en vidgad odling på de sämre.

Jag har därför anslutit mig till den tullmotion, som i början av riksdagen avlämnades av högerpartiet. Sedan den kungl. propositionen kom på kammarens bord, stod det emellertid klart för mig, att den motion jag varit med om att underteckna icke — även om den anvisar den väg, som jag anser bör följas — kunde påräkna majoritet inom riksdagen. Jag sökte därför genom en kombination av Kungl. Maj:ts förslag om subvention med en mindre tullförhöjning av 3 öre per kilogram få fram en kompromisslinje, antaglig för dem som vilja giva odlarna ett stöd, så att de kunde odla betor utan någon på förhand given förlust, och som vilja söka bevara de arbetstillfällen vi på detta område äga.

*Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.*
(Forts.)

Ang.
ägärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.

(Forts.)

Om vi räkna med samma areal som år 1930 och med en medelskörd lika med tio års medelskörd (1919—1929), skulle vi komma till ett skörderesultat av inemot 950,000 ton, och merinkomsten genom den föreslagna treöresförhöjningen skulle med det nuvarande sockerpriset ha möjliggjort ett betpris av 2 kr. 45 öre per 100 kilogram 16 % betor. Samma tanke har även kommit till uttryck i den från bondeförbundets sida väckta motionen, endast med den skillnaden, att denna räknar med en högre skörd och med ett öres högre tull.

Såsom jag i utskottet framhöll, kunde det egentligen vara mig likgiltigt, vilken av dessa motioner jag yrkade bifall till, men då det inom utskottet icke fanns minsta intresse för ett tillmötesgående av denna linje och man icke heller inom riksdagens kamrar synes kunna uppbringa någon majoritet för densamma, och då det stöd, som lämnas enligt utskottets förslag, är otillräckligt, kommer jag i första hand att rösta för högerreservationen. I sista hand kommer jag även i år, liksom de båda föregående åren, att rösta för subvention, då det obestriddligen är bättre med *något* stöd än med intet alls. Men jag vill samtidigt, med hänsyn till de förestående förhandlingarna med sockerfabrikerna om ett nytt avtal, betona, att ett accepterande från betodlarhåll av det pris, som beräknas i förevarande avseende, icke får betraktas som ett erkännande av att priset under förhandenvarande förhållanden kan anses ge rimlig ersättning åt betodlarna. Min uppfattning härom har också, såsom tidigare framhållits, kommit till uttryck i den från högerhåll framburna motionen. Jag är för övrigt viss därom, att flertalet betodlare ansluta sig till den mening, som i motionen uttalats icke blott om det skäliga priset utan också om den rätta metoden att skaffa en tull, som möjliggör detta pris.

Herr talmannen återtog nu ledningen av förhandlingarna.

Herr **Herou**: Herr talman! När riksdagen under fjolåret beviljade 3,800,000 kronor i subvention, utöver förut utgående tullskydd, åt betodlarna, så är det alldeles säkert, att oppositionen mot en sådan politik skulle varit betydligt starkare här i kammaren vid det tillfället, därest man haft klart för sig, att detta riksdagens beslut skulle medföra vad som har skett, nämligen ett överskridande av denna summa med icke mindre än 4,100,000 kronor.

Det kanske är en smula haltande och icke träffande ur vissa synpunkter att likna betodlarna och sockerproducenterna vid de magra nöten, ty de äro kanske i allmänhet både feta och kloka, men i förmåga att glupa i sig äro de lika Faraos magra nöt, som äta upp de sju feta nöten och ändå äro lika magra eller rättare sagt tomma som förut. Riksdagen gav ju i fjol eller hade för avsikt att ge 3,800,000 kronor men betodlarna kvitterade 7,900,000 kronor. De ha alltså genom vad som passerat fått en »sista slant» för 1930 och dessutom ett förskott på 4.100,000 kronor för år 1931. Det förefaller då, som om regeringen borde haft välgrundad anledning att ta i övervägande, huruvida det icke kunde anses absolut överflödigt att till årets riksdag komma med en ny proposition i ärendet: ty betodlarna ha genom denna »förskottsutbetalning» redan utbekommit en större summa, än som nu i den kungl. propositionen förutsättes.

Man måste säga, med anledning av förhållandena, sådana de nu äro, att skyddspolitikerna för sockernäringen är det värsta skoj och gyckel, som gärna kan förekomma; den är en blodig drift med och ett hån mot folkets breda massa av en riksdagsmajoritet, som troligen själv ser det ohållbara i situationen men som, bunden av, jag vet icke vad, fortsätter att ge nya, som man säger, tillfälliga anslag för brukande av landets bästa åkerareal, anslag, som med nuvarande tullsats, om vi bortse från fördelningen mellan staten, sockerfabrikerna och betodlarna, utgör cirka 550 kr. per hektar, ett understöd, som

enligt högerns linje i dag betyder 1.000 kr. per hektar, och ett understöd, som enligt subventionslinjens anhängare — frisinna och socialdemokrater — betyder ett understöd av ungefär 650 kr. per hektar.

Vi kommunister ha i riksdagen, de år, när denna fråga varit före, väckt motioner med yrkande om avslag på ifrågavarande anslag. För oss har det därvidlag varit avgörande, att de små inkomsttagarna, arbetarna och den breda massan av bönderna, alls icke kunna få någon som helst hjälp genom en jordbrukspolitik som denna utan tvärtom i viss mån direkt eller indirekt tyngas därav. Vi ha visat i vår motion, att det finnes omkring 21,000 betodlare, varav enbart i Skåne 15,000 stycken, under det att vi å andra sidan ha 400,000 jordbrukare, som alls icke ha nytta utan tvärtom skada av en politik som denna.

Som skyddsåtgärd för jordbruket karakteriseras ju denna sak alldeles ypperligt, när man besinnar, att endast $\frac{9}{10}$ procent av landets åkerareal normalt upptages med betodling. Man har under gnäll om nödvändigheten av att upprätthålla betodlingen och sockernäringen uppehållit tullsatsen till sockernäringens stöd, varigenom sedan 1907 plockats ur arbetarnas och böndernas portmonnärer 400 miljoner kronor, varav väl cirka 100 miljoner gått till statskassan, under det 300 miljoner gått till skydd åt denna näring. Denna politik innebär, att man flått och skinnat jordbrukarna på den sämsta jorden och givit understöd åt brukarna av de bästa tegarna.

Det är alldeles uppenbart, att om det är så, att jordbrukarna ha svårt och tryckt i de bättre jordbruksdistrikten, så måste förhållandena vara ännu mycket värre för jordbrukarna i andra delar av landet. Vi läsa i dagarna, hurusom Dalarnas fattiga allmogebefolkning drager sig från skogarna på grund av onormala och vidriga förhållanden. Det ligger upp till 2 meter djup snö i skogarna, vilket nästan omöjliggör för dem att erhålla de arbetsförtjänster, som de annars äro vana att räkna med: de ha dragit sig från skogarna med det arbetsresultat, att de kommit i skuld till bolagen under den tid de arbetat ute i skogarna. Från Gävleborgs län, närmare bestämt Ockelbo, har man exempel på hurusom bönder, vilka ha organiserat sig mot bolagen, måste gå ut i en nära två månaders lönestrid för att överhuvud taget kunna försvara och behålla en ersättning för sitt arbete, som gör det möjligt för dem att ens reflektera på att arbeta i skogarna, och efter lång strid få de nu åter gå ut i arbete under svåra förhållanden och reducerade förtjänstmöjligheter. Det är alldeles uppenbart, att det icke kommer att lyckas någon, vem det vara må, att övertyga dessa jordbrukare om välsignelserna av den sorts jordbrukspolitik, som den svenska riksdagen för närvarande bedriver; och det är likaså uppenbart, att även om man kan fortsätta detta spel med till synes ganska stor framgång i riksdagen år efter år, så komma dessa massor en dag att vända de herrar ryggen, som i dag spänna sig för betodlarnas och sockerkapitalisternas vagn. Dessa äro jordbrukets fiender, även om de tala aldrig så om att vilja vara jordbrukets hjälpare och stödjare. I själva verket förhåller det sig så, att dessa äro så långt ifrån att hjälpa, att de tvärtom stjälpa jordbrukarnas stora massa.

Även ur synpunkten rörande möjlighet att bereda arbetstillfällen och arbetsförtjänster är regeringens förslag lika hopplöst oriktigt. Det har ju påvisats, att den arbetsinkomst, som erhålles och som uppskattas till 6 miljoner kr. vid sockerfabrikerna och 10 miljoner kr. inom betodlingen och 7 miljoner kronor utöver det, betalas till fullo av utgående tullskyddet.

Enligt den kungl. propositionen 1929 uppskattades dagsverken vid betfällent till 1,600,000 stycken, vilket ju gör ungefär 40 dagsverken per hektar betodlad areal. Den sockersubvention, som genomfördes 1930, räckte således nära nog till 5 kr. för varje i betodlingen utförd dagsverke; och vi måste där-

*Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.*

(Forts.)

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

för kunna säga, att även om betodlingen helt nedlades, så skulle man genom ett direkt arbetslöshetsunderstöd icke komma upp till större siffra, än vad man nu fick genom den subvention, som utgick enligt fjolårets förslag, tullen oräknad, kostade oss. Det är dock alldeles uppenbart, att även om betodlingen nedlades, så komme därför landets bästa jord icke att ligga obrukad eller råsockerfabrikationen att upphöra. När betodlingen 1926 inskränktes till att omfatta endast litet över 4,000 hektar, d. v. s. 9:e—10:e-delen av normal odling, så blev därav icke alls de fruktansvärda konsekvenser, som eljest i tullpropagandan bruka utmålas.

Det är anmärkningsvärt vidare, hur man gång efter annan talat om att här är bara fråga om en tillfällig hjälp, en hjälp i avvaktan på att få närmare möjligheter att bedöma situationen. Man har lurat de vankelmodiga i riksdagen med tal om *tillfälliga* åtgärder; och det förefaller mig verkligen, som om den frisinnaede regeringen med subventionspolitiken i sin hand har ett alldeles utomordentligt instrument, när det gäller att slå sönder och samman eller splittra mitt itu det socialdemokratiska partiet, och på det sättet få medverkan från det hållet till anslag enligt en politik, som med all rätt karakteriseras bära samma protektionistiska kännemärken som högerens tulinje.

Vi ha redan hört, hurusom herr Engberg mycket klart gett uttryck åt, att avslagsständpunkten, d. v. s. den ståndpunkt, som vi kommunister ställt oss på i vår motion, är den absolut riktiga. Här ha vi också fått höra herr Skölds privata funderingar om att han står på en mycket stark och klar ståndpunkt, när han utvecklar en motsatt uppfattning. Vi ha hört privatmannen Engbergs och privatmannens Skölds ståndpunkt i föreliggande fråga. Men var är den socialdemokrat, som här i kammaren står upp och delgiver oss det socialdemokratiska partiets ståndpunkt? Det är kanske nog att konstatera, att intet annat parti har brustit sönder i denna fråga så, som det socialdemokratiska partiet gjorde under fjolårets riksdag. Det är väl dock all anledning antaga, att många av dem som då följde subventionslinjen komma att backa i år, d. v. s. att denna linje kommer att få mindre anhängare från den kanten.

På tal om den förespeglade tillfälligheten i det skydd eller understöd, som skulle utgå, yttrade en inflytelserik ledamot i bevillningsutskottet redan 1926 i reservation till utskottsutlåtandet: »Skulle däremot mot förmodan visa sig, att de nuvarande onormala förhållandena på sockermarknaden bli konstanta, bör den provisoriska statsgarantin omedelbart upphöra och även det nuvarande tullskyddet för betodlingen successivt avskrivas.» — Det var en liberal, som stod på den ståndpunkten vid 1926 års riksdag, då man ifrågasatte åtgärder för att »*tillfälligt*» ge betodlingen detta lilla handtag.

Går jag till 1929 års riksdag finna vi, hurusom utskottet i sitt dåvarande utlåtande, efter att ha begärt utredning och i avvaktan på den, högtidligt förklarade, att »vid sådant förhållande bör det enligt utskottets mening nu icke ifrågakomma annat än ett överbäggande av lämpligheten att lämna betodlingen ett tillfälligt stöd i avvaktan på sagda utrednings slutförande»; och utskottet tillade: »Utskottet kan därför, om också icke utan tvekan, i den föreliggande situationen förorda visst ytterligare, tillfälligt understöd från det allmännas sida.» Alltså: med tvekan och på några rader med påpekande, att det gällde ett tillfälligt understöd. Detta var utskottets ståndpunkt 1929.

År 1930 då frågan behandlades yttrade dåvarande jordbruksministern: »Det gäller dock endast att nu besluta för ett år framåt, under vilken tid troligen nya erfarenheter bli gjorda.»

Gå vi nu till utskottet för i år återfinnes ungefär samma tonfall. »Liksom i fjol», säger utskottet, »torde därför i år ett avgörande i sockerfrågan böra ske med hänsyn till för närvarande kända förhållanden samt inskränkas att avse endast årets odling.» Men utskottet konstaterar också i samma utlåtande:

»Sedan motsvarande tidpunkt förra året har priset för socker kraftigt sjunkit och befinner sig för närvarande å en nivå lägre än tillförne.»

Man måste alltså lägga märke till, hurusom liberaler i denna kammare 1926 med det dåvarande bättre läget för sockernäringsen — ett sockerpris nu 26 öre och då 35—45 öre — kunde utveckla en sådan ståndpunkt, att det icke bara var fråga om ett tillfälligt understöd, utan man ville t. o. m. gå in för att den nuvarande tullen skulle successivt avskrivras. Jag måste verkligen inför den argumentering, som förekommit vid olika tillfällen i denna fråga, ställa det spörsmålet: huru mycket vilja egentligen understödstagarna ha? När priset för krossad melis nu är 26 öre och 1926 som nämnt varierade mellan 35 å 45 öre, och man även i det läget ansåg, att den då utgående tullen var otillräcklig och förklarade frankt inför kammaren, att ytterligare anslag vore nödvändiga, hur är det då möjligt, att man nu i år med 10—20 öre lägre sockerpris ändå kan nöja sig med vad som i år föreslås? Med hänsyn till de sockerpris, som gällt under olika tider, då vi diskuterat denna fråga, synes det mig, som om utskottet är synnerligen anspråkslöst, när man nu med ett pris, som är 10—20 öre lägre än 1926, icke begär mera; och icke ens högern försöker genom sin motion om 8 öres tullförhöjning höja betodlingen ekonomiskt upp till 1926 års plan.

Vi måste då förstå den oemotståndliga uppriktigheten hos herr Olsson i Kulenbergstorp, då han säger i sin motion, att ett betpris av 2 kr. 45 öre per 100 kg. icke vore någon *lysande* affär. Hur mycket skall det då tagas ur arbetarnas och böndernas portmonnäer, för att han och andra, som kräva åtgärder, skola kunna säga: nu äro vi nöjda, nu ha vi en lysande affär? Nej, det är nog på det sättet, att de, vilka äro föremål för så mycken speciell välvilja som de jordbrukare, det här gäller, under årens lopp vid varje tillfälle grabbat åt sig så mycket de kunnat få. Det är alltså innebörden i sockerpolitikens gång.

Det skulle verkligen vara värt efterlysa, när den dagen återigen kommer, då en jordbrukare från Skåne vill här ärligt framträda, som tidigare skett, och säga ifrån, att han för sin del finner det orimligt att en liten del av landets jordbrukare skall premieras på bekostnad av den stora massan av jordbrukare. Det fanns en bonderepresentant i riksdagen — jag tror det var 1926 — som var nog ärlig att säga ifrån detta och därmed understrykande den misstanke, som herr Engberg här gav uttryck åt, nämligen att sockerbolaget aldrig sträckt sig så långt det förmått. Denna skånerepresentant, en betodlare, förklarade i den debatten, det han ansåg, att »sockerbolaget har möjlighet att sträcka sig betydligt längre, än vad det hittills gjort». Men det gör det icke utan fasthåller vid sin ståndpunkt. Och han menade, att »sockerbolaget icke kunde undandraga sig ett mycket tungt och drygt ansvar, för den händelse betodlingen komme att nedläggas». Han sade vidare i sitt anförande: när det är så, att det allmänna i form av tullar betalar så gott som alla arbetslöner för betodlingen och sockerproduktionen, så veta arbetarna, när staten understöder så, att både sockerbolaget och betodlarna få dubbla arbetslöner i statsunderstöd — och det är detta frågan gäller — att de i alla fall endast få sin vanliga lön, som står på gränsen till svältlön. »Jag skulle illa känna den skånske arbetaren, om man ett ögonblick kunde inbilla honom, att han skulle låta spänna sig för betodlarnas och sockerbolagets vagn.» »Nej» — förklarar han mycket frankt — »herrarna kunna vara förvissade om att de komma, om än med sammanbitna tänder, att vara med om att hindra detta påtagliga försök till utpressning» — märk utpressning! — »som här föreligger.» Han slutade med de då nästan bevingade orden: Nej, mina herrar, låt betodlarna och sockerbolaget verkligen visa, att de känna sitt ansvar, och om det blir dem för tungt att ensamma bära detta ansvar, så låt dem då komma med sina bekymmer stora vägen och icke köksvägen. — Detta om ansvaret m. m. betecknades för säkerhets skull med spärrad stil i protokollet.

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Det skulle vara mycket bra, om vi vid dagens debatt efter den vidräkning, som herr Engberg har haft, efter de många skarpa argument, som han hade till sitt förfogande för att visa det ohållbara i den politik, som man är inne på, skulle även från betodlarna i Skåne, från socialdemokratiskt håll, kunna få höra ett litet anförande, som åtminstone gav en liten svag genklang av den stolta ståndpunkt, som intogs av en ärad representant från det hållet vid nyssnämnda tillfälle.

Det finnes dock ett argument, som biter på jordbrukarna även norr om Dalälven. De andra argumenten, som man diskuterat mycket här i riksdagen, är man nog, åtminstone norr om Dalälven, redan på det klara med vad de gå för, men hur skall man kunna förklara, att jordbrukare tillhörande bondeförbundet från de norra landsändarna, låt vara att de äro utsatta för partipiskan, ändå gå in för en sådan här politik? Jo, det är ju med den argumenteringen, att om nu betodlarna skulle lägga ned sin odling och i stället slå sig på animalisk produktion, skulle denna deras åtgärd komma att öka den animaliska produktionen och därmed pressa ned priserna för övriga jordbrukare i landet. Det kunna de icke vara med om, och därför äro de intresserade av att betodlingen upprätthålles. Ja, man skulle ju kunna säga som skalden — och jag antar, att man utgår från den utgångspunkten, då man gör så stor sak av detta: »Jag är stolt över att vara svensk, men jag yvs över att vara skåning.» Jag menar, att det ligger en oerhörd överdrift i att tro att de 40,000 hektar betodlarareal varöver man förfogar skulle kunna ha detta oerhörda inflytande på prissättningen för den animaliska produktionen. Då skulle man rent av kunna säga också, att det är lika farligt med egnahemsrörelsen. Vi skapa ju varje år några tusen nya egna hem. Det blir en rätt avsevärd areal, som därigenom tages i anspråk för odling. Det måste också bli ruinerande för jordbrukarna, som ha utkomst av den animala produktionen. Och man skulle vidare kunna säga, att vi måste med all kraft bekämpa all den nyodling som skett under de sista årtiondena och som har skett i vissa fall med statsunderstöd, såsom varande av samma skäl synnerligen skadlig.

Men för övrigt, Skåne är ett stort och bördigt land, och betodlarna ha genom vad de lyckats genomdriva i riksdagen visat, att de äro både kloka och företagsamma, men ändå, det landet är ingen betydande del av världen. Det finns 44 länder, varifrån något så när säkra statistiska uppgifter kunnat erhållas angående arealen; och vi finna härav, att i dessa länder finnes det en åkerareal på ungefär 700 miljoner hektar. Bara Ryssland har härav 162 miljoner, Indien 155 miljoner och Förenta staterna 138 miljoner hektar åkerareal. Alltså, betarealen i Sverige är bara 6 tusendelar av den åkerareal, som finnes i de här 44 länderna. Jag tycker verkligen icke, att det är så mycket att skrämman med, dessa 6 tusendelar, om man vill lägga om produktionen på den arealen. Det är väl ett faktum, att den animaliska produktionen i Sverige liksom annorstädes röner inflytande från produktionen från hela världens åkerareal.

Det skulle vara mycket att anföra ytterligare, men, herr talman, jag inskränker mig till de synpunkter jag här utvecklat och jag ber att få yrka bifall till den reservation, som är avgiven av herr Månsson i Furuviik m. fl. och som innebär en ståndpunkt, som helt sammanfaller med den ståndpunkt, som vi ha utvecklat i vår motion.

Herr Paulsen: Herr talman! Jag vill för min del säga, att sådant läget för närvarande är på sockermarknaden, hade det nog icke blivit någon ökad odling utöver nödtvungna 50 %, om man icke vidtagit särskilda åtgärder för att locka fram en ökad odling. Nu giver utskottets förslag i själva verket ganska litet; och hade förhållandena inom jordbrukets övriga grenar varit bättre, än de för närvarande äro, så hade nog icke detta utskottsforöslag haft för-

måga att locka fram en ökad odling, men så dåliga som priserna för närvarande äro på alla andra slag av lantmannaprodukter, tror jag nog, att förslaget i det fallet fyller sitt ändamål.

Sedan var det en annan sak. Skälet för mig att rösta för den här hjälpen var inte endast det, att jag ville hjälpa betodlarna. Jag ville även hjälpa betarbetarna till arbete och skälig lön för sitt arbete. På den grund väckte jag jämte några andra socialdemokrater en motion, som gick ut på att betodlarna icke skulle betala betarbetarna lägre lön, än som varit gällande åren närmast före 1929. Detta ville emellertid icke utskottet vara med om, utan utskottet föreslog på den punkten, att betodlarna borde betala en sådan lön att hjälpens sociala karaktär icke äventyrades. Om utskottet anser, att utskottet med detta uttalande har sagt ifrån att betarbetarnas lön icke skulle sänkas, vill jag för min del säga, att jag anser, att utskottet har gjort ett synnerligen svagt uttalande. På mig verkar det så, att jag blivit ytterst tveksam, om jag nu, efter detta, skall rösta för subvention. Ty när den hjälp, som man hade tänkt sig skulle gå till både betodlare och betarbetare, endast träffar den ena parten, nämligen betodlarna, under det att arbetarna bliva utan, har det undanryckts en stor del av grunden för mig att rösta för denna subvention. Då härtill kommer, att utskottet ej heller kunnat vara med om den andra punkten i vår motion, där vi begära, att riksdagen skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att sådana åtgärder måtte vidtagas, att vi kunde slippa giva statshjälp fr. o. m. år 1932, utan utskottet nu endast hänvisar till pågående utredningar, som kanske icke heller bliva färdiga, tills 1932 års betodlarekontrakt skola skrivas, då äro skälen för mig ytterst ringa att vara med om denna subvention.

Jag har, herr talman, endast velat säga ifrån detta, innan vi gå till votering.

Med herr Paulsen förenade sig herr *Thomson*.

Herr Svedman: Herr talman! Jag säger i år, som jag sade i fjol, att det givetvis icke är lätt att tillföra debatten i en fråga, som är från år kommer till riksdagen, några väsentligen nya synpunkter, men då jag ändå tar till ordet, sker det därför, att jag vill understryka några synpunkter, byggda på erfarenhet från den landsända, som jag har äran att här företräda.

Jag vill då först giva några siffror i sammandrag, som belysa den roll sockerindustrien och betodlingen spela för min provins. Under de sista 18 åren ha betodlarna på Gotland tillförts genom sin betodling ett kapital på 26,584,000 kronor, därav i fjol 1,142,000 kronor. Avlöningarna vid Roma sockerfabrik ha under samma tid uppgått till 5,198,000 kronor och betfrakterna till 4,150,000 kronor. Därtill komma järnvägsfrakter för råsocker och betmassa till ett belopp av 1,060,000 kronor, vadan under dessa 18 år över 36,000,000 kronor tillförts Gotland tack vare betodlingen. Det blir alltså för varje år i genomsnitt över 2,000,000 kronor, och då finnes ändå bland dessa 18 år ett så dåligt år som 1926, då nästan all betodling var nedlagd, och 1929, då produktionen var ungefär hälften av den vanliga. Betodlingens betydelse för Gotlands ekonomi är därmed fastslagen.

Här föreligger intet s. k. agrarintresse eller storbondeintresse, ty 70 % av länets jordbruksidkande befolkning äro därav intresserade, icke minst småbrukare och egnahemsinnehavare, ja, t. o. m. hantverkare och banvakter, som förfoga över en jordbit, räknas till Gotlands sockerfabriks leverantörer, vilka till antalet är vida större än antalet leverantörer till någon annan sockerfabrik i riket. I fjol var strängt taget sockerbetsodlingen den enda gren av jordbruket, som på Gotland ekonomiskt bar sig på grund av de pressade pri-

*Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)*

Anj.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

serna å mejeriprodukter och fläsk, som då voro rådande. Spannmålen är för närvarande osåld och ligger lagrad i böndernas, köpmännens och Centralförningens magasin. Att under sådana förhållanden möjlighet beredes till bevarande åt provinsen av betodling, är för Gotlands folk en angelägenhet av så utomordentligt stor betydelse, att den icke torde närmare behöva påpekas. När det nu gäller *sättet* att bevara och stödja betodlingen, gå ju meningarna isär.

Jag och mina meningsfränder i denna fråga ha ansett, att förslaget om subvention i och för sig är principiellt farligt och förkastligt och av alltför tillfälligt natur och i den form det nu föreligger otillräckligt. Subvention pressar ned priserna på hemmamarknaden, och den skyddar icke mot utländsk konkurrens. Högerreservationens förslag skulle höja priset på socker till vad det var för tre år sedan, något som icke borde vara avskräckande ur konsument-synpunkt. Man räknar med att en tullförhöjning skulle ytterligare belasta hushållsbudgeten för en familj med så och så mycket. Men man räknar icke med vilka tillfällen till arbetsförtjänst och vilka nya utkomstmöjligheter, som äro förenade med en industri och en gren av vårt näringsliv som denna.

Vad betyder det att Gotlands jordbrukare årligen få en och halv miljoner kronor direkt genom denna sockerbetsodling? Jo, det betyder givetvis, att de ha råd att kosta på sina gårdar något i förbättringshänseende. De få pengar till att underhålla byggnader och de kunna skaffa sig nya redskap och därmed ökas handelsomsättningen, vilket åter betyder att nya arbetsmöjligheter beredas arbetare och hantverkare.

Genom en tull som den nu föreslagna skulle ju också statsbudgeten avlastas med nära 4 miljoner kronor, en omständighet, som jag förmodar att hr finansministern icke skulle vara särskilt ledsen åt.

Frågan om tull eller icke tull är ingen livsåskådning. Det är närmast en ekonomisk lämplighetsfråga, om man avskaffar en tull, ökar eller minskar densamma. Frihandel vore givetvis det ideala tillståndet människor emellan, men är otänkbar numera, sedan världens flesta länder omgärdat sig med tullmurar av olika slag. Man giver en dålig hjälp åt den, som håller på att drunkna i en isvak, om man varnar honom för faran att beträda svag is. Så är det i detta fallet, den praktiska hjälpen för en näringsgren, för en odling som denna, måste nog enligt min mening ligga i ett ökat tullskydd.

Många av riksdagens medlemmar torde komma att rösta rent avslag på varje förslag till hjälp åt betodlingen, och säkerligen är bland dessa avslagsyrkande en hel del, som icke skulle tveka, då det gäller att votera ett rätt obegränsat antal miljoner till arbetslöshetsunderstöd eller för beredande av nödhjälps- och reservarbeten till arbetslösa, arbeten som ur nyttans och nödvändighetens synpunkt på många orter är av ganska tvivelaktig art. Men man betänker icke då att i sockerindustrien finnas sysselsatta 50—60,000 arbetare. Herr Engberg har angivit en del av dem, nämligen betupptagare och betskötare, men dessa äro dock blott en del. Ty sockerfabrikernas arbetare och alla de, som äro anställda vid de transportföretag, som direkt äro beroende av betodlingens tillvaro i landet, uppgå till ett avsevärt antal och torde snarare över- än understiga 50,000 personer.

Att höja sockertullen innebär icke beträdandet av nya vägar eller införandet av nya principer. En höjning av tullen skulle medföra, att konsumenterna finge betala ett av våra allra viktigaste näringsmedel med ett likväl synnerligen billigt pris, och den skulle tillförsäkra produktionen av detta viktiga näringsämne åt landet självt hädanefter, liksom det i stor utsträckning varit hittills. Därjämte skulle det befria skattedragarna från den orimligheten att i sin mån medverka till att den omfattande industri, som använder stora mängder av socker, för att nu icke tala om rikets restauranger och kaféer, skulle få

sitt behov av socker till ett oskäligt billigt pris, en orimlighet, som jag anser i detta sammanhang spelar en ganska avsevärd roll för bedömandet av sättet för hjälpaktionen åt vår sockerindustri.

Ja, herr talman, jag vill icke förlänga denna debatt, utan inskränker mig till att betona dessa synpunkter, och slutar med att yrka bifall till herr Nilssons i Kristianstad reservation.

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

§ 9.

Avlämnades följande Kungl. Maj:ts propositioner, nämligen:

av herr statsrådet *Hansén* propositionerna:

nr 124, angående anslag för budgetåret 1931/1932 till undervisningsanstalterna för sjöfart; och

nr 135, angående stat för patent- och registreringsverket m. m.; samt

av herr statsrådet *Hamrin* propositionerna:

nr 153, angående pension åt vissa i statens tjänst anställda personer;

nr 154, angående vissa pensioner, att utgå av affärsdrivande verks medel;

nr 128, angående särskild ersättning till personal i växlingstjänst vid statens järnvägar;

nr 144, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 5 § tulltaxeförordningen till beredande av tullfrihet för varor till främmande makters lönade konsuler;

nr 145, angående ändringar i gällande tulltaxa beträffande vissa kemiska preparat;

nr 146, angående försäljning av den till kronan återfallna krononybyggesdelen ^{21/256} mantal Sundsvall nr 1 i Stensele socken av Västerbottens län;

nr 125, angående provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst;

nr 149, angående avstående av viss del av allmänna arvsfondens rätt till arv efter Emmy Genoveva Maria Nygren;

nr 155, angående riktlinjer för avlämnande till riksdagens revisorer av räkenskaper m. m.;

nr 157, angående nedskrivning av viss del av det i statens kanalverk nedlagda lånekapitalet;

nr 158, angående pension åt föreståndaren och förste läraren vid vävskolan i Borås A. T. Krebs; och

nr 160, angående pension åt förre amanuensen hos riksräkenskapsverket E. Lundströms änka Hilma Charlotta Lundström, född Karlsson.

Ovannämnda propositioner bordlades.

§ 10.

Fortsattes föredragningen av sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets utlåtande nr 1. Därvid anförde:

Herr Lindman: Herr talman! Det ämne, som vi nu ha debatterat sedan klockan 11, börjar ju på att bli ganska uttröskat, om jag så får säga. Frågan har redan avgjorts i första kammaren, och även av denna kammare förmodar jag, att man icke har mycket att vänta, då man förfäktar den uppfattning, som jag såsom motionär givit uttryck åt och som återfinnes i den från högersidan avgivna reservationen.

Andra kammarens protokoll 1931. Nr 15.

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

För mig, herr talman, ligger denna fråga så, att jag anser, att den allra viktigaste synpunkten att anlägga på detta problem är, att man skall söka bevara inom landet så många produktionsgrenar som möjligt, vilka tillverka för det svenska folkhushållet de förnödenheter, som detta folkhushåll behöver. Jag menar, att vi i vårt land egentligen icke ha råd till att uppoffra någon produktionsgren för varor, som tillgodose vårt lands behov och som vi eljest måste importera från utlandet. För framställande av detta högvärdiga fabrikat — sockret — användes svensk jord till odling och tages svensk arbetskraft i mycket stor utsträckning i anspråk. Som anförts under debatten och som alla känna till, uppgår antalet arbetare i denna produktion till bortåt 60.000 om året, av vilka visserligen den större delen äro tillfälliga arbetare på betfälten men vilka arbetare i alla fall ur detta arbete hämta ett väsentligt bidrag till sin försörjning. Jag måste hävda, herr talman, att det är synnerligen angeläget, att man särskilt i sådana tider som de nuvarande, icke uppoffrar de möjligheter som finnas för att tillverka inom landet, vad landet behöver.

När jag talar om faran av odlingens nedläggande åsyftar jag icke så mycket regeringens förslag, ty detta avser ju en subvention; jag riktar mig närmast mot dem, som liksom herr Engberg vilja avslå varje form av hjälp. Jag vill emellertid påpeka för herr Engberg, att när han erinrar om att man 1917 och 1921 vidtog åtgärder för den inhemska sockerbetsodlingen, för sockers framställande inom landet alltså, därför att det just då förefanns ett stort behov därav, kan ju ett sådant förhållande inträda en gång till. Är det då verkligen lämpligt, att man nu lägger ned alltsammans för att upptaga på betarealen en annan odling i stället? Det måste ligga en inkonsekvens, synes det mig, i en ståndpunkt, som uttalar sig på det sätt, som herr Engberg gjorde. Vart tager det vägen, om vi t. ex. skulle följa herr Engbergs råd? Sockerbetsodlingens nedläggande måste för framtiden bli den oundvikliga följd, om vi lämna denna utan stöd och låta priset gå ned till 1 krona 62 öre, även om i år till följd av kontraktet halva odlingen måste verkställas. Det är naturligt, att man känner starka farhågor, när man hör sådana uttalanden som denna rekommendation att lägga ned en näringsgren, under förmenande att denna icke är behövlig, därför att man kan köpa billigare från utlandet. Vart bär det hän, frågar jag, om vi skulle föra ett sådant resonemang på alla möjliga andra områden? Hur skulle det bli, om vi t. ex. skulle börja importera billig arbetskraft eller om vi plötsligt skulle lämna i sticket andra näringar, som vi uppsammat genom understöd? Skola vi kanske säga, att nu lämna vi t. ex. skoindustrien åt sitt öde, och låta densamma förfalla, ty vi kunna köpa billigare skodon från utlandet? Vi kunde ju räkna på det sättet, att så och så många miljoner spara vi genom att låta bli att ge denna betodling eller denna sockerindustri understöd och för den summa, som vi spara, köpa vi så mycket socker vi behöva. På samma sätt kunde vi sedan förfara på andra områden o. s. v. Men det gör man icke; det gör icke herr Engberg själv på ett område, som berör hans egna intressen. Jag skulle vilja se den dag, då skyddet borttoges från en del industrier, där stora organiserade arbetarskaror äro intresserade! Jag skulle vilja se, om icke uppvaknandet skulle komma en dag, då man skulle riva sig i huvudet och säga: Var det verkligen klokt att göra så här? Då skulle det nog visa sig, att det i själva verket icke bleve så många miljoner att köpa för från utlandet, som man kanske hade tänkt.

När man talar om sockerprisets ökning på grund av de förslag, som här föreligga — jag tänker då närmast på det förslag, som jag och mina medmotionärer framlagt — skulle jag vilja fråga: Vad innebär i själva verket den ökning av sockerpriset, som skulle bli en följd av de av oss föreslagna åtgärderna? Ökningen innebär ett halvt öre i timmen för en arbetare, som har ett normalhushåll. Mer gör det inte. Men fluktuationerna på arbetsmarknaden äro betyd-

ligt större; *där* tar man inte hänsyn till så små värden som ett halvt öre i timmen, utan där rör det sig om större summor. Arbetslönerna gå ju uppåt med vida större belopp utan att detta obetydliga belopp skulle ha den allra ringaste inverkan härför. Industrien skadar man icke genom detta förslag. Sänk priset på sockret genom att nedlägga odlingen och sätt i gång med en import i stället! Sänk sedan priset med tullens belopp! Tror någon, att man då skulle kunna visa upp något exempel på att arbetslönerna skulle nedsättas med samma summa? Ingalunda. Tullförhöjningen är en sak, som kommer att gå så spårlost förbi, att man knappast skulle märka det med avseende på den fråga jag nu talar om, nämligen stödaktionens inverkan på andra ringingar. Vart skulle man — jag fullföljer min tankegång gentemot herr Engbergs uttalande — vart skulle man taga vägen med dessa arbetare i sockerindustrien och betodlingen, som bleve arbetslösa? Herr Engberg kan säkert icke i sitt företag, Social-Demokraten, taga in några av dessa arbetare. Jag är säker på att han inte kan göra det, även om han genom sitt anförande här i dag, hoppas på en aldrig så stor omsättning av Social-Demokraten, där det offras mycket papper, som jag för min del tycker är illa användt — jag vill säga detta, eftersom herr Engberg talade om ett betänkande, som knappast var värt papperskostnaden. Tror herr Engberg vidare, att byggnadsarbetarna i Stockholm skola öppna sin slutna förening och låta de arbetslösa, som eventuellt flyttade hit från Skåne, få inträde där? Tror herr Engberg, att byggnadsarbetarna skulle underlåta att på det allra livligaste protestera mot en sådan tanke? Nej, det blir naturligtvis ingenting annat än att vi på ett eller annat sätt få hjälpa dessa arbetslösa. Det är en mängd folk från skogsbygderna i Småland, som bruka vara nere i Skåne och arbeta på betfälten och som sannerligen skulle komma i en bekymmersam ställning, om betodlingen hotades. De bli av med 200 à 250 kronor om året, vilket för dessa arbetare är av en väsentlig betydelse, hur liten denna inkomst än kan synas här i det dyra Stockholm. Nå, men de andra arbetarna i betodlingen och sockernäringsen, de som ha stadigvarande anställning, vad skall man göra med dem? Ja, vi se ju, att när det blir arbetslöshet i Norrland så sätter man i gång med någon industri, såsom man gjort t. ex. i Kalix och avser göra på Seskarön, eller också ger man de arbetslösa understöd eller sysselsätter dem med arbeten, ibland till i orten gängse löner, såsom man nu bestämt här i Stockholm. Många av dem, som bli arbetslösa i sockernäringsen, skulle kanske vara tacksamma, om de finge flytta till Stockholm och bli delaktiga av dess nödhjälpsystem. Men vad ligger det för mening i att först beröva arbetarna sitt gamla, naturliga levebröd och sedan anstränga sig att skaffa dem något nytt och konstlat.

Herr Engberg hade läst ett par uttalanden, som han citerade med stort intresse — jag skall nu icke upprepa dem — men jag tycker, att han borde läst ännu mera. Han borde ha tagit del av ett uttalande, som förekom i propositionen i fjol, vill jag minnas, och som redogjorde för, vad ett nedläggande av betodlingen komme att betyda för de järnvägar, som äro beroende för sin ekonomi av bettransporterna. Uttalandet härrör från en framstående ämbetsman i järnvägsstyrelsen, chefen för järnvägsstyrelsens statistiska kontor Lars Axelsson, och av dennes redogörelse framgår, hur ytterst bedröfligt läget under sådana förhållanden skulle bli för järnvägarna i Skåne. Där ha vi alltså en konsekvens av betodlingens upphörande, som det icke talats om så mycket i dag men som vi icke skola glömma bort.

Nu frågar jag, herr talman, vad skola vi göra med den jord, som tagits i anspråk för betodlingen? Vi kunna uppskatta denna jord till 40,000 hektar. Vad skall man odla där? Vete, säger herr Engberg. Gott, vi skola odla vete. Jag känner inte närmare till förhållandena i Skåne, men jag räknar med, att man får 3.000 kg. per hektar, vilket tillsammans ger 120,000 ton vete. Så

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang.
ätgärder för
den inländska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

skall detta malas in av den nuvarande regeringen. Därvidlag närma vi oss ju de hundra procenten. Ja, vi måste kanske överskrida detta procenttal, om vi nödgas omlägga vår produktion i den riktning, som herr Engberg önskar. Det är emellertid icke säkert, att det blir vete, som kommer att odlas, det kan bli råg, och då blir det ännu sämre ställt. Det kan också bli foderväxter eller vårsäd för den animaliska produktionen. Var skola vi nu göra av de produkter, som vi framställa på detta sätt? Herr Engberg är norrlänning liksom jag och vet, att där ha vi ett jordbruk, som är så beskaffat, att endast animalisk produktion är möjlig. Även om herr Engberg icke själv är jordbrukare, äro väl ändå hans förbindelser med släktingar och vänner där uppe tillräckliga för att han skall känna till, att förtjänsten på den animaliska produktionen just nu icke är lockande. Hur mycket sämre skulle inte utsikterna bli, ifall även skåningarna tvingades att i större utsträckning än hittills konkurrera med det övriga landets animalieproducenter? Alltså, på ett område, där det redan förut råder mycket stora svårigheter med den hittillsvarande produktionen, där skulle man lägga till ytterligare 40,000 hektar jord för att odla produkter, som skulle trängas med de produkter, vi redan ha. För min del kan jag icke inse det förnuftiga i dylika råd.

Jag talade förut om att sockerpriset icke kunde ha en sådan betydelse, som man velat göra gällande. Läser man de handlingar, som ligga på bordet i denna fråga — jag tänker då närmast på högerreservationens uttalanden — så finner man, huru lågt sockerpriset i själva verket är. Det har faktiskt icke varit så lågt sedan tiden före världskriget, ja, tvärtom var priset före kriget högre än det nu är. Jag vill dessutom påpeka, att sockeraccisen, som för endast några år sedan var uppe i 16 öre per kilogram, nu är helt och hållet borttagen. Ingen människa borde väl egentligen kunna klaga över det sockerpris, som skulle uppkomma genom 8 öres förhöjning per kilogram av tullen, eller med fog kunna anse såsom någonting orimligt, att det svenska folket underkastar sig denna förhöjning för odling inom landet av en vara, av vilken vi alla, under alla förhållanden och vilka tider det än månne bli, äro i oundgängligt behov.

Nu undrar herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet — och man finner samma sak omnämnd i utskottets betänkande och i vissa av reservationerna —, hur det en gång skall bli med hela denna produktion. De stora sockerproducerande länderna, Java och Cuba, framställa ju oerhörda massor av socker, och ingen vet, huruvida någon överenskommelse kan komma till stånd om inskränkning i produktionen. Hur litet även jag vet något härom, säger mig dock mitt sunda förnuft, att det icke i längden kan fortgå på sätt som nu sker. Ty även om vi nedlægga hela betodlingen i Europa skulle sockerproduktionen på Java och i de andra utomeuropeiska länderna kunna ökas i sådan utsträckning att dessa i konkurrens med varandra kunde komma ned till fullständigt ohållbara priser. Jag upprepar, vad jag tidigare sagt i kammaren, att den dagen icke kan vara avlägsen — i alla fall har den kommit närmare, sedan vederbörande länder nu kommit tillsammans och diskuterat saken — då rena självbevarelsedriften säger, att någonting måste åtgöras för produktionsreglering. Detta kommer naturligtvis att resultera i en prisleförhöjning, om produktionen inskränkes tillräckligt. Givetvis står det kvar, att länder, som då ha lagt sig öppna för import, såsom herr Engberg nu vill göra med Sverige och varom en antydning också förekommer i utskottets betänkande, komma i en svår ställning. Det står visserligen på ett ställe i utskottets betänkande något om, att man nu icke bör vidtaga en åtgärd av den beskaffenhet, att man binder sig för framtiden för en viss mindre odling. Vi kunna dock vara förvissade om, att de länder, däribland Sverige, som resonera som herr Engberg, komma att bli översvämmade med socker, kanske till dumpingpriser.

Men var övertygad, herr talman, att de andra länderna i Europa, de som nu omgärda sig med mycket höga tullar — ett faktum, för vilket herrarna kunna finna bevis i den tabell, som fogats till vår motion — de länderna komma icke att släppa taget, ty de föra ett helt annat resonemang än det som föres av majoriteten här i Sverige och särskilt av dem, som herr Engberg representerar. Dessa länder tänka som jag gjorde i början av mitt anförande, och de komma icke att lägga sig öppna för sockerimport vare sig från Java eller Cuba, utan komma i stället att höja sina tullar, om det skulle behövas, ty de förstå, att de måste utnyttja sin jord och bereda sysselsättning åt sitt folk genom produktionen av detta högvärdiga livsmedel.

Men, säges det, vi ha ju redan nu en hög tull på socker, 10 öre per kilogram. Ja, det är sant, men f. n. tryggar denna icke vår inhemska produktion och enligt min uppfattning måste vi i denna svåra tid för sockerbetsodlingen gå vidare på tullförhöjningens väg. Herr Sköld ifrågasätter, om vi mena allvar med vår motion. Ja, det kan ju en Sköld tillåta sig att fråga, men så gör man ju icke gentemot varandra, ty man måste väl utgå ifrån, att motionen uttrycker vad vi högermän vilja och varom vi äro ense. Vi ha ju intagit denna ståndpunkt i skyddsfrågan många gånger förut. Varför skulle vi icke ha samma mening nu som vid föregående tillfällen, eller skulle vi ändra uppfattning bara därför att den skarv, som uppkommer vid övergången till det högre tullsystemet kommer att medföra vissa olägenheter? Det resonemang, herr Sköld förde, visar att åtminstone hans sociala intresse icke sträcker sig utanför Skånes gränser.

Jag kommer slutligen, herr talman, till frågan om subventionen sådan denna nu föreligger från regeringens sida. Regeringen säger, att om man ingenting gör, får man ett betpris av 1 krona 62 öre per 100 kilogram, ett pris som var och en vet är otillräckligt. Alltså måste det efter regeringens mening göras någonting, och därför lägger regeringen på 40 öre och bringar därigenom upp priset till 2 kronor och 2 öre. Men då måste jag fråga, om regeringen tror, att det är ekonomiskt möjligt att producera betor till det priset. Ingen av er, mina herrar, torde, om ni hade jord i Skåne, vilja odla betor till 2:02, ty sannolikt skulle produktionskostnaderna komma att överstiga den siffran. Jag menar, att regeringen åstadkommit någonting, om vilket det kan sägas, att den velat göra litet för att visa sin goda vilja men icke tillräckligt mycket för att få hjälpen effektiv. Den har genom sina 40 öre tagit ett litet steg men förskräckt att taga steget fullt ut. Man kommer in på själva subventionspolitikens stora olägenhet om man jämför denna med de förslag, som i år och tidigare framförts från högerhåll. På denna punkt skulle jag kunna ord för ord upprepa, vad jag yttrat i mina anföranden åren 1929 och 1930, då jag sagt, att felet med subventionspolitiken ligger däri, att den står i beroende av det budgetära läget för varje år. Det lyser tydligt fram i årets kungl. proposition, att det statsfinansiella läget icke tillåter mera än vad regeringen föreslår. Eller kanske regeringen icke skulle, om det budgetära läget vore lysande, om vi hade svällt av inkomster i stället för att det nu är tvärtom, velat göra lika mycket som i fjol? Jag föreställer mig, att det som herrarna på regeringsbänken i fjol ville vara med om såsom motionärer, det skulle herrarna gärna vilja föreslå även i år, men det kunna ni icke, ty ni äro bundna av ett system, som i sin tur är bundet vid statens inkomster. Om alltså dessa skulle ytterligare försämrats, blir detta ett skäl för er att säga, att i år blir det ingenting alls, men blir det bättre tider, kan ett anslag måhända ges. Detta osäkerhetsmoment och beroende utgör det stora felet med subventionslinjen i jämförelse med tullsystemet vilket senare kan fungera friktionsfritt från det ena året till det andra.

När man såsom herr finansministern härom dagen i ett tal, som jag för övrigt icke skall ingå på, klagat över tullinjens olägenheter, synes mig en läsare

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang.
utgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

av föredraget icke gärna kunna underlåta att göra sig den frågan: hur kan man stå och yttra sig på det sättet om sockret, när man talar på ett helt annat vis så fort det gäller vete och råg? Jag syftar på regeringens hela system med minimipriser för vete och råg, ett system, som jag naturligtvis icke ämnar taga upp i detta sammanhang, men som jag berör, därför att det är ett skyddssystem, ett tullsystem i annan form. Ty på annat sätt kan det icke benämnas, eftersom det ju ersätter tullarna och verkar som dessa. Hur kan detta gå ihop med vartannat? När nu regeringen kommer med denna efter min mening alltför låga subvention, då frågar jag: Varmed gör man överhuvud den största nyttan? Herr Engberg säger, att odlarna även utan en hjälpkvation äro skyldiga att odla hälften av den från början kontrakterade arealen, varför denna areal följaktligen komme att inskränkas till i runt tal 20,000 hektar. Med regeringens förslag om en subvention på 3.8 millioner kronor inskränkes sannolikt betodlingen till omkring 28,000 hektar, ty därigenom tvingar man dem, som vilja odla betor, att odla 70 % av arealen, eftersom denna arealteckning är villkoret för att betodlarna överhuvud skola komma i åtnjutande av de 40 örena. Jag frågar då: Vilket är bättre, att ge detta tillägg, som man vill bereda betodlarna, i form av en tull såsom högern föreslår och därigenom få upp odlingen till att omfatta 40,000 hektar eller att följa regeringens förslag? Vill regeringen, att odlingen skall inskränkas så mycket som möjligt eller att den skall vidmakthållas? Anser regeringen kanske, att dessa 28,000 hektar utgöra den mittelinje, som regeringen från sin ståndpunkt anser vara den riktiga, den som ligger mellan socialdemokraternas linje och högerlinjen? Nu är ju 28,000 hektar visserligen icke den exakta mittelinjen men kommer denna dock ganska nära. Är det den siffran, som är den riktiga? Är det enligt regeringens mening bättre att få en större areal tecknad, mera betor odlade, mera socker producerat i landet än att importera en stor del av vårt behov? Den saken tål i alla fall att ta sig en liten funderare på. Om man slår ut de pengar, regeringen använder till sin subvention, på 8,000 hektar, skall det visa sig, att man subventionerar varje hektar med ett större antal kronor än man gör med den tullförhöjning, vi föreslagit, utportionerad på 20,000 hektar.

Ja, herr talman, här äro ju många talare anmälda, och jag vet, att herr talman vill, att debatten skall sluta så fort som möjligt. Jag skall därför icke längre upptaga tiden. Jag har dock velat framhålla några synpunkter, som visserligen kanske redan uttalats men som jag såsom motionär likväl velat understryka.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet **Hamrin**: Herr talman! Jag skall tillåta mig att yttra några ord i denna fråga även i år. Jag vill på förhand säga, att jag icke skall gå in på själva betodlingen såsom sådan och vad därmed sammanhänger utan närmast framhålla några synpunkter, som jag i mitt nuvarande arbete anser vara de riktiga och nödvändiga.

Jag vill till en början säga, att jag kan i åtskilliga avseenden instämma i det uttalande, som här gjordes av den första oppositionstalaren, särskilt i det avseendet, att jag för min del, såsom jag också många gånger framhållit, icke tror på en ekonomisk avrustning i dessa tider. Men det är ju icke heller det frågan gäller, utan vad tvisten i stort sett står om, det är, huruvida man skall bygga på det tullsystem, man har, eller om man skall vila på hanen och se, varthän utvecklingen bär. Ser jag för övrigt på högermotionen från dessa utgångspunkter, så måste jag också citera den första talaren, d. v. s. herr Wohlin, och erinna om, att det skall ju ändå finnas någon gräns, när det gäller protektionism. Herr Wohlin betecknade själv en gång en viss slags protektionism såsom överdriven. Kan man använda det omdömet om ett protektionis-

tiskt förslag, så synes det mig, att man har rätt att använda det just om det förslag, som här motionsledes framförts av herr Lindman m. fl.

Men jag lämnar den sidan av saken och skall, såsom jag nämnde, yttra några ord i frågan från ren skattesynpunkt sett. Jag vill då, såsom jag redan tidigare gjort offentligt, framhålla, att när man går in för ett stöd åt en viss näring eller överhuvud taget en statsutgift, så är det alldeles uppenbart, att det är någon eller några, som måste betala denna utgift. Och då uppställer sig den frågan: ha dessa, som skola betala utgiften, större möjlighet att bära denna ökade börda, än de, som skulle ha hjälpen, att bära den minskade inkomst, som det uteblivna stödet skulle innebära? Jag erinrar om vad herr Lindman yttrade under remissdebatten, då han i annat sammanhang nämnde mitt namn och sade, att jag inte var någon Dante, som kunde trolla. Jag skulle vilja säga i detta fall, att ingen kan trolla fram dessa 17 å 18 miljoner kronor, utan några måste betala beloppet. När det gäller att fördela ett överskott, som uppstått, då ett budgetförslag blivit upprättat, har man också försökt rättvist avväga förmånen av minskad skatt och förmånen av minskade tullbördor. Jag erinrar om förhållandena, sådana de voro på hösten 1928, då den dåvarande finansministern, herr Wohlin, uppgjorde förslaget till riksstat. Då var situationen den, att han befann sig i det lyckliga läget, att han kunde räkna med ett överskott på omkring 25 miljoner kronor. Han föreslog då riksdagen att fördela detta överskott på följande sätt. Först sänkte han inkomst- och förmögenhetsskatten med 10 enheter, vilket skulle motsvara ungefär 9 miljoner kronor. Vidare föreslog han en sänkning av godstaxorna, motsvarande 3.5 miljoner kronor, en sänkning av vissa tullar å konsumtionsvaror, motsvarande omkring 3 miljoner kronor, samt en sänkning av sockerskatten, motsvarande 7 miljoner kronor. Därtill kom några andra småposter, så att det hela uppgick till ungefär 25 miljoner kronor. Herr Wohlin resonerade fullkomligt riktigt och, jag tillägger det, rättvist på det sättet, att när man går in för en sänkning av de direkta skatterna, så bör man också se till att sänka den indirekta skattebördan. Det är från dessa utgångspunkter som jag menar, att det förslag, som blivit framlagt av regeringen och som bekämpas från högersidan, är rättvisare lagt, än vad högermotionärernas förslag är. Ser jag nämligen på bärkraften hos svenska folket i skattehänseende, så är det alldeles uppenbart och klart — det känna vi säkerligen alla till — att den minsta bärkraften finns framför allt hos landsbygdens folk. Jag har här framför mig en utredning, som ännu icke blivit publicerad, och det torde nog dröja ganska länge, innan den blir offentliggjord. Det slog mig med förvåning, när jag fick se i denna utredning, hurudant läget i själva verket är på landsbygden i vårt land, jämfört med förhållandena i stort sett i städerna. Om jag jämför förhållandena i olika delar av landet, så visar det sig, att Malmöhus län har ett antal skattekrönor på varje invånare av ungefär $5\frac{1}{3}$. När jag sedan kommer upp till de norrländska bygderna, så sjunker denna siffra med omkring 40 procent till mellan 3 och 4 skattekrönor per invånare. Jag frågar: är inte detta ett bevis för, att man även inom landskommunerna har det sämre ställt i vissa delar av landet än i andra delar? Men jämförelsen blir ännu mera slående, när jag jämför landsbygdskommunerna och stadskommunerna. Genomsnittssiffran för samtliga landskommuner i detta hänseende, d. v. s. antalet skattekrönor per invånare, är i det närmaste 4, under det att den för de städer, som icke deltaga i landsting, är 18.8 och för övriga städer i det närmaste 10. Förhållandet illustreras också av de siffror, som jag nämnde under remissdebatten, då jag påpekade, att den uppdebiterade skatten enligt inkomst- och förmögenhetsskatteförordningen förra året uppgick till 40 miljoner kronor för landsbygdskommunerna men för städerna till inte mindre än 130 miljoner kronor. Med dessa siffror för ögonen frågar jag: är det rimligt och rättvist att

Ang.
ägärdet för
den inhemska
sockerbet-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang.
 ätgärder för
 den inhemska
 sockerbets-
 odlingens
 uppehållande.
 (Forts.)

taga ut ytterligare 18 miljoner kronor, varav största delen skall betalas av landsbygdens befolkning, som ännu utgöra majoriteten, till förmån för en viss annan liten grupp? Ja, jag skulle ju, herr talman, också kunna draga en annan konklusion. Näst Stockholms län, som såsom boningsort för stora grupper tjänstemän i Stockholms stad får sin siffra för antalet skattekronor per invånare ganska avsevärt höjd, står Malmöhus län såsom nummer ett bland landets samtliga landsbygdskommuner. Det blir alltså detta län som får det mesta av den förmån man avser att bereda åt betodlingen, ehuru denna landsdel har det relativt bäst ställt. Nu vill jag, herr talman, inte närmare gå in på detta problem. Det är ganska komplicerat. Det är många saker, som här inverka. Bland annat är det ju det förhållandet, att industrien på landsbygden, inte minst i Malmöhus län, naturligtvis höjer siffran för skattekrönornas antal. Men när vi komma upp till Norrland och särskilt till övre Norrland, så är industrien mycket sparsamt företrädd på landsbygden, och då se vi, hurudan skatteförmågan och bärkraften i själva verket är.

Det är även en annan synpunkt, som jag anser det vara min skyldighet att lägga på denna fråga, en synpunkt, som man på högerhåll tycks alldeles bortse från eller i varje fall tar alldeles för lätt på, när man resonerar såsom den siste ärade talaren gjorde. Därest man genom en ytterligare tullhöjning på denna vara, en av de mest nödvändiga konsumtionsvarorna, ökar priset på densamma, så måste detta medföra konsekvenser bland annat även för vår exportindustri. De senaste något så när exakta siffror, jag kunnat få rörande industriarbetarnas fördelning inom olika branscher, ge vid handen, att av omkring 440,000 industriarbetare är omkring 150,000 anställda i exportindustriens tjänst. Det är bekant för oss alla, och det framgår tydligt och klart av statistiken, att exportindustriens arbetare ha lägre avlöning än de grupper arbetare, som ha anställning inom hemmamarknadsindustriens eller den tullskyddade industriens område. Men är det något, som i dessa tider är av allra största vikt och betydelse, så är det givetvis, att vi upprätthålla vår exportindustri så långt som möjligt. Där möta vi den utländska konkurrensen med hela dess slagkraft. Och varje rubbning i den riktning, som man här är inne på, måste naturligtvis försvaga vår exportindustris konkurrensförmåga.

Slutligen ber jag att få säga några ord om ett annat argument, som man för fram jämt och ständigt och som jämväl den siste ärade talaren var inne på i dag. Man hänvisar till andra länder och erfarenheterna därifrån. Jag rekommenderar herrarna att slå upp den tabell i högermotionen, där man angivit tullsatserna för socker i olika länder. Man börjar med Belgien, som har i stort sett samma tull som vi. Så kommer Finland, som har 32.87 öre i tull per kilo. Vidare Polen, som har en tull på raffinad av ända upp till 44 öre. Sedan följer Rumänien med en tull på 48 öre o. s. v. Där se herrarna, utropar man, hur de länderna handla och hur de skydda sin betodling och sin sockerindustri. Jag har sagt många gånger förut i denna kammare: äro dessa tre sistnämnda länder egentligen några efterföljansvärda exempel? Ty nästa fråga måste givetvis bli: ha de det bättre ställt än vi, ha de det i stort sett bättre beträffande sin statsekonomi, sin enskilda ekonomi och sitt näringsliv? Det finns inte mer än ett svar på den frågan, och det är: nej, de ha det sämre. Det finns ett annat land, som också åberopats här, nämligen Holland. Där hade man till ingången av år 1930 icke någon tull alls på raffinad. Men sedan har införts en tull av 3.6 öre per kilo, alltså ungefär en tredjedel av vår tull. Uppställer man här samma fråga: har man det i Holland bättre eller sämre än i länderna med högt tullskydd, så finns det inte mer än ett svar heller på den frågan: man har det bättre i Holland. Jag tror inte det är någon överdrift att påstå, att Holland och Sverige, när det gäller statens ekonomiska ställning, äro bäst ställda av de länder, man här velat jämföra. Nej, den

enda lärdom vi kunna hämta utifrån är den, att vi befinna oss i en kris, som inte med konstlade medel kan bekämpas. Vi böra därför se tiden an och taga dagen, sådan den kommer, utan att göra några verkligt allvarliga rubbningar. Detta innebär inte alls, att vi inte skola beakta förhållandena och se till, vad som är möjligt att göra. Men sådana språng, som här föreslås i detta hänseende, finner jag ingalunda vara riktiga eller tillrädliga. Det finns ett land, England, som ju är frihandelslandet framför andra i Europa. Men det finns, såsom jag påpekat, också andra, högt tullskyddade länder. Samtliga länder ha för närvarande stora svårigheter att kämpa med.

Herr talman, detta är min syn på denna fråga. Jag menar, att regeringspropositionen lägger denna börda eller denna utgift, som här avses till ökat stöd för betodlingen och sockerindustrien, mera rättvist än något av de övriga förslagen. Den lägger bördan på de mera bärkraftiga och skyddar dem, som i många fall ha det sämre ställt än de, som skola hjälpas. Det är från den utgångspunkten, herr talman, som jag uttalar den varma förhoppningen, att utskottets förslag måtte vinna jämväl denna kammars bifall.

Herr Ljung: Herr talman! Tiden är begränsad och många talare återstå. Jag skall därför inskränka mitt anförande. Det är emellertid några synpunkter, som jag vill framhålla.

De, som motsätta sig beviljandet av ett tillräckligt stöd åt betodlingen, anför som skäl för sin ståndpunkt huvudsakligen två argument. För det första är det orimligt — menar man — att särskilt understödja odlarna av Sveriges bästa jord; för det andra: det viktiga livsmedlet sockret blir på ett oskäligt sätt fördyrat. När det första skälet åberopas, synes man ha glömt vissa omständigheter. Man synes utgå från den uppfattningen, att innehavarna av denna dyra och goda jord också ha särskilt stora förtjänstmöjligheter. Så är emellertid ingalunda förhållandet. Innehavarna av den goda jorden få ju betala ett mycket högt pris för densamma, vare sig de ha köpt den eller arrendera den. Vidare bli arbetskostnaderna vid det intensiva jordbruket — varav sockerbetsodlingen kan sägas utgöra en del — i allmänhet mycket stora. Det är väl sant, att arbetslönerna i jordbruket äro låga i förhållande till dem inom industrien. Utgå vi från en jämförelse mellan förhållandena före 1914 och förhållandena nu beträffande jordbruksprodukternas pris, så måste arbetskostnaderna dock sägas vara relativt stora. Dessa förhållanden göra också, att det ekonomiska resultatet i allmänhet taget vare sig för sockerbets- eller veteodlingen blir så bra, som den, vilken inte känner till förhållandena, gärna föreställer sig. Detta framgår bland annat av den bearbetning av räkenskapsresultaten från svenska jordbruk, som på uppdrag av lantbruksstyrelsen blivit utförd. Om man ser efter hur det ställer sig med förräntningen för året 1927/28, det sista, för vilket resultatet äro framlagda i tryck, så finner man, att förräntningen var: i södra Sveriges vete- och sockerbetsområde 1.4 %, i mellersta Sverige 1.3 %, i södra Norrland 1.8 % och i övre Norrland 2.2 %. För året 1928/29 voro motsvarande siffror: södra Sveriges vete- och sockerbetsområde 3.5 %, mellersta Sverige 1.8 %, södra Norrland 1.8 % samt övre Norrland 2 %. För femårsperioden 1923/1928 bli siffrorna: södra Sveriges vete- och sockerbetsområde 3 %, mellersta Sverige 2.3 % och övre Norrland 1.1 %. Av detta framgår, att förräntningen överhuvud taget varit låg. Den har visserligen varit något högre i sydligaste Sverige än i mellersta Sverige och Norrland. Men det är då att märka, att hänsyn icke är tagen till försäljningen av skogsprodukter, som dock utgör ett betydelsefullt stöd för jordbrukarna i norra Sverige ävensom i vissa delar av mellersta Sverige. Huvudresultatet av denna undersökning måste alltså sägas vara, att förtjänstmöjligheterna på den goda jorden ingalunda äro så stora, som den oinvidige tycks föreställa sig. På grund

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

härav kan inte heller det argumentet för att stöd icke skall givas åt odlarna av Sveriges bästa jord tillmätas någon bärkraft.

Det andra skälet, som anförts, är att ett tillräckligt stöd genom höjd tull skall fördyra sockret för konsumenterna. Prisförhållandena äro ju redan berörda av föregående talare, och jag skall icke uppehålla mig därvid. Jag vill blott erinra om, att även en förhöjning med de i högermotionen föreslagna 8 örena ingalunda skulle leda till det resultatet, att sockret kan sägas bli i egentlig mening dyrt. Även relativt sett skulle det efter en sådan förhöjning vara ett billigt näringsmedel. Det bör emellertid bemärkas i det sammanhanget, att flertalet av landets befolkning, dess löntagare och hantverkare, icke i nämnvärd grad fått priset på sin arbetskraft och sina produkter sänkta. De befinna sig på en lönenivå, en standard, som under nuvarande förhållanden är relativt hög. Under sådana omständigheter kan det ingalunda anses obehövat att för betodlingens i vårt land stöd priset på sockret blir förhöjt på sätt som här är föreslaget. Det kan ju vara sant, att för de jordbrukare, som icke odla sockerbeter, saken kan ställa sig något annorlunda, men därvidlag bör beaktas, som också framhållits från vissa håll, att dessa andra jordbrukare dock i regeln ha vissa förtjänstmöjligheter på annat håll. De ha exempelvis stöd från skogen, där skog finnes, de ha arbetsförtjänst i skogen o. s. v.

Jag skall, som jag redan sagt, med hänsyn till den begränsade tiden icke inlåta mig vidare på de argument mot stödaktionen, som blivit framställda. Jag vill till slut endast påpeka, att jag för min del liksom högern i övrigt finner det önskvärt, att denna stödaktion blir tillräcklig och att den kommer till stånd genom en tullförhöjning. Men jag kan också vara med om den form av kombinerad stödaktion, som föreslagits såväl i den av herr Månsson i Erlandsro avgivna motionen, som jag för min del undertecknat, som också i den från bondeförbundshåll framkomna aktionen. Och jag må säga som föregående år, att i värsta fall får man gå dit hän att man tager vad som kan erbjudas. Det skulle otvivelaktigt vara en olycka såväl för jordbrukarna i de trakter, som det här är fråga om, som stora skaror av arbetare, om intet stöd skulle lämnas och betodlingen sålunda på grund därav nedläggas.

Med dessa i korthet omnämnda synpunkter ber jag att i första hand få yrka bifall till den av herr Johan Nilsson m. fl. avgivna reservationen.

Herr **Andersson** i Katrineholm: Herr talman! Jag har två gånger tidigare röstat för subvention åt sockernäringsen, och det har jag gjort uteslutande av sociala skäl. I år finns det ingen möjlighet att få det beaktande av de sociala skälen, som jag anser vara önskvärt. Utskottsmajoriteten synes tvärtom luta åt den uppfattningen, att man bör gå in för en försämring av arbetslönerna. Under de förhållandena, herr talman, kommer jag för min del att rösta för avslag på såväl tull som subvention.

I detta yttrande instämde herrar *Olsson* i Gävle, *Andersson* i Tungelsta, *Törnkvist* i Karlskrona, *Hällgren*, *Ericson* i Boxholm och *Hermansson*.

Herr **Anderson** i Storegården: Herr talman! Då man hörde början av herr Skölds anförande, tyckte man sig finna en själ i nöd, en själ, som hade en frihandelsinställning och som ville reagera mot alla stödåtgärder, men som skulle kunna vara med om subvention uteslutande, som han uttrycker sig, av sociala skäl. Detta påminner mig om en nykterhetsman, som någon gång frångick sin nykterhetsprincip och detta av det skälet, att han hade snuva. Men den snuvan återkom ofta, och det gjorde, att han hade möjligheter att ofta frånga sin princip. Jag tror, att det blir samma förhållande med herr Sköld i framtiden. Ty hans sociala skäl kunna nog åberopas för varje mera betydande näringsgren här i landet, därest den blir ställd i samma situation som

den, vari sockernäringen för närvarande befinner sig. När herr Sköld anför detta skäl för sitt ståndpunktstagande, går hela hans argumentering ut mot åtgärder för sockernäringens upprätthållande. Han blir riktigt vältalig i sitt anförande, och då han som skäl mot tullinjen och för subventionslinjen framhåller, att tullens verkningar inte äro så klara, att man reagerar mot dem, vill han alltså ha en hjälp åt sockerbetsodlingen, som ifrån början ter sig så absurd, att det skall uppstå ovilja mot densamma.

I den debatt, som här pågår, har man, synes det mig, allt för mycket fäst sig vid den s. k. fördyring, som skulle uppstå vid en tullförhöjning av den ena eller andra storleksordningen. Man har talat om, att det få konsumenterna betala. Ja, men vad är det som inte konsumenterna få betala? De få betala allting. De få betala på alla andra områden de varufördyringar, som av den ena eller andra anledningen komma till, och de få i regel betala produktionskostnaden jämte frakt och förmedlingskostnad för de varor, som de konsumera. Under vissa omständigheter, kunna de vid vissa tillfällen komma ifrån att betala dessa kostnader till fullo, nämligen då konkurrensen länderna eller företagen emellan blir så stark, att man för att bli av med ett överskott kastar ut detta på världsmarknaden till underpris. Ett sådant förhållande råder på många områden för närvarande inom näringslivet. Det gäller i alldeles speciell grad sockermarknaden. De åtgärder, som man har ansett sig böra vidtaga i såväl de betproducerande länderna som de rörsockerproducerande länderna, giva vid handen, att varken betodlingen eller rörsockerodlingen för närvarande är lönande. Man måste alltså till konsumenternas favör sälja ut denna vara till ett underpris, men det blir inte alla, som komma i åtnjutande av detta underpris. Genom att tillstänga införseln till det egna landet genom tillräckligt tilltagna tullar har man nämligen kunnat undgå priset till det egna landet. Därigenom kan produktionen inom det egna landet bli till fullo betald av konsumenterna. Om man emellertid konsekvent vill gå emot varje stödåtgärd med hänsyn till konsumenterna så förstår jag inte, varför man skall inskränka sig till dessa 17—18 miljoner kronor, vartill, enligt vad man påstår, sockerfördyringen skulle uppgå. Varför skall man inte taga med alla de prisfördyrande verkningar som uppstå på grund av den ena eller andra anledningen vid produktion av varor, då ju konsumenterna alltid i sista hand måste betala merkostnaden? Jag tror inte, att 17—18 miljoner i det sammanhanget skulle te sig som någon så synnerligen märkvärdig siffra. Om vi i detta nu t. ex. skulle räkna ut den varufördyring som uppkommer genom fackföreningarnas protektionism, så tror jag, att man skulle komma upp till belopp, som skulle te sig oerhörda i förhållande till den här nämnda summan. Det är sålunda enligt min uppfattning riktigt, att man avväger en skyddspolitik efter den principen, att konsumenterna skola skyddas från att betala det pris som varan kostar. Konsumenterna kunna heller aldrig i längden undgå att få betala kostnaderna. Det hela ligger på ett annat plan: Ha vi när det gäller socker en oskäligen prisbildning i förhållande till andra varor? Det påstods från herr Engbergs sida, att sockret hade ett oproportionerligt högt tullskydd. Han trodde att det knappast var någon annan vara, som hade så högt tullskydd. Jag ber att få rätta detta missförstånd från herr Engbergs sida. Det har vid den utredning på området, som pågår, framgått, att det finns en massa artiklar i detta land, som ha tullskydd långt överskridande det tullskydd sockret åtnjuter. Man har aldrig någonsin satt i fråga annat än att konsumenterna skola betala detta. Skulle man gå in för den principen att staten i stället skulle genom subvention taga den belastningen och gå till den princip, som herr finansministern nyss framförde, nämligen att detta bör på något sätt delas mellan konsumenterna och skattedragarna, så tror jag, att det rätt snart skulle bli fråga om belopp, som motsvarade den nuvarande riksbudgetens storlek. Det skulle nog inte vara riktigt angenämt i en sådan situation att inneha finansministerposten.

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ett annat påstående, som herr finansministern gjorde i sitt anförande var, att det skulle ha visat sig, att de länder, som ha inställt sig för en mera frihandelsvänlig politik — jag förmodar han menade lågprotektionistisk politik, ty någon frihandelsvänlig politik föres för närvarande icke av någon enda stat i världen — att de länder som farit försiktigt fram i tullhänseende, t. ex. Sverige och Holland, ha det bättre och gynnsammare ställt än de länder, som gått den högprotektionistiska vägen. Ja, dessa jämförelser framställdes förra året också och vederlades. Det går mycket lätt för sig att taga ut ett par länder sådana som Sverige och Holland och jämföra dem med länder, som ha i långt högre grad än dessa fått känning av världskriget och dess ekonomiska verkningar. Är det så, att man skall göra en jämförelse, bör man åtminstone försöka att lägga densamma så, att de jämförda staterna äro jämförbara. Jag kan i motsats till den gjorda jämförelsen taga en annan, nämligen mellan England och Frankrike, av vilka Frankrike har bedrivit en mycket aggressiv protektionistisk politik, under det att England mera försiktigt famlande gått fram på den vägen. I dessa båda länder te sig förhållandena på det sättet, att i Frankrike man så gott som frigjort sig från arbetslöshetsproblemet, icke känner något nämnvärt av arbetslösheten, under det man dag för dag i England får ökade bekymmer på detta område och där ser arbetslöshetsciffran dag för dag ökas.

Det är riktigt, att man, när det gäller sådana frågor, måste se till både de ekonomiska och de sociala faktorerna. Det skulle vara mig främmande att helt bortse från tullens inverkan socialt sett, men då herr finansministern säger, att vi skola vila på hanen och se vart det bär hän, menar han då, att vi skola vila på hanen och se hur det går, sedan sockerbetsodlingen blivit nedlagd? Det blir kanske sedan fråga om en annan näringsgren, och då får man väl också se hur det går. Ja, det går naturligtvis mycket ledigt att få näringsgrenar nedlagda, om den svenska konkurrenskraften i dessa hårda tider försvagas. Undergräves ekonomin för en näringsgren, blir man snart nödsakad att nedlägga den och arbetslöshet uppstår, men det blir icke lika lätt att få svenskt kapital och svenska företagares intressen inriktade på att återigen bygga upp en ny näring, som kan ge de arbetstillfällen, som man har gått förlustig. Det är därför jag för min del vill reagera mot det cyniska betraktelsesätt på tullspörsmålet, man i den svenska riksdagen anlägger.

Herr Engberg yttrade i sitt anförande, att förslagen i denna fråga skulle tyda på, att man vill framföra ett stormande frieri till de svenska bönderna. Jag tror inte att man i allmänhet på den borgerliga sidan är lagd för sådana stormande känsloyttringar, som man kanhända på herr Engbergs sida allt emellanåt hänger sig åt, men om det skulle ligga något frieri till bönderna i vad som föreslås, så föreligger ju i varje fall en ärlig avsikt att försöka hjälpa en gren av det svenska jordbruket. Då herr Engberg med sina stormande känslor går till de svenska bönderna med sitt frieri, kommer han emellertid som en sol- och värman, den där vill försöka att fånga deras intressen för sitt parti och sina teorier, men han vill inte ge dem det skydd, som de äro i behov av.

Jag skulle till sist vilja göra åtskilliga invändningar mot de ekonomiska slutsatser, som herr Sköld ville framdraga av högermotionen. Till undvikande av en förlängning av denna debatt skall jag dock underlåta att göra det. Jag skulle emellertid vilja göra gällande, att man, när man gör dessa beräkningar, får komma ihåg, att de sifferuppgifter man lämnar måste bli i hög grad svävande, beroende på skördens storlek, odlingens omfattning och åtskilliga andra omständigheter, och att det i detta avseende givetvis måste räknas med antagna siffror. Det borde då vara riktigt, att om man framlägger sådana siffror i riksdagen, man tar med i räkningen, att dessa siffror bygga på faktorer, som kunna rätt avsevärt variera i den ena eller andra riktningen, beroende, som sagt, på odlingens omfattning, skördens storlek o. s. v.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till den av herr Johan Nilsson m. fl. avgivna reservationen.

*Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)*

Herr Wirsell: Herr talman! Då riksdagen nu går att taga ett allvarligt steg till förintande av den svenska sockerbetsodlingen och kanhända vill rista dödsrunan över densamma, bör riksdagen också kraftigt uttala, huru förnämlig denna odling varit under tidernas lopp. Näppeligen kan någon annan odling uttänkas med så goda ekonomiska och sociala verkningar som just sockerindustrien. Naturen har också hänvisat denna odling till vissa orter av vårt land, och det bleve ett brott mot naturens ordning och den ekonomiska självbevarelsen att inte omhulda de betingelser som förefinnas. I mer än femtio år har denna odling och den därmed sammanhängande industrien väl-lat såväl svenska staten som odlarna stort bryderi. Men båda parterna ha till fullo insett, att det inte går för sig att lämna denna betydelsefulla odling och industri åt sitt öde.

Även om jag inser, att denna näring i första hand representerar ett riksin-teresse, kan jag dock icke underlåta att övergå till att tala något om förhållandena i detta avseende på den enkla ort jag representerar, nämligen Öland. Det är så med denna lilla provins, denna ö, att den är det mest betonade småbrukardistriktet i hela vårt land. Befolkningen där har själv skapat sina småbruk efter en familjs verkliga behov och utan medverkan från statens sida. Nu är det emellertid så med våra fjärrtrakter och i synnerhet våra öar att de, som man säger, ligga långt ifrån den stora kulturen. Följden blir, att de komma litet på efterkälken, att utvecklingen håller sig litet bakom. För jordbruket där och jordbrukarna te sig alltför många mörka punkter. Om jag förbigår förhållandena på 1870- och 1880-talen, då en femtedel av öns befolkning måste utvandra till följd av att den saknade utkomst-möjligheter, så hade vi även i början på 1900-talet dessa mörka år. Det var då naturligt, att jordbrukarna grepo efter en räddningsplanka. Denna funno de i sockerindustrien. Med stora ansträngningar lyckades de få till stånd en sockerfabrik på Öland. Härmed blev det en vändning i förhållandena på ön. Det var dock inte tillräckligt med att bygga en fabrik. Det måste ju också ordnas så, att de odlade betorna kunde fraktas till fabriken. Alltså byggde man en järnväg. Visserligen blev det statsunderstöd till järnvägens byggande, men kommunerna måste till det yttersta anstränga sig för att få järnvägen till stånd. Vad detta kunde betyda, förstår man, om man ser, att där tecknades bidrag, som gingo upp till nära 100 kronor per invånare i socknarna, och de togo lån för att gälda kostnaden och de måste dragas med att återbetala dessa lån i 40 års tid.

Vad nu beträffar betodlingens och bettransporternas inverkan på denna järnväg ber jag att få anföra ett exempel. År 1926 hade vi ingen betodling där hemma. År 1927 kunde vi varken betala ränta eller amortering å statslånet. År 1929 var det halv odling. År 1930 kunde vi ej betala ränta och amortering å statslånet. Men de år vi haft full betodling ha vi kunnat fullgöra dessa åtagna förbindelser. Vidare har det märkvärdiga inträffat, att, medan under 70- och 80-talen folk flyttade ut från ön, har folk nu kommit dit. Och man kan säga, att bland lägenhetsägare i hela riket finnes det inga, som äro så belåtna som dessa, vilka där ha ett eller två skeppland jord och leva på sockerbetodling och några av dem på dagsverken. Inom parentes kan jag nämna, att vi nästan ha de högsta lantarbetarlöner, som förekomma i riket.

Beträffande antalet människor, som har sin utkomst på sockerbetsodlingen, är det alldeles felaktigt beräknat, när man vill göra gällande, att tre eller fyra tunnland eller två hektar behövas för att ge uppehälle åt en familj. Vill man taga det i full utsträckning, kan man säga, att det ej går åt en hektar sockerbetsjord för att föda en hel familj. Det är så många, som få

Ang.
 utgärder för
 den inhemska
 sockerbets-
 odlingens
 uppehållande.
 (Forts.)

stora fördelar av denna odling i flera avseenden: man kan följa förloppet med början på fältet och vidare till fabriken, ja det visar sig även inom sjöfarten och industrien och på alla möjliga håll. Jag vågar påstå, att skulle nu sockerbetodlingen tillintetgöras, antingen detta år eller nästa år, så att vi ej få hålla på med detta arbete längre, gå vi en mycket, mycket mörk tid till mötes, och jag vet ej, hur det skall gå i längden. Och det kan väl ej vara fördelaktigt för staten att taga järnvägen och betala arbetslöshetsunderstöd åt oss.

Herr talman, jag skall ej upptaga tiden längre med att beskriva dessa förhållanden. De äro sådana, som alla känna till förut. Jag ber emellertid att med förbehåll av en viss anpassning vid voteringen få yrka bifall till den reservation, som är avgiven av herr Johan Nilsson m. fl.

Herr **Öhman**: Herr talman! När man suttit här i kammaren och lyssnat till debatten i denna fråga och hört, att det huvudargument, som anförts för ytterligare stöd åt sockerbetodlingen, har varit hjälp åt jordbrukskrisens offer och hänsynstagande till intresset för arbetarna i betodlingsdistrikten, då fattar man tillfullo, att det ej endast var den beryktade stortjuven Lassemaja, som försökte bemantla en välorganiserad tjuvnad med en social täckmantel, utan att han också har efterträdare, som söka dölja sig under samma kappa. Man kan ej undgå att göra den reflexionen, när man här söker göra gällande, att dessa miljonanslag till betodlarna skulle innebära en hjälp till jordbruket i dess helhet. Det torde emellertid icke sakligt kunna bestridas, att just de jordbrukare, som hårdast drabbas av jordbrukskrisen, äro att söka norr om den gräns, där en sockerbetsodling bl. a. av klimatiska skäl är omöjlig att åstadkomma. Ett försök att göra gällande, att den stora majoriteten, den övervägande delen av landets jordbrukare skulle ha ekonomisk fördel av vare sig högers förslag om höjd skyddstull eller regeringens subventionslinje, är så orimligt, att det ovillkorligen måste studsas tillbaka. Det har redan tidigare i dag påvisats, vilka svåra förhållanden alla de norrländska jordbrukarna kämpa emot, vilka äro hänvisade till att söka sig biinkomster inom skogshanteringen, i skogsavverkning o. s. v., där prisnivån är sådan, att man ej för sitt arbete kan få en inkomst, som täcker utgifterna till mat och underhåll. Tycka ej herrar tullivrare och subventionister, att det är ett litet för långt drivet skoj, när man under sådana förhållanden söker göra gällande, att en sådan åtgärd, som man här rekommenderar att vidtaga för sockerindustrien, till sina verkningar skulle bidra till att hjälpa de jordbrukare, som f. n. kämpa hårdast under rådande ekonomiska förhållanden? I sitt utlåtande har utskottet understrukit, att man är angelägen om, att denna subventionspolitik sociala karaktär skall klart framträda. Jag vill för min del uttala den förhoppningen, att så skall bli fallet, så att de, som nu genom denna subventionspolitik utsugas till förmån för dem, som bruka de bästa brukningsdelarna i landet, skola få klart för sig den verkliga sociala innebörden av denna politik. Det är en av förutsättningarna för, att det en gång skall sättas stopp för den linje, som riksdagsmajoriteten fullföljt.

Nu har från en del håll sagts, främst från de socialdemokrater, som här företräda subventionslinjen, att man intager den ståndpunkten därför, att man vill bidra till möjligheten för arbetarna i betodlingsdistrikten att få arbetsinkomster. Därtill skulle jag vilja anmärka, att om man nu enbart ur den synpunkten går in för ytterligare stöd åt betodlingen, som, inom parentes sagt, såsom tidigare under debatten påvisats, redan har sådant stöd från statsmakterna, att det överstiger arbetsomkostnaderna på betesfälten med 100 %, om man alltså går ut från, att det är med hänsyn till arbetarna i betodlingsdistrikten, som man går in för denna linje, borde man också undersöka, om det ej finnes andra arbetargrupper, andra industrier, där arbetarna ha det lika dåligt,

kanske ännu sämre ställt än arbetarna på sockerbetfälten. Jag vill erinra om, att i Norrland, överhuvud taget norr om Dalälven, äro skogshantering, sågverksrörelse och pappersmasseindustri den förhärskande inkomstgrenen för stora massor av invånarna. Enligt meddelande i »Sociala meddelanden» 1° och 2, som under senaste tiden utkommit, ha inom sågverksindustrien redovisats ej mindre än 65 % av arbetarna såsom arbetslösa. För skogs- och flottningsarbetarna är motsvarande siffra vid samma tidpunkt ej mindre än 66 %. Och här är att märka, att inom skogs- och flottningsarbetarkåren utgöres det stora flertalet av oorganiserade. Och om man skulle kunna avspegla arbetslösheten inom hela denna stora arbetarkår, skulle siffran säkerligen komma att överstiga de 66 %, som nu redovisas i »Sociala meddelanden». Men är det någon av herrarna, som lagt märke till, att någon av dem, som nu vilja av sociala skäl gå in för en utdöende industri, vill gå in för någon åtgärd att hjälpa dessa tusentals människor? Nej, man är i stället färdig att utskriya nya skattsedlar på dessa medborgares bekostnad. Inom Västernorrlands län ha de kommunala myndigheterna vidtagit en utredning om arbetslöshetens omfattning, och det visade sig då, att man, lågt räknat, kom till en arbetslöshetssiffra av i runt tal 15,000 inom det länet. Men jag är övertygad om, att trots de framställningar, som gjorts till regeringen, att den skall ingripa för att i någon mån lätta på de svårigheter, som vila över dessa befolkningsgrupper, kommer man ej att göra något. Och jag tror ej heller, att det skall vara möjligt att förmå dem, som nu tala om nödvändigheten att stödja sockerindustrien, att förstå nödvändigheten att ingripa och hjälpa befolkningslager, som i verkligheten ha stora svårigheter att kämpa emot. Sedd mot den bakgrunden är den politik, som bedrivs i denna fråga, så mycket mer anmärkningsvärd. Jag kan förstå den ställning, som de borgerliga partiernas representanter i kamraren intaga i frågan. Deras politiska gärning är att stödja sina egna klassintressen. Däremot har jag svårare att förstå, hur representanter för det socialdemokratiska partiet kunna inträda på samma linje. Det efterlystes tidigare här i dag, vilken ställning det socialdemokratiska partiet som sådant intar till frågan, och ett besked på den punkten skulle ej vara utan värde. Men kanske voteringen kommer att ge besked, huruvida den ståndpunkt, som herr Engberg företräder eller den, som herr Sköld företräder, är partiets. Det skall ej sakna intresse att se, hur många som vid voteringen komma att bilda ett tåg för sig själva.

Ja, herr talman, jag har med dessa ord velat till protokollet uttala min uppfattning om den politik, som man nu här är inne på, och uttala min protest mot, att man, sådant läget nu är i landet, skall rulla ytterligare miljonanslag till sockerbetsodlarna och därmed också till sockerindustrien i ett ögonblick, när tusentals människor i landet lida större nöd än någonsin tidigare.

Jag vill tillägga och sluta med, att när man här från dem, som försvara denna subventionspolitik, anför — och herr finansministern var inne på samma linje — att den väg, som regeringen anvisat, skulle överlyfta bördorna på de mest bärkraftiga, så är det ej riktigt att komma med ett sådant påstående, ty när det gäller att tillföra statskassan inkomster, passar man på att genom indirekt beskattning betunga just de små inkomsttagarna. Jag vill erinra om att just i dag syntes i tidningarna ett meddelande om, att ett riksdagsutskott avstyrkt den kommunistiska gruppens förslag om kaffetullens upphävande med den motiveringen, att man ej kunde gå in för ett bifall, därför att det skulle betyda en sänkning av statskassans inkomster på något över 13,000,000 kronor. Det är på det sättet man skaffar pengar till att ge subvention åt sockerbolaget och betodlarna. I sista hand skola de tagas ut från de fattiga befolkningslagren. Det är sålunda ej riktigt, som finansministern söker göra gällande, att genom de föreslagna åtgärderna till hjälp för sockerindustrien lägger man bördorna på de mest bärkraftiga axlarna, när man sedan skaffar in dessa mil-

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

jorner till statskassan genom att beskatta en viss konsumtion inom de breda folklagren.

Herr talman, jag ber att få instämma i det yrkande, som tidigare framställts av min partikamrat Herou.

Under detta anförande hade herr förste vice talmannen ånyo övertagit ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr **Månsson** i Furuvik: Herr talman! Då jag avgivit en reservation och där icke kan vara med på någon av de föreslagna åtgärderna, känner jag mig skyldig att motivera min ståndpunkt.

Det första motivet är, att det framgår av de utredningar, som pågått, att sockerbolaget bedriver ett fullständigt sabotage mot utredningen. Och jag tvivlar ej på, att när utredningen föreligger i sommar eller höst, det kommer att bli alldeles samma spel som nu, så att man ej kommer att få veta de verkliga rådande förhållandena. Sockerbolaget behandlar riksdagen som en samling strö, som det sparkar framför sig och vill ha att jämna vägen för sig. Det är det första motivet.

Den andra anledningen är, att betodlarna aldrig utnyttjat den många år gamla tullen på 1 krona per 100 kg. råa betor och 5 kronor på torkade och skurna. Varför har riksdagen givit betodlarna denna tull? Naturligtvis därför, att de skulle kunna taga ut beloppet av bolaget, som höstar in på denna tull 11 miljoner kronor årligen, utom vad staten och odlarna erhålla. Det skulle mycket väl kunna jämna ut förhållandena en smula. Bolaget tar in 11 miljoner kronor och därutöver. Om man sätter siffran till 15 miljoner kronor och bönderna utnyttja den tull riksdagen voterat och så skaffa sig 8 eller 9 miljoner kronor av tullen, skulle bolaget ändå ha ett stöd som ingen annan industri i Sverige, möjligen med undantag för den textilindustri, som gör grova och tunga tyger och som kommit i besittning av förmåner, som riksdagen ej kunde överblicka på den tid, då vi lockades till att göra en förändring beträffande ett nummer i tulltaxan. Svaret är således klart och ligger för handen, därför att betodlarna bedriva högerpolitik, därför att betodlarna välja sådana förtroendemän, som icke äro fackföreningsmän utan kapitalistpolitikens bönder, därför att de välja sådana förtroendemän, som gå bolaget till handa, därför att de själva äro aktieägare. De ha större intresse av utdelningar på sina aktier än de ha intresse av att klämma ut mera av bolaget. I föl påtalade jag samma historia. Ännu är denna tull outnyttjad, och det har för mig varit huvudorsaken, varför jag har yrkat avslag.

För det tredje är det alldeles klart för mig, att med den nuvarande utvecklingen, när råsockerpriset svänger mellan 16 öre och 9 à 10 öre per kilo, så kunna betodlarna icke fortsätta så här, om de icke vilja göra som Tyskland, som i år vräker 160 miljoner kronor i subvention, utförselsubvention, för att få leverera billigt socker till andra människor och pressar ned sockret i vanvettiga priser inom landet. Vilja vi ej gå in för en sådan politik, så kan icke betodlingen äga bestånd.

Jag vet, att utskottet, när det formulerat sitt betänkande, har stött sig en smula på Chadborneplanen, som kom till världen före jul i Bryssel och avslutades med underhandlingar i Berlin på nyåret, men planen har varit så våldsamt bekämpad därför att det är två väldiga bankgrupper, som slåss om marknaden. Å ena sidan Nederländsk — Indiska banken, som finansierar produktionen på Java, och å andra sidan National City Bank i New York och Kanada, som ställt till spektaklet av en formlig hetsodling för att få fram stora odlingar på Cuba. Det är det, som är grundorsaken till den väldiga överproduktionen och priset. Så länge som Cubas odlare lämnades i fred för bankernas intresse, så länge hölls odlingen jämn i världen, men när Kana-

das och New Yorks banker fingo för sig, att det skulle draga 9—10 år, innan Europas betodlare skulle komma någon vart efter kriget, då beslöto de att draga fördel härav för att genom väldiga odlingar på Cuba draga till sig inkomster. Det är härifrån hela oredan förskriver sig. På Cuba har man förstört en tiondel av skörden för att få något, som liknar en stabilisering vid 16 öre. Nu har man ytterligare försökt med Chadborneplanen. Vad är den för något? Jo, ett för ett ögonblick lyckat försök av Kanadas och New Yorks banker att klara sig på Europas betodlars bekostnad och få avtal om viss kontingentering av marknaden i världen, medan man lyckas sälja en eller annan miljon säckar socker från sina oerhörda förlag där. Det är egentligen hela planen. Mot den planen har indiska banken ingripit med en förfärlig agitation. Som vi se i tidningarna, har den holländsk-indiska regeringen infört restriktioner rörande utförsel från Java. Det är icke något annat än att rörsockerbankerna blivit vänner, så stora fiender de än äro i vanliga fall, om de lyckas reda ut situationen på de europeiska betodlarnas bekostnad, men det lyckas i varje fall bara för ett ögonblick.

Vi böra göra klart för oss, som den föregående talaren sade, att nu är ställningen sådan, att det gäller ett antingen — eller. Antingen gå vi in för subvention, men då måste vi vara beredda på att det kommer att väckas motioner om subvention åt sågverksindustrien, pappersmasseindustrien och andra industrier. Eller också gäller det att gå den andra vägen, den som jag anser vara den riktiga, och det är att taga världen sådan som den är och erkänna det, som nationalekonomerna och bankcheferna ej vilja erkänna, eller att det gamla kapitalistiska samhället är slut, definitivt slut. Denna kris, som nu pågår, skola vi icke inbilla oss är slut i morgon eller ens nästa år. Den har pågått i 8—10 år eller kanske ända sedan världskriget. Den har kommit därav, att man i Indien börjat göra sina varor själv. I Kina är det oroligt, men där gör man sina varor själv. Vi ha textilindustrien i storstäderna vid Stilla Oceanen borta vid Kinas ostkust. Vi ha vidare att göra med det, att för närvarande Rysslands 155 miljoner invånare avstänga sig från den övriga mänskligheten och hålla på att bilda ett nytt Egypten sådant som det var under faraonernas tid. I Sydafrika, Argentina, Brasilien och Kanada är det samma historia. Mera än halva mänskligheten är avstängd från världsmarknaden i detta nu. Utom det är det så, att den kvarvarande halva mänskligheten är uppdelad i ett otal nationer, som drillar upp tullarna. När man läser nationalekonomernas artiklar, så ser man, hur de vrida sig som ormar i en myrstack. Jag låg i natt och läste en artikel av en professor i Hamburg, som formligen piskade jorden med stjärten, när han sökte förklara, hur länge krisen skulle komma att vara. Den kommer att vara så länge som man producerar mera spannmål och fläsk än världen kan äta upp. Det är icke de bönder, som tillverka fläsket och spannmålen, som äro konsumenterna i världen. När priset faller och vi icke kunna vara så stora konsumenter som förut, då kommer det att återverka på industrien, och vi ha bara två vägar att gå. Antingen subventionsvägen, men då skola alla ha subvention, eller också ha vi den vägen, att även vi, den andra halva mänskligheten, stänger av oss och ordnar oss här. Det är klart som dagen, att det socialdemokratisk-kommunistiska samhället är på uppmarsch och att vi icke kunna komma ifrån det. Ju förr vi arbeta oss in i den situationen, ju förr den andra halva mänskligheten lägger om förhållandena efter som det är i världen, desto lyckligare för oss. Vi skola icke vänta, tills vi alla äro utfattiga. Jag vill ha svaret på den frågan, om vi skola ha subvention alla eller om vi skola komma överens om att det gamla samhället är slut och att vi skola börja bygga om det. Det vill jag veta. Herr talman! Jag skall be att få yrka bifall till min och mina medreservanters reservation.

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Ports.)

Herr **Andersson** i Malmö: Herr talman! Jag vill erinra om att 1930 års riksdags beslut var grundat på den förutsättningen, att betodlingen icke betalar sämre löner för betarbetarna än som utgått före 1929. Vi ha kunnat konstatera, efter de undersökningar som gjorts, att i stort sett ha betodlarna följt detta med några få beklagansvärda undantag. Det innebär ett pris av 250 kronor per hektar, dock icke för alla betodlingar. Det har förekommit på lättare jord, att mindre betalats, och det har till och med förekommit på den svåra lerjorden en högre betalning än 250 kronor per hektar.

Vi sakna i regeringens proposition detta skydd åt betarbetarna, och det är det, som föranlett oss, några ledamöter av kammaren från socialdemokratiskt håll, att framkomma med en motion, vari vi yrka på att betarbetarna liksom 1930 skulle under 1931 ha samma betalning för det då utförda arbetet. Vi äro icke tillfredsställda med det resultat, som utskottet kommit till. Vi anse för vår del, att det icke är mer än rättvist, att arbetarna 1931 få samma betalning som 1930. Det har under de debatter, som förts angående jordbrukets betryckta läge, talats om de fattiga på landsbygden. Jag undrar, om icke detta folk, som utför betarbetet, är det fattigaste. Då man här i kammaren särskilt ömmar för de fattiga på landsbygden, kan det här givas ett tillfälle för herrarna från det hållet att giva ett stöd åt de fattigaste. Jag vill erinra om att, då det talas om att hjälpen skulle gälla 21,000 betodlare, enligt den utredning, som föreligger, det i betarbetet är 29,000 arbetare, som äro anställda som legd arbetskraft, och kanske ett motsvarande antal utgöres av gårdarnas eget folk och småbrukare, som själva äro sysselsatta på betfälten. Även om vi taga hänsyn endast till de 29,000, så överstiger det talet 21,000 ifråga om jordbrukare, och följaktligen borde vi ju skydda dessa 29,000 också, då vi skola bedriva en skyddspolitik enligt de linjer vi äro inne på.

Jag har icke hört, att 250 kronor per hektar är för mycket för det svåra arbete, som särskilt betupptagningen utgör särskilt under svår väderlek. Jag skulle vilja framhålla särskilt, att riksdagen i år borde intaga samma välvilliga hållning mot betarbetarna som 1930, och jag hyser den förhoppningen, att betarbetarna mera komma till insikt om att, om de skola kunna bevaka sina intressen på ett ordentligt sätt, så få de mera intressera sig för sammanhållning. De få liksom betodlarna bilda en organisation, ty det är också en väg, på vilken deras intressen skola kunna bevakas. Och jag får således hoppas på att den hållning, som riksdagen till synes kommer att intaga, skall bli en sporre för betarbetarna att mera beträda organisationens väg än hittills varit fallet.

Herr talman! Med våra åtgärder ha vi avsett omvårdnad om betarbetarna, om detta fattiga folk på landsbygden, och jag skall be att få yrka bifall till det av herr Sköld under överläggningen framställda yrkandet.

Herr talmannen återtog nu ledningen av förhandlingarna.

Herr **Nilsson** i Hörby: Herr talman, mina herrar! Den framställning, som presidiet gjort till mig att fatta mig kort, skall jag söka respektera. Det gör, att jag icke skall gå in på några resonemang om de olika principer, varom debatten rört sig, ehuru både vad herr Engberg och herr Anderson i Storegården anfört varit rätt så inbjudande till en principdebatt. Vad som närmast föranlett mig att begära ordet var ett yttrande av herr Paulsen i Arlov, vilket ytterligare utformats av herr Andersson i Katrineholm och till sist understruktis av den siste ärade talaren.

Vad de yttrat måste betraktas såsom ett litet hot, att om riksdagen icke accepterar vad som innefattades i vad jag skulle vilja kalla för den arbetslöneklausul, som ingick i riksdagens beslut i fjol, skulle de vara hågade att medverka till avslag på hela stödaktionen. Jag vill säga, att även om dessa herrar skulle fullfölja sin sålunda uttryckta uppfattning och denna uppfattning skulle segra, kommer jag icke att antaga det förslag till samarbete, som här erbjödes.

Om man gör en liten beräkning och går ut ifrån en skörd av 130 deciton per tunnland, så skall man finna, att skillnaden mellan det betpris, som odlarna få i år, och det i fjol gällande minimipriset utgör 43 öre per deciton, vilket blir 55 kronor 90 öre per tunnland, en prisreducering, som uppgår till större belopp än hela den avtalade ackordskostnaden för sommarskötseln. När odlarna få vidkännas denna inkomstminskning, varken kan eller vill jag medverka till att de skola bli bundna av denna löneklausul.

Herr Paulsen i Arlöv yttrade, att om ej denna klausul togs även i år, så skulle blott den ena parten få vidkännas den minskning i inkomster, som tillkommer på grund av de lägre priserna. Jag påstår, att mitt exempel bevisar motsatsen.

Men jag skall till herr Paulsen i Arlöv och herr Andersson i Malmö rikta det förslaget till kompromiss, att om herrarna rösta för bondeförbundets reservation, så att den blir riksdagens beslut — jag känner lika varmt för betarbetarna som herr Andersson i Malmö, och jag vill icke påstå, att de ha för mycket — så skall jag medverka till att arbetarna få samma betalning. Det gläder mig, att fjolårets överenskommelse i lönefrågan hölls så bra som den hölls, och jag tror, att jag kan göra den utfästelsen, att den skulle komma att hållas lika bra i år.

Det föreföll mig, när jag hörde den siste talaren, som om han borde ha riktat sitt klander mot sina meningsfränder i det sammansatta utskottet. Det hängde icke minst på herr Anderssons partivänner i utskottet, att utlåtet blev så magert. Både herr Paulsen i Arlöv och herr Andersson i Malmö och även herr Carleson, fastän han står på en annan sida, ha fällt det uttrycket, att Kungl. Maj:ts proposition ger bra litet, och Kungl. Maj:ts proposition och utskottets förslag är precis detsamma.

Jag tillkännagav inom utskottet den uppfattningen, att jag var villig medverka till vilken lösning som helst, som gav mer än Kungl. Maj:t föreslagit, och jag står fortfarande kvar på samma ståndpunkt. Den ståndpunkten deklarerades även av herr Ljung. Jag kan icke finna någon annan kompromisslinje att lösa samtliga frågor på än att driva fram bondeförbundets reservation till att bli riksdagens beslut.

Jag skall be att få göra en fråga till dem, som stå för utskottets beslut. Jag kan icke förstå, hur man kommit till slutsatsen, att siffran 2 kronor 2 öre skulle vara den riktiga. Man har resonerat på det viset, att när allting annat är dåligt, så skall man även se till att betodlingen får det så dåligt som möjligt.

Det resonemanget har gått igen från många talares sida i dag, att allting har fallit, den animala produktionen är dålig, spannmålsproduktionen är dålig, och då måste betodlingen också vara dålig. Jag erkänner icke detta resonemangs riktighet, men om jag skall försöka sätta mig in i detsamma, skulle jag dock vilja fråga, hur man hamnat just på siffran 2 kronor 2 öre. Om man nödvändigt skulle pruta kunde man ju lika gärna ha stannat på 2 kronor 40 öre eller 2 kronor 35 öre eller 2 kronor 25 öre. Om denna näring gick för bra, varför just stanna vid 2 kronor 2 öre?

Vad betodlingens räntabilitet beträffar, varom herr Wirsell talade, så har jag icke något annat att anmärka mot hans anförande än att jag tyckte det gav uttryck för en verklig ekonomisk lyrik över sockerbetsodlingen på Öland. Jag kan icke uttala mig på samma sätt för Skånes vidkommande. Jag vill föra debatten tillbaka till det plan, varpå den låg i fjol. Detta är icke så mycket en odlarfråga som fastnera en social och en arbetarfråga. Vill man skydda betodlingen för den sakens skull, vilket jag anser vara riktigt, så tror jag, att vi skola taga en annan linje än den, utskottet har framlagt.

Jag skall med dessa ord be att få yrka bifall till den av herr Ericson i Öberga m. fl. avgivna reservationen.

*Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)*

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Herr Wohlin: Herr talman! Herr Engberg talade här om att regeringen icke hade gjort någon fullständig utredning om hur det nuvarande tullskyddet på socker fördelar sig på de olika parterna i sockernäringsen. En stund efteråt förklarade han emellertid, att av det nuvarande sockerskyddet faller $4\frac{1}{2}$ miljoner på betodlarna, $7\frac{1}{2}$ miljoner på statskassan och 11 miljoner på sockerindustrien. Det förefaller mig, som om han vore tämligen väl underrättad i det ämne, där han efterlyste en utredning.

Det föreföll vidare i hela det fyrverkeri av siffror, som herr Engberg lät avbränna för våra ögon, vilket fyrverkeri numera dock slocknat, som skulle det vara ett mycket tacksamt fält att bemöta hans sifferuppgifter i både det ena och det andra avseendet. Tiden tillåter det emellertid icke. Han nämnde bland annat, att i genomsnitt 0.8 arbetare sysselsättes per hektar. Jag fann, att det var 0.8 av herr Engberg, som var med i denna statistiska sifferdans, och det var naturligtvis huvudet, som var borta.

Beträffande herr Skölds förklaring, att högerns tullinje icke var allvarligt menad, så vill jag säga, att jag tror, att den kritik, han gav denna högerns tullinje, icke var allvarligt menad. Sockerbolaget skulle uppbära tullen, sade han. Ja, sockerbolaget skall också uppbära subventionen. Bolaget fungerar som redovisningsinstitut i båda fallen, och det är väl intet märkvärdigt.

Det är en indirekt skatt utom budgeten, sade herr Sköld. Ja, det är en vanlig tullhöjning, av vilken en del går till understöd åt betodlarna. Det är icke heller något märkvärdigt.

Om en grossist i dag telegraferar till Svenska sockerfabriksaktiebolaget och beställer en viss kvantitet socker, skulle han få det till ett pris, opåverkat av tullen, men sedermera skulle hans konsumenter få köpa sockret till ett pris, vartill tullsatsen blivit lagd, sade herr Sköld. Ja, men jag tror icke att någon grossist i dag telegraferar till Svenska sockerfabriksaktiebolaget, allra minst efter den debatt, som förts här i kammaren. I så fall skulle det vara en ganska oförnuftig grossist.

Herr statsrådets och chefens för finansdepartementet utläggning om det riktiga och rättvisa i regeringens förslag framför högerns tullinje skulle ha gjort sig alldeles utomordentligt bra exempelvis i herr Carlesons mun, för att taga ett exempel, men när man betänker, att herr statsrådet och chefen för finansdepartementet är i hög grad intresserad för den spannmålsreglering, som för närvarande är genomförd, då förstår jag sannerligen icke det talet, ty denna brödsädesreglering innebär i närvarande stund, att vete i Sverige betalas med över 20 kronor, under det att priset exkl. tull står i 12 kronor. Differensen är 8 kronor, och slår man ut motsvarande mjöltull i miljoner kronor på de svenska konsumenterna, så blir det en svindlande summa, som belastar det konsumerande folket enligt de principer, som herr statsrådet ansåg icke borde ifrågakomma beträffande sockret.

Slutligen får jag till herr Carlström säga beträffande hans förklaring, att man varit modig i jordbruksutskottet att gå fram med nya och ökade anslag, att säkert är man modig inom jordbruksutskottet, men nästa år är situationen kanske ännu svårare, och då kanske det modet visar sig ha varit övermod. Om statsfinanserna då komma i ett sämre läge, kan man få ganska tråkiga konsekvenser.

Herr Carlström efterlyste vad jag hade för recept för den animaliska produktionens understödjande. Jag svarar herr Carlström nu liksom i utskottet: kom själv med ett acceptabelt och gott förslag och jag skall genast rösta för det samma.

Till sist sade herr Carlström, att jag var en »självförhävande farisé», tror jag det var. Nej, herr Carlström, jag befinner mig numera bland och är själv en stor publikan och syndare.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan, 2:o) bifall till den av herr Johan Nilsson

i Kristianstad m. fl., avgivna, vid utlåtandet fogade reservationen, 3:o) bifall till den reservation, som avgivits av herr K. Oscar Ericson m. fl. samt 4:o) bifall till herr Månssons i Furuviik m. fl. reservation; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med öfvervägande ja för den förstnämnda propositionen. Votering begärdes emellertid av herr Wohlin, till följd varav herr talmannen för bestämmande av kontrapositionen ånyo upptog de återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna nu förklarades hava flertalets mening för sig. Beträffande kontrapositionen äskade likväl herr Hansson i Stockholm votering, varför herr talmannen för bestämmande av kontrapositionen i denna votering upptog de övriga propositionerna; och fann herr talmannen den under 4:o) angivna nu vara med öfvervägande ja godkänd. Men jämväl denna herr talmannens uppfattning bestreds av herr Nilsson i Hörby genom begäran om votering, i anledning varav efter given varsel först upplästes och godkändes samt anslogs en så lydande voteringsproposition:

*Ang.
ätgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)*

Den, som till kontraposition i voteringen om kontraposition i huvudvoteringen angående sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets utlåtande nr 1 antager herr Månssons i Furuviik m. fl. reservation, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren till kontraposition i nämnda förberedande votering antagit herr K. Oscar Ericsons m. fl. reservation.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren till kontraposition i voteringen om kontrapositionen antagit den av herr Månsson i Furuviik m. fl. avgivna reservationen. I överensstämmelse härmed blev, efter given varsel, följande voteringsproposition nu uppläst och godkänd samt anslagen.

Den, som till kontraposition i huvudvoteringen angående sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets utlåtande nr 1 antager den av herr Johan Nilsson i Kristianstad m. fl. avgivna, vid utlåtandet fogade reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit den av herr Månsson i Furuviik m. fl. avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter ånyo intagit sina platser samt nyssnämnda voteringsproposition blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för nej-propositionen, vadan propositionen för huvudvoteringen, som efter given varsel nu upplästes och godkändes samt anslogs, erhöi följande lydelse:

Den, som vill, att kammaren bifaller sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren bifallit den av herr Månsson i Furuviik m. fl. avgivna, vid utlåtandet fogade reservationen.

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Herr talmannen meddelade, att herr Engberg jämte 23 av kammarens ledamöter framställt skriftlig begäran om voringens verkställande medelst namnupprop, vadan, sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt sistnämnda voringensproposition blivit ännu en gång uppläst, omröstningen medelst namnupprop nu omedelbart företogs. Därvid avgävos 122 ja och 69 nej, varjämte 16 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Över omröstningen fördes anteckningar å voringenslista, som här nedan intages:

	Ja	Nej	Av- står
Herr Förste Vice Talmannen	1		
» Andre Vice Talmannen	1		
<i>Stockholms stad.</i>			
Herr Lindman.	1		
» Lindqvist i Stockholm		1	
» Ekman	1		
» Eriksson i Stockholm		1	
» Hansson i Stockholm		1	
» Nylander	1		
» Engberg		1	
» Johanson i Stockholm		1	
Fru Östlund		1	
Frk. Wellin	1		
Herr Forssell		1	
» Holmdahl	1		
» Järte	1		
» Höglund i Stockholm		1	
» Kilbom		1	
» Carleson		1	
» Andersson i Stockholm		1	
» Nygren			
<i>Stockholms län.</i>			
Herr Andersson i Igelboda		1	
» Källman			
» Andersson i Tungelsta		1	
» Eurén			1
» Christenson	1		
» Laurin	1		
» Mosesson	1		
» Ahl		1	
» Lundquist	1		
» Flyg		1	
<i>Uppsala län.</i>			
Herr Borg			
» Olsson i Golvvasta	1		
» Björnberg	1		

	Ja	Nej	Av- står
Herr Wohlin	1		
» Lundstedt		1	
<i>Södermanlands län.</i>			
Herr Johansson i Uppmälby	1		
» Olsson i Ramsta	1		
» Laurén			1
» Andersson i Katrineholm.		1	
» Jonsson i Eskilstuna.		1	
» Andersson i Dunker	1		
<i>Östergötlands län.</i>			
Herr Pettersson i Bjälbo	1		
» Sjögren	1		
» Karlsson i Vadstena	1		
» Olsson i Rimforsa	1		
» Björkman	1		
» Ericson i Boxholm		1	
» Ward		1	
» Anderson i Norrköping	1		
» Jonsson i Risinge	1		
» Hollertz	1		
» Skoglund	1		
» Hermansson		1	
<i>Jönköpings län.</i>			
Herr Johanson i Huskvarna.	1		
» Hamrin	1		
» Carlström	1		
» Fast.		1	
» Petersson i Broaryd	1		
» Svensson i Högsjöhult	1		
» Lilliecreutz	1		
» Andersson i Löbbo	1		
» Johnsson i Norrahammar	1		
<i>Kronobergs län.</i>			
Herr Magnusson i Tumhult	1		
» Olsson i Blädinge	1		
» Svensson i Betingetorp	1		
» Blomquist		1	
» Svensson i Grönvik	1		
» Rosander		1	
<i>Kalmar län.</i>			
Herr Magnusson i Kalmar	1		
» Carlsson i Solberga	1		
» Werner	1		
» Gustafson i Vimmerby.	1		

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
[uppehållande.
(Forts.)

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

	Ja	Nej	Av- står
Herr Johansson i Krogstorp	1		
» Heiding	1		
» Wirsell	1		
» Schött	1		
» Waldem			
<i>Gotlands län.</i>			
Herr Gardell i Gans	1		
» Svedman.	1		
» Gardell i Stenstu	1		
<i>Blekinge län.</i>			
Herr Jönsson i Boa	1		
» Törnkvist i Karlskrona		1	
» Jeppsson.	1		
» Holmgren			
» Wachtmeister	1		
» Hällgren		1	
<i>Kristianstads län.</i>			
Herr Borggren.	1		
» Persson i Fritorp	1		
» Björklund			
» Björk i Tryde	1		
» Jönsson i Fridhill	1		
» Hammarlund	1		
» Björck i Kristianstad	1		
<i>Malmö m. fl. städer.</i>			
Herr Winkler			
» Lovén	1		
» Lindskog.	1		
» Weibull	1		
» Bergström i Hälsingborg	1		
» Andersson i Malmö	1		
» Thomson.		1	
» Vougt	1		
<i>Malmöhus län.</i>			
Herr Jönsson i Revinge.	1		
» Olsson i Kullenbergstorp	1		
» Sköld	1		
» Andersson i Höör	1		
» Törnkvist i Bjuv	1		
» Paulsen	1		
» Månsson i Erlandsro.	1		
» Nilsson i Hörby.	1		
» Pehrsson i Bramstorp	1		
Fru Nordgren	1		
Herr Ljung	1		

	Ja	Nej	Av- står
<i>Hallands län.</i>			
Herr Lindqvist i Halmstad	1		
» Johansson i Brånalt	1		
» Andersson i Falkenberg			
» Larson i Tönnersa.	1		
» Eriksson i Toftered	1		
» Andersson i Lindome	1		
<i>Göteborgs stad.</i>			
Herr Lithander	1		
» Sjöström		1	
» Pehrsson i Göteborg			1
» Hedvall		1	
» Wigfors	1		
» Höglund i Göteborg		1	
» Olson i Göteborg			1
» Ström		1	
» Wijkander		1	
<i>Göteborgs och Bohus län.</i>			
Herr Andersson i Grimbo	1		
» Olsson i Broberg	1		
» Olsson i Berg			
» Osberg	1		
» Wallerius	1		
» Brännberg		1	
» Mårtensson.		1	
» Karlsson i Munkedal		1	
<i>Älvsborgs län.</i>			
Herr Danielsson	1		
» Gustafson i Kasenberg.	1		
» Lindgren.	1		
» Hansson i Trollhättan	1		
» Olsson i Mellerud		1	
» Alströmer			1
» Johansson i Färekulla			1
» Ryberg	1		
» Leffler.			
» Johansson i Väby			
» Petersson i Lerbäcksbym	1		
» Weijne			1
<i>Skaraborgs län.</i>			
Herr Bengtsson i Kullen	1		
» Magnusson i Skövde.	1		
» Bäcklund		1	
» Johanson i Hallagården	1		
» Vahlstedt		1	
» Lundén	1		

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang.
utgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

	Ja	Nej	Av- står
Herr Anderson i Storegården	1		
» Persson i Tidaholm		1	
» Nordkvist	1		
<i>Värmlands län.</i>			
Herr Jansson i Edsbäcken			1
» Hallén		1	
» Andersson i Prästbol		1	
» Norling		1	
» Norsell			
» Spångberg		1	
» Björling	1		
» Olsson i Torsby	1		
» Persson i Grytterud			1
» Nilsson i Karlstad	1		
<i>Örebro län.</i>			
Herr Uddenberg		1	
» Anderson i Råstock		1	
» Nilsson i Örebro		1	
» Ljunggren	1		
» Persson i Falla	1		
» Mogård			
» Sandwall	1		
» Åqvist	1		
<i>Västmanlands län.</i>			
Herr Larsson i Stockholm		1	
» Eklund		1	
» Olovson i Västerås		1	
» Ander			
» Johansson i Bro	1		
» Olsson i Österbo			1
<i>Kopparbergs län.</i>			
Herr Jansson i Falun		1	
» Olsson i Mora			
» Andersson i Rasjön	1		
» Pettersson i Hällbacken		1	
» Andersson i Ovanmyra	1		
» Karlsson i Grängesberg		1	
» Aronson	1		
» Ericsson i Sörsjön		1	
<i>Gävleborgs län.</i>			
Herr Månsson i Furuвик		1	
» Sävström		1	
» Lindley		1	
» Johansson i Edsbyn			
» Olsson i Gävle		1	

	Ja	Nej	Av- står
Herr Holmström.	1		
» Herou		1	
» Svedberg.	1		
» Högström	1		
» Hilding	1		
» Hultman.	1		
<i>Västernorrlands län.</i>			
Herr Johansson i Sollefteå		1	
» Bergström i Bäckland	1		
» Strindlund			1
» Västberg.		1	
» Molander		1	
» Edberg	1		
» Rudén			1
» Sandström			1
» Öhman		1	
» Berg		1	
<i>Jämtlands län.</i>			
Herr Olofsson i Digernäs		1	
» Hedlund i Östersund		1	
» Hedlund i Häste			
» Persson i Trängen.	1		
» Olsson i Rödningsberg		1	
<i>Västerbottens län.</i>			
Herr Wiklund i Brattfors			1
» Wikström	1		
» Lindmark	1		
» Lindberg.		1	
» Sandberg	1		
» Näslund			1
» Wiklund i Byske		1	
<i>Norrbottens län.</i>			
Herr Hage		1	
» Nilsson i Antnäs	1		
» Lövgren	1		
» Dahlé			
» Grapenson			1
» Selberg		1	
» Lundström	1		
Summa	122	69	16

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Vidare gav herr talmannen propositioner beträffande motiveringen, nämligen dels på godkännande av utskottets motivering, dels ock på godkännande av den motivering, som innefattades i den av herr Björnsson m. fl. avgivna, vid utlåtandet fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl av herr Sköld,

Ang.
åtgärder för
den inhemska
sockerbets-
odlingens
uppehållande.

i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes samt anslogs.

Den, som vill, att kammaren godkänner sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets motivering i utskottets förevarande utlåtande nr 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt den motivering, som innefattas i den av herr Björnsson m. fl. avgivna, vid utlåtandet fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet.

Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet hava röstat för ja-propositionen. Rösträkning begärdes emellertid av herr Sköld, vadan namnupprop verkställdes. Därvid avgåvos 113 ja och 85 nej.

Kammaren hade alltså godkänt utskottets motivering.

§ 11.

Herr statsrådet *von Stockenström* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner: nr 138, angående anslag till mejerihanteringens förbättrande i organisatoriskt och merkantilt hänseende; och

nr 159, angående förlängd giltighet av gällande bestämmelser om utförselbevis för råg och vete.

Dessa propositioner bordlades.

§ 12.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr andre vice talmannen *Bengtsson m. fl.*, nr 355, i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen nr 93 innefattade förslag om uppfostringsbidrag åt docenten Johannes (Hannes) Evelinus Skölds minderåriga barn;

herr *Thomson*, nr 356, i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen nr 93 innefattade förslag om uppfostringsbidrag åt docenten Adolf Fredrik Söderströms minderåriga barn;

herr *Lilliecreutz m. fl.*, nr 357, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 84, angående anslag till den lägre mejeriundervisningen;

herrar *Magnusson* i Skövde och *Aronson*, nr 358, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 87, angående godkännande av en i Oslo den 22 december 1930 undertecknad konvention om ekonomiskt närmande;

herrar *Johansson* i Krogstorp och *Persson* i Grytterud, nr 359, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 80, angående huvudgrunderna för en rättteångsreform; och

herr *Lindgren*, nr 360, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 80, angående huvudgrunderna för en rättteångsreform.

Nämnda motioner bordlades.

§ 13.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 43, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till ny rangerspårgrupp m. m. i Malmö.

§ 14.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtanden:

nr 5, angående regleringen för budgetåret 1931/1932 av utgifterna under riksstatens femte huvudtitel, innefattande anslagen till socialdepartementet;

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel för täckande av vissa hos länsstyrelsen i Stockholms län bokförda belopp;

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för extra ordinarie kustbevakningsbiträdet N. E. K. Walter från viss betalningsskyldighet; och

nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av rätt till bearbetande av icke inmutningsbara mineralfyndigheter å kronojord; samt

jordbruksutskottets utlåtanden och memorial:

nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande tills vidare för Kungl. Maj:t att i vissa fall försälja fast egendom, vilken tillfallit allmänna arvsfonden eller ock kronan såsom danaarv;

nr 17, i anledning av väckta motioner om sänkning av engångsavgiften för ledamot av hushållningssällskap;

nr 18, i anledning av väckt motion angående avskiljande från den s. k. lappmarkslagens tillämpningsområde av enskildas skogar i Särna och Idre socknar;

nr 19, i anledning av väckta motioner angående företräde för inhemskt bränsle vid upphandling för statliga, kommunala och vissa enskilda inrättnings behov;

nr 20, i anledning av väckta motioner angående ändringar i gällande bestämmelser angående upphandling för statens behov;

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anstånd för lottköpare från Näs kungsgård i Kopparbergs län med erläggande av oguldna räntor och amorteringar å köpeskillning;

nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa delar av tullverket tillhöriga hemmanet Funäsdalen nr 31 i Tännäs socken av Jämtlands län;

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av allmänna arvsfonden tillfallna fastigheten nr 3 och 4 kvarteret Vildmannen med adressnummer 18 vid Norrlandsgatan i Stockholm; och

nr 24, angående kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om anslaget till jordbrukarungdomens förbund.

§ 15.

Justerades protokollsutdrag.

§ 16.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Hammarlund</i>	under	5 dagar	fr. o. m. den	2 mars,
» <i>Björck</i> i Kristianstad	»	2	»	»
» <i>Olsson</i> i Blädinge	»	5	»	»
» <i>Johnsson</i> i Norrahammar	»	5	»	»
» <i>Ljung</i>	»	8	»	»
» <i>Alströmer</i>	»	5	»	»
» <i>Wirsell</i>	»	4	»	»
» <i>Andersson</i> i Lindome	»	5	»	»
» <i>Jansson</i> i Edsbäcken	»	6	»	»
» <i>Sköld</i>	»	6	»	»

herr <i>Gustafson</i> i Kasenberg	under 4 dagar fr. o. m. den	3 mars,
» <i>Danielsson</i>	» 5 » » »	2 »
» <i>Västberg</i>	» 3 » » »	2 »
» <i>Weibull</i>	» 6 » » »	2 »
» <i>Hallén</i>	» 7 » » »	3 »
» <i>Pettersson</i> i Hällbacken	» 4 » » »	4 »
» <i>Heiding</i>	» 4 » » »	2 »
» <i>Norling</i>	» 5 » » »	3 »
» <i>Hage</i>	» 3 » » »	1 »
» <i>Andersson</i> i Katrineholm	» 3 » » »	1 »
» <i>Spångberg</i>	» 3 » » »	2 »
» <i>Olsson</i> i Golvvasta	» 2 » » »	2 »
» <i>Strindlund</i>	» 3 » » »	1 »
» <i>Björk</i> i Tryde	» 5 » » »	2 »
» <i>Andersson</i> i Grimbo	» 5 » » »	2 » och
» <i>Olsson</i> i Österbo	» 5 » » »	2 »

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 5.58 e. m.

In fidem
Per Cronvall.